

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมศรี แสงธนู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
มีนาคม 2545
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

15 พ.ค. 2545

4/2/2545

15

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

15 พ.ค. 2545

บทคัดย่อ
ของ
สมศรี แสงธนู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

มีนาคม 2545

15 พ.ค. 2545

สมศรี แสงธนู. (2545). ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ , รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.

การศึกษานี้มีจุดหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี จำนวน 12 คน กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมนิย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน และจับฉลากห้องที่สุ่มได้อีกครั้งหนึ่งเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน เพื่อให้เด็กกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง และแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยผู้สังเกต 2 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต $RAI = 0.9$ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) และ t – test แบบ Dependent ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่าคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ความสามารถทางภาษาด้านการพูด พบว่า คะแนนความสามารถทางภาษาทั้ง 2 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์แบบคะแนนรวมทั้งหมด ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

LANGUAGE ABILITY OF YOUNG CHILDREN AFFECTED BY DRAWING
ON WET SAND WITH TEACHER'S REINFORCEMENT

AN ABSTRACT
BY
SOMSRI SANGTANU

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
March 2002

Somsri Sangtanu. (2002). *Language Ability Of Young Children Affected By Drawing On Wet Sand with Teacher's Reinforcement*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assist. Prof. Dr. Sirima Pinyoanuntapong , Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The purpose of the research was to study language ability in listening and speaking by average and each sector that was the language ability in listening and the language ability in speaking of young children affected by drawing on wet sand with teacher's reinforcement before and during activities each week.

The samples of this study was selected by simple random sampling technique first kindergarten 1, children aged 4-5 years of first semester in academic year 2001 at Watphonmanee School Bangkok. The sample was selected by simple random sampling technique by labeling one from three classrooms and selecting twelve students from the one classroom labeled as an experimental group which was carried out for 8 weeks, 3 lessons per week and 30 minutes per lesson.

The instruments were Drawing on Wet Sand with Teacher's Reinforcement Program and the observation of Language Ability in Listening and Speaking Form by two observers . The reliability was RAI = 0.9 by using One – Way Repeated - Measures ANOVA and t – test Dependent Form.

The finding was that young children before and during activities affected by drawing on wet sand with teachers' reinforcement during a week having the ability in listening and speaking by average were significantly difference at the level. 001 and when analysing the changing during a week, it was found that the score of language ability in listening and speaking by average during 8 weeks throughly.

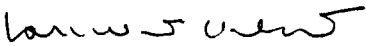
When analysing the average scores of language ability of young children each sector in listening and speaking abilities, it was found that the scores of both sides of language ability had the changing in accordance with the whole scores analysing which significantly at the level .001.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
การวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

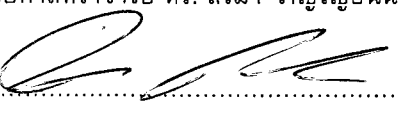
ของ
นางสมศรี แสงธนู

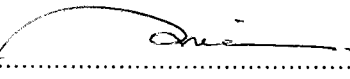
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

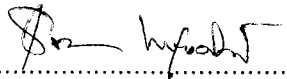

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร หะวานนท์)
วันที่.....22.....เดือน.....มีนาคม.....พ.ศ. 2545

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริมา ปิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ปิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ผลงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากพระพรหมคุณาภรณ์
ฝ่ายกิจการนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีการศึกษา 2545

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ประธานกรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดีโดยตลอดมาในการทำปริญญานิพนธ์ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สุภาพร ธาระชานันท์, อาจารย์จรี อุดมทรัพย์, อาจารย์บงกช ทองเยี่ยม ,อาจารย์นพมาศ นิลจินดา, อาจารย์สลิลดา ทศานนท์, และอาจารย์สดีไส ชะนะกุล ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู และขอบคุณเด็กนักเรียนอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดพลมานี้อย่างสูงที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณร้อยตำรวจโทชัยนาท แสงธนู , คุณเบญจะ คำมะสอน , คุณเมทินี ด้านยังอยู่ , คุณกรรณิการ์ โยธารินทร์ , คุณรัญจวน ประโมจันย์ , คุณวีระพงษ์ บุญประจักษ์ , ที่เป็นกำลังใจและคอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตลอดมา ขอขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทที่มีส่วนช่วยเหลือ แนะนำเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของคุณพ่อบุญโสม คุณแม่อ้วน ไมหรือ ที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และให้ทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่ง

สมศรี แสงธนู

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา.....	7
ความหมายและความสำคัญของภาษา.....	7
องค์ประกอบของความพร้อมทางภาษา.....	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา.....	8
การพัฒนาความสามารถทางภาษา.....	9
ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย.....	11
ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย.....	13
แนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา.....	16
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	18
ความหมายของการเล่น.....	18
ความสำคัญของการเล่น.....	19
ทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นของเด็กปฐมวัย.....	21
การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย.....	23
การจัดกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทราย.....	24
การเล่นน้ำ.....	24
การเล่นทราย.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น.....	27
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ.....	28
ความหมายของการวาดภาพ.....	28
ความสำคัญของการวาดภาพกับเด็กปฐมวัย.....	28
การวาดภาพกับความเจริญเติบโตของเด็ก.....	29
พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัย.....	30
องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย.....	32
พฤติกรรมกรวาดภาพกับภาพที่เด็กปฐมวัยชอบวาด.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 2 (ต่อ)	หน้า
การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงและปฏิสัมพันธ์.....	35
ความหมายของการเสริมแรง.....	35
พฤติกรรมการณ์การเสริมแรง.....	35
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง.....	36
แนวคิดและข้อเสนอแนะในการเสริมแรง.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง.....	38
ความหมายของปฏิสัมพันธ์.....	40
พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	46
การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	46
แบบแผนการทดลอง.....	49
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	64
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน.....	64
วิธีดำเนินการและสรุปผลการวิจัย.....	65
อภิปรายผล.....	66
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ก.....	83
ภาคผนวก ข.....	87
ภาคผนวก ค.....	99
ภาคผนวก ง.....	102
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	49
2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลอง.....	50
3 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตความสามารถทางภาษา.....	52
4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทางภาษาด้านการฟังและ การพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก...	56
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย.....	57
6 การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย.....	57
7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย แยกเป็นรายด้านก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก.....	59
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด แยกเป็นรายด้านของเด็กปฐมวัย.....	60
9 การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย แยกรายด้าน.....	61

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษา.....	58
2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษา ของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ภุมิหลัง

การพัฒนาการฟังและการพูด เริ่มต้นจากที่บ้านการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่แวดล้อมมากเพียงใด เด็กก็จะมีพัฒนาการฟังและการพูดมากเพียงนั้น (ฉันทนา ภาคบงกช. 2525 : 2) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษาโดยเด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาของตนทั้งด้านความหมายประโยคและเสียงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 206) พ่อแม่เป็นสิ่งแวดล้อมทางภาษาของเด็ก เด็กเรียนรู้ภาษาพูดโดยไม่มีแบบแผนซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติการสอนภาษาให้กับเด็กที่โรงเรียนควรสอนให้ง่าย เหมือนกับการเรียนรู้ที่บ้าน (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2538 : 74) เด็กที่มาจากครอบครัวที่สนใจพูดกับเด็ก ไม่ว่าเด็กจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจก็ตามเด็กจากครอบครัวนั้นจะสามารถแสดงออกได้มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พูดน้อย ทั้งนี้การที่เด็กสนทนาบ่อยๆทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ได้คิดได้สื่อสารได้แสดงออกซึ่งมีผลต่อพัฒนาการแสดงออก และสติปัญญา รวมถึงพัฒนาการทางสังคมด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 113 ; อ้างอิงจาก Fontana. 1995. Psychology for Teachers.) การพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2 – 7 ปีเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันตหจวิ. 2537 : 183) ภาษาไม่เพียงเป็นเครื่องมือ สื่อความหมายเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์การส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาที่ถูกต้องจึงช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิดความเข้าใจของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น (เยาวพา เดชะคปต์. 2528 : 50)

พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความงอกงามเป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านการฟังและการพูดเป็นทักษะขั้นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน การเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูด ฟังในสถานการณ์จริงเพื่อเป็นการตอบสนองและส่งเสริมความสามารถทางด้านการฟังและการพูดอย่างเหมาะสม เช่น ผลงานวิจัยของ วูดเวิร์ด คาโรลิน เจอร์โรม (Woodward, Carolyn, Jerome.1977 : 1) ได้ศึกษารูปแบบการเขียนของเด็กปฐมวัยพบว่าเด็กที่มีความพร้อมในการฟัง การออกเสียง และการผูกประโยคจะมีความพร้อมทางการเขียนสูงกว่าเด็กที่ไม่พร้อมในการฟัง การออกเสียงและการผูกประโยค ดังนั้นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กควรให้โอกาสเด็กได้ฝึกใช้ภาษาโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความพร้อมทางภาษาให้กับเด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งการจัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ภรณ์ คุรุรัตน์ กล่าวไว้ว่าควรส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วม หรือดำเนินกิจกรรมมากที่สุดครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหาหรือประสบการณ์ให้เด็กค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2523 :24)นอกจากนั้นครูต้องกระตุ้นให้เด็กต้องการทำกิจกรรมด้วยความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้มีความกระตือรือร้นอยากรู้ อยากเห็น (ฉวีวรรณ จึงเจริญ. 2528 : 4) ดังนั้นการส่งเสริมความสามารถทางภาษาให้กับเด็กควรควรให้โอกาสเด็กได้ใช้ความสามารถของตนในการปฏิบัติหรือกระทำการสิ่งต่างๆที่ตนพอใจจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการกระทำและเกิดความเข้าใจในตนเองพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือการเสริมแรงการที่ครูให้การเสริมแรงที่เหมาะสมจะเป็นสิ่งกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นพฤติกรรมที่ครูควรนำมาใช้กับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย สกินเนอร์ กล่าวว่ากระทำการใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีกส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรงย่อมมีแนวโน้มให้ความดีของการกระทำนั้นค่อยๆ หายไปในที่สุด (พรณี ชุชัย. 2522 : 55)

PNAS 13054 2545

กล่าวว่าสิ่งที่ทำให้เด็กพอใจคำชมเชย รางวัล การพยักหน้า ยอมรับความสนใจเป็นตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลมากสำหรับเด็กทั้งยังตรงกับความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์ต้องการเป็นที่ยอมรับเป็นที่รักของบุคคลขณะที่ครูกับเด็กมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันครูให้การเสริมแรงด้วยท่าทางและวาจาเพื่อกระตุ้นให้เด็กเต็มใจแสดงพฤติกรรมที่ต้องการ เช่น กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าแสดงออกทำให้เด็กเกิดความพอใจในตนเอง การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมไม่เป็นทางการคือการจัดประสบการณ์การเล่น การเล่นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการใช้ภาษาของเด็กเพราะเด็กชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กรักและมีความสำคัญต่อเด็กเด็กต้องการเสริมแรง และคำแนะนำจากผู้ใหญ่ จึงมีคำถามว่าถ้าผู้ใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยแล้วจะทำให้พัฒนาการทางภาษาของเด็กดีขึ้นหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโลรินเจอร์ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 17 ; อ้างอิงจาก Lovinger.1974) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางภาษาพูดได้ทำการทดลอง เรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กวัย 4 – 5 ขวบในระหว่างการเล่นอย่างอิสระของเด็กจากการทดลองพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ในการเล่นของเด็กมีผลทำให้การแสดงออกทางภาษาของเด็กดีขึ้นการแสดงออกทางภาษามีทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งการฟังเป็นทักษะพื้นฐานของการพูด อ่าน จะเห็นว่าประสบการณ์การเล่นจะช่วยให้เด็กเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลอันเกิดจากการกระทำซึ่งเป็นการยากที่ครูจะใช้วิธีการสอนเด็กโดยตรงกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับเด็กอีกกิจกรรมหนึ่งคือ กิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ที่ครูจัดให้

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กนั้น สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ บทบาทครู ซึ่งมีได้จัดกิจกรรมให้เด็กแต่เพียงอย่างเดียว แต่ครูต้องคอยดูแล ชี้แนะ วินิจฉัย ประเมินผล และสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรมด้วย สัมพันธภาพระหว่างครูกับเด็กจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 105 - 125) บรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดครูยอมรับความรู้สึก ความเห็นใจให้กำลังใจ การแสดงสีหน้า ท่าทาง ที่อ่อนโยน ให้โอกาสเด็กในการคิด ตอบคำถาม ที่ไม่มีข้อจำกัดว่า ผิดหรือถูก เด็กจะมีความสุข เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิด ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านภาษา ซึ่งการแสดงออกนี้จะมามากหรือน้อยเพียงใดนั้น ครูจะเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนด (ราตี ทองสวัสดิ์. 2527 : 225) ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ทางภาษาของเด็ก นอกจากจะใช้สื่ออุปกรณ์การสอนแล้ว การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพูดคุย โต้ตอบ ยอมรับและชื่นชมในตัวเด็กด้วยคำพูดและท่าทางการแสดงออกของครูมาประกอบด้วย ทำให้เกิดผลทางด้านจิตใจของเด็ก ช่วยให้เด็กพัฒนาทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดได้ดีขึ้น

การจัดกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายเป็นการจัดประสบการณ์อย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดให้แก่เด็กปฐมวัย อันเป็นกิจกรรมการเล่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาได้อีกทางหนึ่งจากการศึกษาของมณีวรรณ พรหมน้อย (2526 : 36 – 37) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ว่าเป็นกิจกรรมที่จัดไว้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ ได้ทำการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะว่ากิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายเป็นสิ่งที่ครูและผู้ปกครองยังไม่นิยมให้เด็กเล่นเท่าที่ควร เพราะอาจจะทำให้เกิดอันตรายได้ถ้าเล่นไม่ถูกวิธี เช่น การสาดทรายใส่กัน การโปรยทรายมาจากที่สูงแรง ๆ อาจจะทำให้ทรายปลิวเข้าตา เข้าจมูก เป็นอันตรายต่อร่างกาย และยังทำให้เสื้อผ้าสกปรกอีกด้วย (ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ. 2538 : 34 – 35)

การเล่นน้ำ การเล่นทราย จะช่วยให้เด็กพัฒนาการทางสติปัญญาด้านการใช้ความคิด ภาษา ให้กับเด็ก แม้แต่องค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังทรงโปรดให้พระโอรสและพระธิดาของพระองค์เล่นน้ำเล่นทราย ดังที่กล่าวไว้ในหนังสือ เรื่อง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี กับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรส

และพระธิดา : ทรงสร้างสรรค์พาทย์เพ็ญและไผ่เรียนไผ่รู้ (ฉันทนา ภาคบางก. 2539 : 26 – 31) จากการสังเกต และศึกษาสภาพความเป็นจริงจากการเล่นน้ำ เล่นทราย มีลักษณะการจัด 2 แบบ คือ 1) ไม่ให้เล่นหรือให้เล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง และ 2) ให้เล่นแยกแหว่งน้ำ กับทราย หากเล่นได้ทั้ง 2 อย่างจะเป็นการพัฒนาการ แต่การเล่นทรายแห่งโอกาสที่จะเป็นอันตรายมีมาก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า การเล่นน้ำ การเล่นทรายเป็นวัสดุตามธรรมชาติเป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพึงพอใจแก่เด็กเมื่อเด็กได้เล่นนานๆ ย่อมเพิ่มพูนประสบการณ์จากการเล่น การเล่นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการใช้ภาษาของเด็กซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต แต่เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการเล่นน้ำ เล่นทราย เพื่อให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยเห็นความสำคัญของการเล่นน้ำ เล่นทราย ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการเล่นทรายเปียก คือ การเล่นน้ำ และทรายผสมเข้าด้วยกัน เพื่อจะศึกษาว่าการใช้กิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง จะมีผลต่อความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และความสามารถทางภาษาด้านการพูด ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกและชี้ให้เห็นพฤติกรรมและการเสริมแรงที่ครูควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้คือนักเรียนชาย - หญิงอายุระหว่าง 4 - 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานี้อยู่ สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นนักเรียนชาย - หญิงอายุระหว่าง 4 - 5 ปี จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sanpling) โดยการจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 3 ห้องเรียนจากนั้นผู้วิจัยนำนักเรียนห้องที่จับฉลากได้ดังกล่าวมาจับฉลากนักเรียนอีกครั้งหนึ่งได้นักเรียนจำนวน 12 คน

3. ระยะเวลาในการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2544 โดยทำการทดลองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 30 นาทีรวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระได้แก่ การจัดกิจกรรมการวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

4.2 ตัวแปรตามได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนชาย - หญิงอายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานี้อยู่ เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. การเสริมแรง หมายถึง การที่ครูใช้จากทำทางเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมอันเหมาะสม ได้แก่ การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับความคิดเห็นและการแสดงออกของเด็กการชมเชย เช่น เก่งมาก ยอดเยี่ยม ดีมาก และการใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้ตอบแสดงความคิดเห็นกล้าคิด กล้าพูดกล้าแสดงออก
3. กิจกรรมการวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง หมายถึง กิจกรรมการเล่นที่เด็กได้ใช้น้ำผสมกับทรายชนิดทรายเปียก และเด็กได้ใช้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเช่น มือ นิ้วมือ ข้อศอก เท้านิ้วเท้าหรือวัสดุที่เขาเลือก เช่น กิ่งไม้ เปลือกหอย ก้อนหิน วาดลงบนทรายเปียกเป็นรูปต่าง ๆ ในช่วงกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งตามความคิด และจินตนาการของเด็กจากเรื่องที่ได้ฟังแล้วให้เด็กถ่ายทอดความคิดจินตนาการจากเรื่องที่ได้ฟังลงบนทรายเปียกอย่างอิสระโดยในขณะที่เด็กทำกิจกรรมครูเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยการร่วมสนทนากับเด็กใช้คำพูดกระตุ้นความสนใจของเด็ก กล่าวคำชมเชยให้กำลังใจเสร็จแล้วให้เด็กแต่ละคนเล่าเกี่ยวกับเรื่องที่เขาเองวาดโดยขณะที่เด็กเล่าครูให้การเสริมแรง ด้วยทำทาง และวาจา การให้รางวัล การยิ้ม การพยักหน้า และการใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้ตอบแสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการทางภาษาของเด็ก
4. ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย หมายถึง การแสดงออกของเด็กปฐมวัยในการสื่อสารทางวจนะภาษาประกอบด้วยไปด้วยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่ประเมินมี 5 ขั้นตอนดังนี้
 - 4.1 การจำแนกความแตกต่างของเสียง หมายถึง ความสามารถของเด็กในการทำทำทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง
 - 4.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง หมายถึง ความสามารถทางการฟัง ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้อง

4.3 การบอกชื่อสิ่งของ หมายถึง ความสามารถในการบอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ถูกต้องด้วยตนเอง

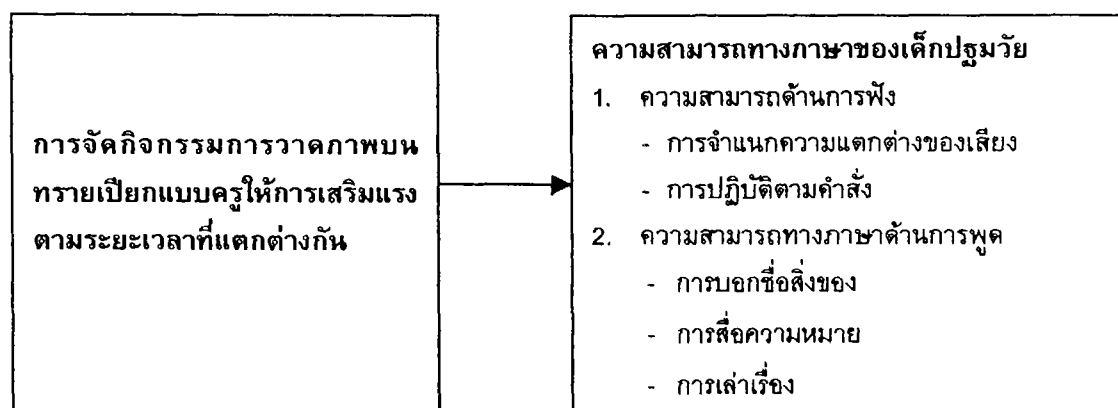
4.4 การสื่อความหมาย หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูดสื่อความหมายด้วยประโยคที่สั้นๆและง่ายมีความหมายไม่ซับซ้อนใช้คำในการอธิบาย หรือบรรยายเหตุการณ์ตามความคิดของตนเองได้

4.5 การเล่าเรื่อง หมายถึง ความสามารถในการพูดเล่าเรื่องที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์โดยครอบคลุม ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน

5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงจำนวน 9 สัปดาห์โดยจัดกิจกรรมในวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี รวม 3 วัน และสรุปผลการสังเกตจากการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6. การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษา หมายถึง ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่เด็กปฐมวัยแสดงออกในขณะที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกโดยการแสดงออกมาในรูปของการฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง การสื่อความหมาย การพูดเล่าเรื่อง ในระหว่างช่วงสัปดาห์เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากสัปดาห์ที่ผ่านมาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความสามารถทางภาษาก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันและกำหนด สมมติฐานเฉพาะดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่างของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแยกเป็นรายด้านก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงและปฏิสัมพันธ์

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

1.1 ความหมายของภาษา

ภาษาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ภาษาจึงมีความหมายแตกต่างกันออกไปซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ภาษา หมายถึง การแสดงออกทางคำพูด การเขียน ท่าทาง กริยาอาการ การคิด และสิ่งที่ใช้แทนคำพูด เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจได้ (โมรี ชื่นสำราญ. 2530 : 1)

ภาษา หมายถึง การใช้ระบบของเสียงสัญญาณหรือสัญลักษณ์ตัวหนังสือที่สื่อออกมาแล้วทำให้เกิดความหมาย และสื่อความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมได้มีความสุข (สมิทธิ์ สระอุบล. 2532 : 4 ; บุญยงค์ เกศเทศ. 2535 : 2 ; ภาวาส บุญนาท. 2538 : 15)

สรุปได้ว่า ภาษา หมายถึง การแสดงออกทางคำพูด การเขียน ท่าทาง กริยาอาการ การคิด การใช้สัญลักษณ์ สื่อออกมาทำให้บุคคลอื่นเข้าใจได้

1.2 ความสำคัญของภาษา

ภาษาเกิดขึ้นจากความจำเป็นของมนุษย์ที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ภาษาเป็นสื่อกลางในการตกลงบอกกล่าว ทำความเข้าใจระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้สิ่งใหม่

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2529 : 214 – 215) กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เด็กสามารถที่จะใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเปิดโอกาสให้เกิดขบวนการสังคม (Socialization)

2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิดและในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป

3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้น เด็กจึงไม่ต้องอาศัยการจัดกระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหาเด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมองซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้นเด็กสามารถจินตนาการถึงวัตถุ แม้ว่าวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีตเด็กสามารถทำการทดลองในสมองและทำได้เร็วกว่าการจัดการกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

สรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญที่ช่วยให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางสังคมและช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ภาษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็ก

1.3 องค์ประกอบของความพร้อมทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละคนจะแตกต่างกันไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ดาวนิง และ เชคเคอรี (เนื่อน้อง สนับบุญ. 2541 : 9 ; อ้างอิงจาก Downing and Thackery. 1971 : 14 – 15) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมทางภาษาของเด็กไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกาย (Physical Factors) ได้แก่ การบรรลุวุฒิภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่น การมองเห็น การได้ยิน อวัยวะที่ใช้พูดปกติ
2. องค์ประกอบทางสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ ความพร้อมด้านสติปัญญาโดยทั่วไป ความสามารถในการรับรู้ (Perception) ความสามารถในการจำแนกภาพและเสียง (Discrimination) ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านการเรียนการอ่าน
3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ภาษาที่ได้รับจากที่บ้าน และประสบการณ์ทางสังคม
4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotional Factor , Motivation and Personality Factors) ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์และความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษา

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางภาษา

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาภาษาพูดและความสามารถในการฟังจนสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้นั้น ได้มีผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาและกำหนดเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาไว้ดังนี้

ครียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2519 : 31 – 35) ได้สรุปการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีความพึงพอใจในตนเอง (The Autism Theory) หรือ (Autistic Theory) ทฤษฎีนี้ถือว่าการเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียง อันเนื่องมาจากความพึงพอใจที่จะได้ทำเช่นนั้น โมว์ เรอร์ (Mowere) เชื่อว่า ความสามารถในการฟังและความเพี้ยนจากการได้ยินเสียงของผู้อื่นและเสียงตัวเองเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการ
2. ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Thoery) เลวิส (Lewis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลียนแบบในการพัฒนาภาษาอย่างละเอียด ทฤษฎีนี้เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้น เกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง
3. ทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยจากหลักทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยการวางเงื่อนไขโธมัส (Thiengold) และคนอื่น ๆ ศึกษาพบว่าเด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รับรางวัล หรือได้รับการเสริมแรง
4. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory of Perception) ลิเบียร์แมน (Libeman) ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่าเด็กมักมองหน้าเวลาเราพูดด้วย การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตนเองหรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปาก แล้วจึงเรียนรู้คำ
5. ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่น (Babble Buck) ซึ่งธอร์นไดค์ (Thomdike) เป็นผู้คิด โดยอธิบายว่าเมื่อเด็กกำลังเล่นเสียง อยู่ นั้น เผลอมีบางเสียงไปทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษา

5. ทฤษฎีวิทยา (Biological Theory) เลนเนเบอร์ก (Lenneberg) เชื่อว่าพัฒนาการทางภาษานั้นมีพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญกระบวนการที่คนพูดได้ขึ้นอยู่กับอวัยวะในการเปล่งเสียงเด็กจะเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้และพูดได้ตามลำดับ

6. ทฤษฎีการให้รางวัลของแม่ (Mother Reward Theory) ดอลลาร์ด (Dollard) และ มิลเลอร์ (Miller) เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้โดยย้าเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่าภาษาที่แม่ใช้เป็นการเลี้ยงดูเพื่อสนองความต้องการของลูกนั้นเป็นอิทธิพลที่ทำให้เกิดภาษาพูดแก่ลูก

จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ (2529 : 122) กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความชำนาญและความสามารถด้านอื่นแล้วนำมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ และบุคคลที่อยู่แวดล้อม โดยการลองผิดลองถูก การเฝ้าและการให้แรงเสริมจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาการทางด้านภาษาดีขึ้น

กระบวนการเรียนรู้ภาษาพูดของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้นั้น มีกระบวนการเรียนรู้ภาษาตามลำดับดังนี้

1. การเลียนแบบ (Imitation) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษาเพราะเป็นขั้นที่เด็กเลียนเสียงคนอื่นที่แวดล้อมจนก้าวหน้านำมาสู่การพูดคำตามเสียงที่ได้ยิน

2. การเอาอย่าง (Identification) เด็กมิได้เลียนแบบการออกเสียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่พยายามเลียนแบบท่าทาง นิสัยใจคอกจากบุคคลตามเสียงที่ได้ยินด้วย

3. การเลียนแบบพฤติกรรมตอบสนองพร้อมทั้งสิ่งเร้าหลายตัว (Multiple Response Learning) เป็นพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าที่เด็กพยายามทำตาม โดยลองใช้วิธีต่าง ๆ ในการเปล่งเสียงต่าง ๆ นั้นทำงานร่วมกันได้แก่ ส่วนสมองที่รับรู้มองเห็น ได้ยิน สัมผัสความจำ ควบคุมริมฝีปากสีหน้า ท่าทางและสายตา

4. การเรียนรู้ด้วยความสัมพันธ์ภาวะ (Associative Learning) เด็กจะเรียนรู้คำว่า ตุ๊กตา เมื่อแม่ยื่นตุ๊กตาให้แล้วบอกว่าตุ๊กตา เด็กเรียนรู้ได้จากการเชื่อมโยงกับสิ่งของ

5. การลองผิดลองถูก (Trial and Error) ช่วงนี้เป็นช่วงลองปฏิบัติอาจจะถูกบ้างผิดบ้าง การเฝ้าใจ การชมเชย เมื่อเด็กออกเสียงได้ถูกต้องจะทำให้เด็กมั่นใจและช่วยให้ภาษาพัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

6. การถ่ายทอดการเรียนรู้ (Transfer of Learning) การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะง่ายขึ้นถ้าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับมาก่อน เช่น การรู้จักไก่แล้วสอนให้รู้จัก เป็ด ห่าน โดยใช้ให้เห็นความแตกต่าง เด็กจะจำได้รวดเร็วและมีความคิดตามลำดับอย่างมีระเบียบ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2519 : 127 - 133)

จากการศึกษาทฤษฎีและกระบวนการเรียนรู้ภาษาพอสรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นมีรูปแบบแตกต่างกันเด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการเลียนแบบการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวแบบลองผิดลองถูกและการเรียนรู้จากคนใกล้ชิดจะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น

1.5 การพัฒนาความสามารถทางภาษา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 111 - 113) ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางสติปัญญาเด็กวัยก่อนเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามากขึ้น รู้คำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลีและเป็นประโยคมากที่สุด เช่น เด็กเล็กมากเริ่มจากคำว่าแม่ ต่อมาเป็นแม่จ๋า ต่อมาเป็นแม่ไปไหน เป็นต้น ในช่วงระยะของการพัฒนาการทางภาษานี้ การพูดคุยและการสนทนากับเด็กเป็นการกระตุ้นที่ดี เด็กสามารถพัฒนาความคิดได้เต็มที่ สังเกตจากที่เด็กดูทีวีมาก จะพูดเก่งเป็นเรื่องเป็นราว เพราะเด็กได้ใช้คำสนทนาและภาษาจากโทรทัศน์อย่างไรก็ตามการปล่อยให้เด็กเรียนรู้ภาษาเองตามธรรมชาติเด็กจะมีพัฒนาการทางภาษามาก คำถามของเด็กที่ถามว่า “ทำไม” คือการค้นหาคำศัพท์ ค้นหาภาษา ผึกความจำ

และเหตุผล การตอบคำถามของผู้ใหญ่ ความสนใจ คำตอบจะมีมากถ้าผู้ใหญ่ตอบเด็กจะสนุกสนานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน

พัฒนาการทางภาษาของเด็กแต่ละขวบปีจะมีความแตกต่างกัน เริ่มจากการออกเสียง คำพูดเดี่ยว เชื่อมคำ เชื่อมประโยคการแสดงท่าทางประกอบจนถึงการโต้ตอบกับผู้อื่น แต่ละขั้นแต่ละอายุจะก้าวหน้าเป็นขั้นเด็กเรียนรู้ภาษามาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากร้องไห้ ร้องฮูฮู ทำเสียง ทำปากบู่ๆ ตั้งแต่วัยทารก แล้วมาเป็น ปาป๊า มาม๊า หรือ พ่อ แม่ คำว่าภาษาสามารถให้คำจำกัดความได้ว่าเป็นคำพูดของคน การเขียนสัญลักษณ์แทนคำพูดหรือสื่อสารอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยภาษาจะพัฒนาตามลำดับวัยความงอกงามทางภาษาต้องใช้อยู่เสมอ คนที่ใช้ภาษาได้ทั้งการเขียน การอ่าน การพูด และการฟังในระดับการสื่อสารได้เรียกว่า รู้หนังสือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 111 ; อ้างอิงจาก Jackman. 1997. *Early Education Curriculum : A Child's Connection to the word*. P. 50) นอกจากนี้เด็กยังสามารถที่เรียนรู้ภาษาการสัมผัส การได้ฟัง การโต้ตอบ เด็กที่มาจากครอบครัวที่สนใจพูดกับเด็ก ไม่ว่าเด็กจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจบ้างก็ตามเด็กสามารถแสดงออกได้และประโยชน์มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พูดน้อย ทั้งนี้การที่เด็กได้พูด ได้สนทนาบ่อยๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ ได้คิด ได้สื่อสาร ได้แสดงออก ซึ่งมีผลต่อพัฒนาพฤติกรรม และ สติปัญญาและรวมถึงพัฒนาการทางสังคม (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 :113 ; อ้างอิงจาก Fontana. 1995. *Psychology for Teachers*.)

การพัฒนาความสามารถทางภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2 – 7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว (อารี สันถนวี. 2537 : 183) เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ภาษา โดยเด็กจะเรียนรู้การใช้ภาษาของตนทั้งทางด้านความหมายประโยคและจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ (หรรษา นิลวิเชียร. 2535 : 206) ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมคหศาสตร์แห่งประเทศไทย (2528 : 123) ที่กล่าวว่าถ้าเด็กรู้คำศัพท์มากเพียงใดก็จะเข้าใจคำชี้แจงหรือคำอธิบายของผู้อื่น และเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านหรือเล่าให้ฟังได้เพียงนั้น ภาษาไม่เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์ การส่งเสริมให้เด็กใช้ภาษาที่ถูกต้อง จึงช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิด ความเข้าใจ ของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจยิ่งขึ้น (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 50) ในการพัฒนาด้านการพูดและการฟัง ควรเปิดโอกาสเด็กได้ฝึกพูด ฝึกฟังอย่างอิสระ ในสภาพที่เป็นจริง เพื่อตอบสนองความสามารถทางการพูด การฟังอย่างเหมาะสมซึ่งจะเป็นพื้นฐานของความสามารถทางการอ่านและการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นอกจากนี้ กรณีการณ์ พวงเกษม (2534 : 20 – 21) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้เด็กมีความพัฒนาการทางด้านภาษาไว้ดังนี้

1. วุฒิภาวะ เมื่อเด็กมีความพร้อมขึ้นตามลำดับ ความสามารถในการพูดการเขียนย่อมตามมาตั้งแต่อายุ 15 เดือน ขึ้นไปแล้ว เด็กจะใช้ภาษาพูดมากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งอายุ 36 เดือน จะสามารถใช้คำพูด 376 คำ และเมื่ออายุ 48 เดือน จะพูดได้ 376 คำต่อวัน และสามารถใช้คำวิเศษและคำคุณศัพท์เพิ่มมากขึ้นตามลำดับและนอกจากนั้นถ้าหากมีสมาธิจะจดจำสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาแล้วต่อให้คนอื่นทราบบ

2. สิ่งแวดล้อม ถ้าหากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง สนใจเอาใจใส่พยายามพรีสอนให้เด็กได้พูด คอย และ หัสอ่านหัดเขียนอยู่ตลอดเวลา เด็กจะมีความพร้อมทางภาษา โดยเฉพาะครอบครัวที่มีการศึกษาสูง ย่อมมีส่วนสร้างความเจริญทางภาษาให้เด็กได้ดีกว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจนซึ่งส่วนมากไม่ค่อยสนใจในเรื่องภาษาของบุตรหลานของตนเท่าที่ควร

3. การเข้าใจความหมาย ภาษาที่ใช้พูด ถ้าอยู่ในวงแคบศัพท์ก็พื้นๆ ธรรมดา แต่ถ้าอยู่ห่างไกลหรือในชุมชนที่กว้างใหญ่ เด็กก็สามารถเข้าใจคำ ประโยค วลีที่มีความหมายต่างๆ ได้ดี ฉะนั้นการพูดอะไรก็ตามที่เด็กเพียงแต่เรียนคำพูดเลียนเสียงพูดผู้ใหญ่ควรได้ย้อนถามเขาดูบ้างว่าที่พูด ๆ นั้นเข้าใจเพียงใด เปรียบเหมือนคนไทยที่พูดคำต่างประเทศเขา แต่ออกเสียงผิดความหมายก็ย่อมจะผิดไปได้ ดังนั้นเพื่อป้องกันการผิดพลาดดังกล่าวจึงควรย้อนถามความหมายในสิ่งที่เด็กพูดได้แต่ไม่เข้าใจความหมายด้วย

4. การให้มีการพัฒนาทั้งหมด เราจะต้องให้เด็กที่มีรูปร่างดี หน้าตาสดใส สะอาดกายใจ สมองก็ต้องให้ดี สุขภาพสมบูรณ์ และสังคมต้องดี จึงจะทำให้เด็กมีความเจริญทางภาษาได้ดี ไม่ควรแต่จะให้อ่านให้เขียนได้เท่านั้นเราเองคำนึงถึงหลักของความต้องการความสนใจจากเพื่อนๆ ของเด็กด้วยถ้าหน้าตาสกปรกเพื่อนๆ ก็ย่อมไม่พูดคุยด้วย โอกาสที่มีความเจริญทางภาษาพูดก็ยิ่งเสียเปรียบคนที่รูปร่างหน้าตาสะอาดสดใส

5. ขั้นตอนการจัดชั้นเรียน การจัดโรงเรียนแบบไม่มีชั้น แต่อาศัยความสามารถทางภาษาเป็นแนวก็น่าจะลองจัดให้เป็นต้นแบบที่แพร่หลายต่อไป หลักสูตรและขั้นตอนการสอนบางบทก็อาจจะปรับเปลี่ยนไปตามลำดับความสามารถและความพร้อมของนักเรียน จึงมีข้อที่น่าสงสัยว่าบางแห่งสอนบทเรียนที่ยากก่อนแล้วกลับมาสอนบทเรียนธรรมดาภายหลังโดยยังแต่หลักสูตร ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ครูผู้สอนน่าจะสามารถในการวินิจฉัยบทเรียนนั้นๆ ได้ด้วยตนเอง

6. การมีส่วนร่วม กิจกรรมใด ๆ ก็ตามเด็ก ๆ ควรมีส่วนร่วมทุกครั้ง ทุกคน ครูไม่ควรเลือกที่รักมักที่ชัง จะต้องพิจารณาความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคล และกำหนดงานให้ทำร่วมกับเพื่อน ๆ ตามสมควรใจ หรือครูกำหนดกลุ่มให้บ้าง การทำงานเป็นกลุ่ม การทำงานเป็นกลุ่มย่อย การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มีส่วนช่วยให้เด็กมีความเจริญทางภาษาได้อย่างมาก

สรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กก็คือ การส่งเสริมและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก โดยเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในการฝึกพูด ฝึกฟัง ฝึกการโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นและฝึกทำงานกลุ่มเป็นต้น ดังนั้น เด็กควรได้รับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาทางภาษาของเด็กตลอดไป

1.6 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย

การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด เด็กเรียนรู้การฟังมาตั้งแต่เกิด การฟังของเด็กเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทางหูเด็กฟังแล้วสามารถรับรู้สิ่งเกิด จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กแล้วสะสมเป็นประสบการณ์ และสามารถตั้งประสบการณ์ออกมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้ ทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ การพัฒนาทักษะทางด้านการฟัง จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่นๆ ต่อไป

1.ความหมายของการฟัง

การฟังมีความหมายแตกต่างไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจากมีเสียงมากระทบหูเองโดยไม่ได้ตั้งใจ คนหลายคนจึงได้ยินโดยมิได้ฟัง ส่วนการฟังนั้นหมายถึงการใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน (กิตติยวดี บุญเชื้อ. 2520 : 70)

การฟังสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น วราภรณ์ รักวิจัย (2527 : 44) ได้กล่าวไว้ว่าการฟัง คือ การฝึกฟังเสียงธรรมชาติ จังหวะดนตรี เพื่อเตรียมให้พร้อมในการฟังเรื่องราวต่างๆ และสามารถถ่ายทอดได้เป็นประโยคที่เหมาะสม มีมารยาทในการฟัง และมีสมาธิในการฟัง

รองรัตน์ อิศรภักดี (2505 : 93) ได้กล่าวว่า การฟังเป็นสิ่งที่เหนือจากการได้ยินการฟังหมายถึง

1. การติดตามเรื่องราวที่ได้ยิน
2. สามารถเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้น
3. จับข้อความต่างๆ ที่คล้ายตามหรือโต้แย้ง

บันลือ พฤษะวัน (2522 : 39) กล่าวว่า การฟัง หมายถึง การได้ยินโดยมีความตั้งใจรับ และเกิดความเข้าใจตามเจตนาที่อีกฝ่ายหนึ่งสื่อมา ส่วนการได้ยินนั้นไม่ได้มีความตั้งใจหรือสนใจ การฟังจึงลึกซึ้งกว่ามาก การฟังเกิดจากความตั้งใจ การได้ยิน และความเข้าใจการฟังตามความหมายดังกล่าวนี้ต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การได้ยิน (Hearing) เป็นกระบวนการรับรู้ทางโสตขั้นแรกของการฟัง
2. การฟัง (Listening) เมื่อหูรับสัญญาณเสียงเข้าไปแล้ว จะส่งไปยังสมอง เพื่อแปลความหมายของเสียงที่ได้ยิน ในขั้นนี้ต้องใช้สมาธิและความตั้งใจอย่างจริงจัง
3. การรับรู้ความหมาย (Adding) เป็นกระบวนการขั้นสูงของการฟัง คือเมื่อฟังเสียงที่ได้ยินแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจอย่างซึ้ง และรู้จักประเมินคุณค่าว่าควรเชื่อถือเพียงใด แล้วจึงแสดงปฏิกิริยา ตอบสนองไปตามที่ต้องการ (Rubin. 1975 : 81)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟังเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการได้ยิน เมื่อได้ยินแล้วมีการตั้งใจรับรู้ และแปลความหมายเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน ทักษะการฟังเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมแก่เด็ก และดูจะเป็นสิ่งที่สำคัญกว่าการคิดค้นหาเครื่องมือใหม่ๆ มาให้เด็กใช้เสียอีก การฟังสามารถพัฒนาได้ดีขึ้นตามลำดับโดยอาศัยวุฒิภาวะ เวลา ความพากเพียร และแรงจูงใจ

2. ประเภทของการฟัง

ได้มีผู้จำแนกประเภทของการฟังไว้ต่างๆ กันดังนี้

เคนเนดี้ (Kennedy. 1995 : 146) ได้จัดประเภทของการฟังไว้ 7 ประการ คือ

1. การฟังทั่วๆ ไปในชีวิตประจำวัน (Simple Listening) เช่น การฟังการสนทนา การฟังทางโทรศัพท์
2. การฟังเพื่อจำแนกเสียง (Discriminative Listening) เช่น การฟังเสียงสัตว์ เสียงยวดยาน เสียงที่แสดงความรู้สึก
3. การฟังเพื่อเป็นการพักผ่อน (Listening for Relaxation) เช่น การฟังบทกลอน การฟังเรื่องราวและนิทานต่างๆ
4. การฟังเพื่อจับสาระสำคัญ (Listening for Information) เช่น การฟังประกาศ การฟังความคิดเห็น และการฟังเพื่อตอบคำถาม
5. การฟังเพื่อจัดความคิด (Listening to Organize Ideas) เช่น การฟังการอภิปราย และการแสดงความคิดเห็นต่างๆ
6. การฟังอย่างพินิจพิเคราะห์ (Critical Listening)
7. การฟังเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ (Creative Listening) เช่น การฟังดนตรี และการแสดงต่างๆ

จะเห็นได้ว่าการฟังนั้นมีหลายประเภท และทุกประเภทย่อมมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะในการฟังประเภทนั้นๆ อย่างเต็มที่

3. องค์ประกอบของการฟัง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการฟังไว้ดังนี้

3.1 การจำแนกเสียง

3.2 การฟังคำพูด คำสั่งเข้าใจ และปฏิบัติตามได้ถูกต้อง

3.3 มารยาทในการฟัง

3.4 การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้

3.5 การฟังเพลง คำคล้องจอง และการเล่นที่สร้างเสริมประสบการณ์ทางภาษา

เด็กทารกจะเริ่มเรียนรู้ภาษาด้วยการฟังผู้อื่นพูดก่อน แล้วจึงจดจำทำเลียนแบบเป็นการพูด อันเป็นผลทำให้การติดต่อสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง เป็นไปได้มากขึ้นตามลำดับ

นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 178 – 179) และหรรษา นิลวิเชียร (2535 : 198 – 199) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

อายุ 0 – 2 ขวบ พยายามเลียนเสียงที่ได้ยิน เข้าใจคำและประโยคง่าย ๆ ชอบฟังโฆษณาทางโทรทัศน์และเสียงที่สะกิดใจ ชอบฟังเรื่องสั้น ๆ และเพลงกล่อมเด็ก

อายุ 3 ขวบ ชอบฟังเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยินอยู่คั่นหู เช่น เสียงสัตว์ ยานพาหนะเครื่องใช้ในครัวเรือน ชอบฟังนิทานที่ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังแบบ สองต่อสอง ฟังไม่ได้นาน และฟังอย่างตั้งใจ สามารถเข้าใจภาษาพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ใหญ่ยังไม่สม่ำเสมอ สามารถเชื่อมโยงเสียงกับวัตถุที่ใช้ทำเสียงได้

อายุ 4 ขวบ ฟังเรื่องได้นานขึ้น อาจเลือกหนังสือให้ผู้ใหญ่อ่านให้ฟังสามารถปฏิบัติตามคำสั่งง่าย ๆ ได้ บางครั้งจะแกล้งทำเป็นไม่ได้ยิน หรือไม่สนใจคำสั่งหรือเสียงเรียก ชอบฟังเรื่องซ้ำ ๆ และสามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้

อายุ 5 ขวบ ตั้งใจฟังนานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง เล่นหัวและคำคล้องจองสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้มากขึ้น เข้าใจคำพูดข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่

อายุ 6 ขวบ ชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติปรากฏการณ์ต่าง ๆ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เด็กมีความสามารถทางการฟังมาตั้งแต่แรกเกิดและพัฒนาเป็นลำดับขั้นจากการฟังเสียงของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเพื่อเลียนแบบและเพื่อจำแนกมาเป็นการฟังเพื่อปฏิบัติตามคำสั่งและการฟังเป็นเรื่องสั้น ๆ จนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้ฟังให้ผู้อื่นรับฟังและถ้าเข้าใจได้

1.7 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัย

เด็กเล็ก ๆ มีความอยากรู้ อยากเห็น และความต้องการที่จะสื่อสารกับผู้อื่นเป็นสิ่งเร้าให้เกิดการแสดงออกทางความคิดในด้านการพูด แต่เด็กมีถ้อยคำในการสื่อสารที่ค่อนข้างจำกัด จึงพยายามแสวงหาการใช้คำพูดด้วยตนเอง ซึ่ง เนื่อน้อง สนับบุญ (2541 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าที่มีประโยชน์ต่อภาษาพูดของเด็ก คือ การเปิดโอกาสให้เด็กพูดถึงสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของเขาเอง ดังนั้น ครูผู้สอนควรจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษา และความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจะได้ศึกษาถึงพัฒนาการด้านภาษาและความสามารถในการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมตอบสนองความสามารถทางด้านการพูดได้อย่างเหมาะสมต่อไป

พรวรรณ เหลืองสุวรรณ (2533 : 90 – 93) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กในแต่ละช่วงอายุไว้ดังนี้

อายุ 0 – 2 ปี เด็กแรกเกิดจะสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยภาษาท่าทาง เมื่อพูดได้สามารถพูดคำบางคำได้ชัดเจน แต่ไม่เข้าใจความหมายของคำ 18 เดือน พูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ ชอบตั้งคำถามว่าอะไร ทำไม และส่วนมากยังพูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร , ล และคำควบกล้ำ บางครั้งยังพูดกลับกันผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ไม่ควรกล่าวล้อเลียนหรือตำหนิ เพราะจะทำให้เด็กพัฒนาช้า เด็กสามารถเข้าใจความหมายและคำมากกว่าส่วนที่ต้องการจะพูดออกมา

อายุ 3 ปี มีการพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อสิ่งใหม่ตามความเข้าใจของตน สามารถเข้าใจคำพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องของผู้ใหญ่จึงยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ลืมหาคำถามว่าทำไม จะพยายามทำความเข้าใจกับคำถามที่ตนเองถามไปเช่นกัน

อายุ 4 ปี ในด้านภาษาเด็กวัยนี้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจคำพูดของผู้ใหญ่ และชอบเลียนแบบ เริ่มพูดประโยคที่ยาว และใช้คำถามที่มีเหตุผลมากขึ้นชอบพังกินทานช้า ๆ โดยไม่เบื่อ

อายุ 5 ปี สามารถเข้าใจคำพูด ข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี และพยายามพูดยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการจะสร้างประโยค ชอบพังกินทานประเภทเทพนิยาย และชอบแสดงบทบาทสมมุติประกอบ

อายุ 6 ปี เด็กส่วนใหญ่จะสนใจการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่มากกว่าการเล่นสิ่งของ และมีความสุขมากเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น และไม่ชอบถูกวิจารณ์ต่อหน้าผู้อื่นหรือชุมชน ชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เริ่มสนใจในการอ่าน โดยเฉพาะเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

ลี และรูบิน (มานวิภา ผลวิรุฬห์. 2533 : 15 ; อ้างอิงจาก Lee and Rubin. 1979) ได้กล่าวถึงความสามารถทางภาษาด้านการพูดไว้ดังนี้

อายุ 0 – 2 ปี จะเริ่มทดลองเล่นเสียง ทดลองใช้ริมฝีปาก ลิ้น สายเสียง กล่องเสียง ว่าถ้าทำให้ลมผ่านแล้วจะเกิดอะไรขึ้น และทดลองบังคับกล้ามเนื้อในการพูดต่าง ๆ จะเกิดการพูดคำแรกระหว่างอายุ 10 – 18 เดือน ในเด็กปกติจะเริ่มใช้ประโยค 1 – 2 คำได้ แต่ยังไม่นิยมใช้ภาษาท่าทางมากและชอบที่จะทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ

อายุ 2 – 5 ปี ใช้คำที่มีความหมายมากขึ้น ลักษณะการพูดเริ่มคล้ายผู้ใหญ่ใช้ประโยคยาวขึ้น และมีความหมายมากขึ้น มักพบว่า จะมีพัฒนาการอย่างมากและซับซ้อนในการใช้คำประโยค โดยเฉพาะช่วงปีที่ 4 – 5

อายุ 5 – 7 ปี ใช้ประโยคที่มีความซับซ้อนเด่นชัด อธิบาย หรือบรรยายเหตุการณ์หรือรูปภาพได้มีความหมายมากขึ้น สามารถใช้การเชื่อมประโยคและอธิบายความคิดตัวเองได้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่าเด็กสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่แรกเกิดและมีพัฒนาการทางภาษาเป็นลำดับขึ้นโดยเริ่มจากการใช้เสียง การใช้คำต่าง ๆ จนพัฒนาเป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้ภายหลัง

1.8 แนวทางในการส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นระยะที่มีการพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถพูดเป็นประโยคที่ชัดเจน รู้จักคำมากขึ้น สามารถเลือกคำได้เหมาะสม รู้จักฟัง เข้าใจความสามารถและทำตามคำสั่งได้ สนใจการฝึกอ่าน ชอบเล่าเรื่อง สนใจคำใหม่ ๆ ศัพท์ต่าง ๆ ชักถามความหมายของคำอยู่เสมอ แนวทางการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็กคือ เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในการพูด สนทนา ตอบ ฟัง การอ่าน ฝึกกล่อมเนื้อให้สัมพันธ์กับตาตลอดจนให้เด็กช่วยจำเรื่องราวได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

นงเยาว์ แซ่เพ็ญแข และคนอื่น ๆ (2522 : 98 – 99) ได้ศึกษางานวิจัยต่างประเทศและสรุปว่า การใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน มีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็ก การเล่นเกมต่าง ๆ ที่ ส่งเสริมประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็กปฐมวัย ได้แก่ การเล่นเกม การเล่นเกมตอบคำถาม การเล่นเกมปริศนาคำทาย การเล่นเกมร้องเพลง และทำท่าทางประกอบการเล่นเกมแสดงตามนิทาน นอกจากนี้ยังให้แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมภาษาสำหรับเด็ก ดังนี้

1. ภาษาของเด็กปฐมวัย แสดงให้เห็นถึงความคิด ความสนใจ และความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อมหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาภาษาของเด็กได้โดยการจัดหาสื่อเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. จัดประสบการณ์ด้านการฟังควรใช้สื่อที่มีเสียง การเล่านิทานคำกลอนจ่อง และเพลงกล่อมเด็ก และการเล่นเกมตามคำสั่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

3. สื่อที่ใช้จัดประสบการณ์ด้านการพูด ควรเป็นสื่อที่เด็กเคยมีประสบการณ์มาก่อน โดยนำมาจัดในรูปแบบการสนทนา การเล่าเรื่อง การเล่านิทานและการแสดงละคร

4. สื่อที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ด้านการอ่าน ควรเป็นภาพ หนังสือภาพ ตัวอักษร ที่ทำด้วยกระดาษแข็ง พลาสติก หรือไม้

5. สื่อที่จัดประสบการณ์ด้านการเขียน ควรเป็นเส้นจัดตัวอักษร ดินหรือแป้งสำหรับปั้น

ประมวญ กิตตินัน (2536 : 154) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย ครูควรใช้หลักการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. ถ้อยคำที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำมาจากนิทานบทความ เรื่องราวที่เด็กสนใจ แล้วหยิบยกคำที่น่าสนใจจากเรื่องราวมาใช้โดยอาจนำคำมาจัดเป็นหมวดหมู่หรือนำมาผูกเป็นเรื่องราวขึ้นใหม่

2. เด็กควรจะเรียนรู้ถ้อยคำจากใจความ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

3. เล่นเกมโดยใช้ถ้อยคำ เช่น ปริศนาคำขวัญ การทายประโยค จับคู่คำกับภาพ เป็นต้น

นอกจากนั้นครูควรส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น

1. พูดขยายความหมายของถ้อยคำให้ใช้ได้หลากหลาย

2. ขยายความรู้ในการใช้โครงสร้างทางภาษาให้ถูกต้อง

3. รู้จักแต่งประโยคให้มีความหมายชัดเจน

4. หาคำอื่น ๆ มาใช้แทนกันได้

5. จินตนาการ นึกภาพจากคำบรรยายได้

6. รู้จักให้คำจำกัดความของถ้อยคำนั้น

7. พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาตามสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม

ฉันทนา ภาคบงกช (2538 : 1 – 2) กล่าวว่า ภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับ และไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็วมีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำหรือข้อความ ซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน

2. การเล่นเกมของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่การพัฒนาภาษาส่วนมาก เกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กได้เล่น

3. การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรจูงความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้ฟัง
 4. การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียนให้สัมพันธ์กับสิ่งที่เด็กอ่าน
 5. การใช้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อข้อความถึงกันข้อความถึงเด็กและข้อความถึงผู้ปกครอง การซื้อสิ่งของ เป็นต้น
- เฮนริค (Henrick. 1980) ได้เสนอแนะวิธีการพื้นฐานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กไว้ดังนี้

1. รู้จักรับฟังเด็ก
2. ให้เด็กได้พูดคุยถึงเรื่องราวที่เขาได้พบเห็นหรือได้ฟังมา
3. รู้จักพูดคุย หรือสนทนากับเด็ก
4. รู้จักชักถามเพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ให้เด็กได้รู้จักฝึกฝนการฟัง
6. รับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเมื่อเด็กมีปัญหา

นอกจากนี้การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะต้องมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น พื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ที่เสริมสร้าง การฝึกฝน ประสาทสัมผัสการยอมรับฟังเด็ก การปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ การมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี การตั้งใจฟังเด็ก การไม่มีอคติต่อการใช้ภาษาของเด็ก และการที่เด็กมีโอกาสดำเนินการอย่างสนุกสนาน เป็นต้น (นิตยา ประพติจ. 2539 : 162 – 163 ; อ้างอิงจาก Henrick. 1980 : n.d.)

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความสามารถทางภาษาให้กับเด็กนั้นมีหลายวิธีซึ่งครูผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ตรงทางด้านการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน ในบรรยากาศที่เป็นอิสระและผ่อนคลาย ตลอดจนให้กำลังใจ และความมั่นใจ เพื่อเป็นแรงเสริมให้เด็กมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดพัฒนายิ่งขึ้น

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถทางภาษา

งานวิจัยในต่างประเทศ

เลนเน และโจลิน (Laney and Jolynn. 1992) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของเด็กเกรด 1 เป็นเวลา 1 ปี ที่เปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอ่านจากการมีส่วนร่วมในการเรียนอ่านแบบธรรมชาติ (Whole Language) จำนวน 4 คน ได้บันทึกและวิเคราะห์ 4 วิธีการ ที่ชี้ให้เห็นถึงการอ่านออกเขียนได้โดยการซึมซับภาษา จากพฤติกรรมการพูดคุยกับเพื่อนและบุคคลอื่น ๆ การเล่นเกม การอ่านด้วยตนเองที่สัมพันธ์กับสื่อในห้องเรียนและการเขียนแบบไม่เป็นทางการในศูนย์การเรียนรู้ แล้วบันทึกความถี่จากการเข้าใจคำ ความหมาย ความคล่องแคล่วในการอ่านมากกว่า 3 เดือน พบว่า เด็กมีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในการอ่านแบบไม่เป็นทางการ และจากประสบการณ์การเล่นโดยรวม

บลัด (Blood. 1996 : Abstract) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กอายุ 3 – 5 ปี จำนวน 67 โรงเรียน โดยการทดลองพัฒนาการทางภาษาการรับรู้การเขียน และมีการศึกษาระยะยาว มีผู้ปกครองของเด็กจำนวน 6 คน เข้ามาร่วมในการเรียนของเด็ก จากการศึกษาพบว่าการเรียนรู้ทางภาษาของเด็กขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กและเจตคติของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อการอ่านออกเสียงได้และส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเอง จะทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้ การสอนอ่านเขียนได้อย่างมีความหมาย

เพราะชื่อของเด็กถูกเรียกอยู่เป็นประจำทุกวันและเป็นคำที่นึกภาพได้หากเด็กสามารถเขียนชื่อตนเองได้จะเป็นแนวทางขยายความสามารถในการรับรู้คำอื่นต่อไป

วูดเวิร์ด คาโรลีน และเจอโรม (Woodward, carolyn and Jerome. 1977 : 1) ได้ศึกษารูปแบบการเริ่มเขียนของเด็กระดับปฐมวัย พบว่า เด็กที่มีความพร้อมในการฟังและการออกเสียง การผูกประโยคจะมีความสามารถในการเขียนสูงกว่าเด็กที่ไม่พร้อมด้านการฟังการออกเสียง และการผูกประโยค

โฮลดาเวย์ (Raines and Canady. 1990 : 224 ; citing Holdaway. 1979) พบว่า เด็กที่มาจากบ้านที่แวดล้อมด้วยหนังสือ มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟัง เด็กเหล่านี้จะสามารถอ่านหนังสือออกก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง โดยเด็กอ่านออกด้วยตนเอง ไม่มีการสอนอย่างจริงจังจากพ่อแม่

เทเลอร์ และเลสลี่ (Raines and Canady. 1990 : 224 ; citing Taylor. 1983 ; Lesley. 1989) พบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังเป็นประจำ จะสามารถอ่านหนังสือออกได้เอง ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าเด็กเรียนที่จะอ่านออกได้เองโดยธรรมชาติ เช่นเดียวกับที่เด็กทารกเรียนที่จะพูดภาษา และในการสอนพูด พ่อแม่มักจะไม่วุ่นหรือตำหนิเมื่อผิดพลาด พูดไม่ชัด แต่จะค่อย ๆ สอนให้พูดให้ชัดโดยทำแบบอย่าง แสดงความยินดีเมื่อพูดได้ และส่งเสริมให้เด็กกล้าพูดโดยการรับฟัง ตั้งใจฟัง จึงทำให้นักวิจัยภาษากลุ่มนี้เกิดแนวคิดว่าการเรียนการสอนภาษาทางด้านอ่านเขียนของเด็กก็ควรจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติเช่นเดียวกันกับเด็กเริ่มเรียนพูด

ซอมสกี (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. 2539 : 28 ; อ้างอิงจาก chomsky. 1988) รายงานว่าเด็กหลายคนที่มาจากครอบครัวที่แวดล้อมไปด้วยหนังสือมีพ่อแม่ที่รักการอ่านเป็นต้นแบบมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว จะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) และเด็กมีหนังสือที่น่าสนใจหลากหลายพร้อมที่จะให้เด็กเลือกเมื่อเด็กอยากเรียนรู้ อยากอ่าน

เกรฟ (Goodman. 1989 : 119 ; citing Graves. 1983) สรุปจากผลงานวิจัยด้านการเรียนรู้ที่จะเขียนของเด็กว่าเด็กอยากเขียน ถ้าได้เขียนเพื่อสื่อสารที่ในบรรยากาศที่สนับสนุนให้กำลังใจ

งานวิจัยในประเทศ

อภิญา กังสนารักษ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวน ถ้อยคำ และการใช้ประโยคในการสื่อสารของเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปีที่อยู่ในสถานสงเคราะห์กรมประชาสงเคราะห์และในครอบครัวปกติ โดยเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวน ถ้อยคำ และการใช้ประโยคที่มีระดับอายุและเพศต่างกันและหาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยค พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวปกติมีพัฒนาการทางด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคสูงกว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กที่มีอายุน้อยกว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีพัฒนาการด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคไม่แตกต่างกัน และพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการทางภาษาด้านการใช้ประโยค

จิระภา กัณธียาภรณ์ (2532 : 70) ศึกษาวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เด็กอายุ 5 – 6 ปี อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลปรากฏว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษามีความพร้อมทางการเรียนภาษาไทยความสามารถในการใช้สายตาและกล้ามเนื้อมือ และความสามารถในการหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพกับสัญลักษณ์สูงกว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาที่เรียนตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก

ขจิตพรรณ ทองคำ (2536 : 134) ศึกษาเกี่ยวกับการเล่นบทบาทสมมุติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการขยายการยืดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นบทบาทสมมุติตามปกติมีความสามารถในการขยายยืดตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : 105) ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเด็กนักเรียนชายและหญิงอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 60 คน กลุ่มทดลอง 1 ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

อุบล เวียงสมุทร (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ เล่าเรื่องประกอบหุ่นมือ โดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่น กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายหญิง ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 60 คน กลุ่มทดลองได้รับการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางควบคู่กับภาษาถิ่นมีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่าเรื่องประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลางเพียงอย่างเดียว

จากงานวิจัยต่าง ๆ สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตลอดจนการที่เด็กได้มีประสบการณ์ตรงทางภาษาด้วยตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความสามารถทางภาษาอย่างเหมาะสมกับระดับอายุและประสบการณ์เดิมในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และมีการยอมรับจะทำให้เด็กมีความสามารถทางภาษาเพิ่มขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่น

2.1 ความหมายของการเล่น

การเล่นเป็นการเรียนรู้และเป็นงานสำหรับเด็ก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 64 ; อ้างอิงจาก Frank. 1971)

วรภรณ์ รักวิจัย (2529 : 91) ได้กล่าวถึงการเล่นว่า การเล่นเป็นขบวนการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ การค้นคว้า สำรวจและทดลองสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง และช่วยในการพัฒนาการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจอารมณ์และสังคม ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่าไว้ว่าการเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้จากการเล่น (เยาพา เดชะคุปต์ 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget . n.d.)

นอกจากนี้ ราตี ทองสวัสดิ์ ให้ความหมายของการเล่นไว้ว่าเป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานของผู้ใหญ่ แต่แตกต่างกันตรงที่ผู้ใหญ่ทำงานเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ แต่เด็กมีการเล่นที่จะจบลงด้วยความพอใจตามธรรมชาติมิได้มุ่งหวังสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ราตี ทองสวัสดิ์. 2529 : 361 ; อ้างอิงจาก Mack. n.d.)

เลขา ปิยะอัจฉริยะ ได้ให้ความหมายของการเล่นว่า การเล่นคือวิธีการทางหนึ่ง ที่เด็กจะช่วยตัวเองให้มีความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลงความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง เพื่อการเรียนรู้และรับรู้สิ่งแวดล้อม โดยไม่มีใครสอน (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2523 : 43)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การเล่น คือ กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติไม่มีการบังคับแต่เป็นกิจกรรมที่เด็กรู้สึกอิสระสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นอิสระมีความคิดริเริ่มสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อม รอบตัว และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายอารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญาแก่เด็ก

2.2 ความสำคัญของการเล่น

การเล่นเป็นกิจกรรมที่เป็นหัวใจและมีความสำคัญยิ่ง ธรรมชาติของเด็กมักจะชอบเล่น ดังนั้นการเล่นนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก ขณะที่เด็กเล่นจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความกระฉับกระเฉง ได้เรียนรู้ในหลายสิ่งหลายอย่าง การที่เด็กมีโอกาสนำอย่างสร้างสรรค์จะช่วยให้มีการกระตุ้นพัฒนาการ และการให้เหตุผลของเด็กพร้อม ๆ กัน การพัฒนาการทางภาษา (พิบูล ประเสริฐศรี. 2527 : 41) นอกจากนี้ เลขา ปิยะอัจฉริยะ ได้กล่าวว่าการเล่นเป็นการตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง โดยไม่มีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกริเริ่ม สนุกสนานเพลิดเพลิน และพร้อมที่จะทำกิจกรรมซ้ำ เมื่อเกิดความพึงพอใจและสนใจ โดยไม่ต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้นไม่ว่าจะเป็นการให้รางวัลหรือลงโทษ ทั้งยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดการค้นพบใหม่ ๆ อยู่เสมอการเล่นมีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากมาต่อการเจริญเติบโตทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของเด็ก ทั้งนี้เพราะการเล่นเป็นวิธีการหรือทางที่จะช่วยให้ตนเองสามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความจริง เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงรอบ ๆ ตัว (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 18 – 47)

เพียเจต์ (Piaget) กล่าวไว้ว่า การเล่นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ เข้ามาในสมองได้จากการเล่น ซึ่งเพียเจต์ได้แบ่งการเล่นไว้ ประการ คือ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget. n.d.)

1. บทบาทของการเล่น คือการระบายอารมณ์
2. การเล่นช่วยให้เด็กเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
3. การเล่นเป็นการเรียนรู้ทางสังคม

ฮาร์ลีย์แฟรงค์ และโกลเดนสัน ได้ศึกษาการเล่น และได้สรุปว่าการเล่นควรมีบทบาทสำคัญ 8 ประการ คือ (เยาวพา เดชะคุปต์. 2528 : 11 – 12 ; อ้างอิงจาก Harley, Frank and Goldenson. n.d.)

1. เป็นการเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่
2. เป็นการแสดงบทบาทในชีวิตจริงออกมาโดยวิธีการที่เข้มข้น
3. เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์และประสบการณ์
4. เป็นการแสดงออกถึงความต้องการ
5. เป็นการลดความต้องการที่ไม่เหมาะสม
6. เป็นการแสดงออกของบทบาทที่ไม่เหมาะสม
7. เป็นกระจกเงาของพัฒนาการ
8. เป็นการแก้ปัญหาและทดลองวิธีการแก้ปัญหา

เฟรเบล (Froebel) เชื่อว่า ควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กด้วยการให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้กิจกรรมการเล่นเป็นเครื่องมือ และความเชื่อมั่นอันนี้ได้รับการยอมรับ

ตลอดมา ซึ่งตามธรรมชาติของเด็กแล้วมักชอบที่จะเล่น การเล่นนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กอีกด้วย (เยาวยา เดชะคุปต์. 2528 : 10)

ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2526 : 58 – 59) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเล่นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ และ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมและชักชวนให้เด็กเล่นเพราะการเล่นมีคุณค่าดังนี้

1. การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เด็ก ๆ เล่นสำรวจค้นหา ทดลองสิ่ง ใหม่ ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว จะ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รู้จักสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมที่เด็กเล่น
2. การเล่นช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเองในเด็ก การประสบความสำเร็จค่อย ๆ สร้างความ มั่นใจในตัวเด็กทีละน้อยจนในที่สุดก็เกิดความมั่นใจในตนเอง
3. การเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางสังคมของเด็ก การที่เด็กมีโอกาสนับกับเพื่อน เด็กจะเกิด การเรียนรู้ที่จะอยู่กับเพื่อน
4. การเล่นช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจและทำให้เด็กระบายอารมณ์ออกมา
5. การเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย
6. การเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา

จักรสิน พิเศษสาร (2521 : 23 – 24) ยังกล่าวว่า เราควรฝึกเด็กให้รู้จักการสังเกตค้นคว้าหา ความจริงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่ส่งเสริมการจัดประสพ การณ์ โดยให้เด็กลงมือปฏิบัติเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและมีความเชื่อว่าเด็กจะ เรียนรู้ได้ดี เมื่อสภาพการเรียนการสอนและประสบการณ์เป็นประสบการณ์ตรงควรให้เด็กมีอิสระในการคิดใน การจัดประสบการณ์ดังกล่าว ควรมีทั้งการลงมือกระทำกับวัตถุและกระทำกับกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กเรียนรู้ การทำงานกับเพื่อนหรือผู้อื่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม

นอกจากนี้การเล่นยังช่วยกระตุ้นการใช้สมอง ซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาที่พบในขณะที่เล่น สิ่ง เหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตเด็กในอนาคต

เบญญา แสงมลิ (2524 : 4) ได้กล่าวถึงการเล่นว่ามีความสำคัญต่อเด็กดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการสังเกตและมีไหวพริบ
2. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางกาย
3. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
4. ช่วยให้เด็กสนใจสิ่งรอบ ๆ ตัว
5. ช่วยให้เด็กพร้อมที่จะเรียนหนังสือต่อไป
6. ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. ช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
8. ช่วยฝึกการแก้ปัญหาและลองใช้วิธีการแก้ปัญหา

เกษลดา มานะจติ (2529 : 2 – 3) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่นของเด็กว่าช่วยให้เด็กเกิด พัฒนาการในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านขบวนการค้นคว้าสำรวจ ทดลองใช้กล้ามเนื้อประสาทสัมผัส ทั้ง 5 คือ ตา จมูก มือ หู ปาก ให้ประสานกันจนก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีวิธีการอันใดจะสอน ได้ดีเท่า

ปัจจุบันมีผู้กำหนดทฤษฎีเกี่ยวกับการเล่นไว้หลายทฤษฎี สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Classical Theories of Play) ได้แก่

1.1 ทฤษฎีพลังงานเหลือใช้ (Surplus Energy Theory) ทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นโดยคาร์ล กรอส (Carl Gross) โดยนำแนวความคิดมาจาก อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งมีความเชื่อว่า อินทรีย์จะใช้พลังงานไปประกอบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ อันได้แก่การทำงานหรือเพื่อประกอบกิจกรรม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้แก่การเล่น แต่การเล่นจะเกิดขึ้นได้เมื่ออินทรีย์มีพลังงานเหลือใช้จากการประกอบงานแล้ว

1.2 ทฤษฎีการผ่อนคลาย (Relaxation Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยแนวคิดที่ว่าการเล่นเป็นการสนองความต้องการที่จะผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์

1.3 ทฤษฎีการเล่นโดยสัญชาตญาณ (Instinct Proactive Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนมักจะเล่น เพื่อเตรียมตัวสำหรับชีวิตในอนาคต

2. ทฤษฎีการเล่นร่วมสมัย (Contemporary Theories of Play) ได้แก่ทฤษฎีวิเคราะห์ให้ความสนใจเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นของเด็กฟรอยด์ (Freud) ได้กล่าวถึงการเล่นว่าเกิดจากความต้องการและความพึงพอใจเป็นความต้องการที่จะตอบสนองความพอใจในของตนแล้วอลเดอร์ (Walder) มีความคิดเห็นว่าการเล่นเป็นการตอบสนองประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจ ส่วนอีริกสัน (Eriksson) ได้อธิบายการเล่นของเด็กว่าเป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาการ โดยแบ่งการเล่นของเด็กออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ 1 การเล่นเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิด โดยที่มีศูนย์กลางการเล่นอยู่ที่ตัวของเด็กเอง

ชั้นที่ 2 การเล่นในโลกของเด็กเอง คือเด็กจะเล่นกับของเล่นและวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก

ชั้นที่ 3 การเล่นในสังคม การเล่นนี้จะเริ่มมีเมื่อเด็กมีอายุระดับที่จะเข้าสถานศึกษาปฐมวัย เด็กในระยะนี้เริ่มเล่นกับบุคคลอื่น

จากพัฒนาการดังกล่าวจะเห็นว่า เด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมการเล่นแตกต่างกัน ซึ่ง ฮาร์ดเลย์และคนอื่น ๆ ได้ศึกษาค้นคว้ากิจกรรมการเล่นของเด็ก และสรุปพฤติกรรมเอาไว้ 8 ข้อ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาริราช. 2527 : 527 ; อ้างอิงจาก Hartley and others. n.d.)

1. เล่นเลียนแบบผู้ใหญ่
2. เล่นบทบาทชีวิตจริง
3. สะท้อนความสำคัญและประสบการณ์
4. แสดงออกความต้องการภายใน
5. ผ่อนคลายความตึงเครียด
6. แสดงบทบาทตรงข้ามกับบทบาทที่ได้พบเห็น
7. สะท้อนการเจริญเติบโต
8. แก้ปัญหาและทดลองหาทางแก้ปัญหา

สมิธ (Smith) ได้จำแนกพฤติกรรมการเล่นของเด็กออกเป็น 4 แบบดังนี้ (เลขา ปิยะอัจฉริยะ. 2524 : 19 ; อ้างอิงจาก Smith. 1972)

1. การเลียนแบบ (Imitation) การเลียนแบบเป็นการสะท้อนให้ผู้อื่นเป็น และทราบถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของเด็ก การเล่นเลียนแบบช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว โดยรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส แต่ยังไม่อาจจะเข้าใจหรือรับรู้ความหมายได้ทันที โดยการเลียนแบบนี้เด็กมักจะเล่นเลียน

แบบที่คุ้นเคย และเห็นความสำคัญ สถานการณ์หรือสิ่งที่เด็กนำมาเล่นแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของเด็กแต่ละคน

2. การเล่นสำรวจ (Exploration) เป็นคุณสมบัติประจำวัยของเด็กระยะ 3 – 6 ปี พื้นฐานของการเล่นสำรวจ คือความสนใจ สงสัยและกระตือรือร้น ใฝ่รู้ในสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก ในการเล่นสำรวจนี้ เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่าง ๆ มากกว่าการสัมผัสจับต้องหรือดูเฉย ๆ เด็กอาจจับจี๊ไชของเล่นไปมา ลองดูหรือฟังว่ามีเสียงมาจากส่วนไหนของเครื่องเล่น การค้นหาที่มาของเสียงด้วยการถอดออกดู การเล่นสำรวจนี้จะนำไปสู่พฤติกรรม การค้นพบและการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เด็กไม่เคยเรียนรู้ และมีประสบการณ์มาก่อน

3. การเล่นทดสอบ (Testing) เด็กจะอาศัยความรู้ใหม่ที่ได้จากการสำรวจ และความรู้จากประสบการณ์ที่คุ้นเคยเป็นพื้นฐานนำสิ่งที่เด็กได้สำรวจศึกษาแล้วมาเล่นเพื่อทดสอบว่าคุณสมบัติของเครื่องเล่นและวิธีการเล่นที่วางไว้จะเป็นไปตามที่เขาคิดหรือไม่อย่างไร เด็กจะรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีความสนใจและพยายามทำให้สำเร็จ คุณค่าของการเล่นทดสอบที่เห็นได้ชัดคือ ส่งเสริมพัฒนาการด้านการรู้คิดอย่างมีเหตุผล เหตุและผลจะได้รับการสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดจากการทดสอบ การเล่นทดสอบนี้ช่วยให้ผู้เล่นมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและเป็นการช่วยตนเองอีกด้วย

4. การเล่นสร้าง (Construction) เป็นการเล่นที่ผู้เล่นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่าง ๆ โดยเด็กจะนำเอาประสบการณ์ของตนมารวมกัน การเล่นชนิดนี้ จะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของเด็ก ในการรวบรวมอารมณ์ความคิดและเหตุผลให้สัมพันธ์กันขึ้นใหม่

จากการศึกษาทฤษฎี และพฤติกรรมการเล่นของเด็กสรุปได้ว่าเด็กในวัยตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีนั้น เรียนรู้จากการเล่น ซึ่งการเล่นนี้เป็นธรรมชาติของเด็กและการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองก็เท่ากับเป็นการตอบสนองความต้องการตามวัยของเด็ก และจะส่งผลถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กโดยตรงนอกจากการเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นแล้วควรจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กด้วย

2.4 การจัดประสบการณ์และกิจกรรมการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย

เปสตาลอซซี (Pestalozzi) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมนั้นต้องอาศัยหลักจิตวิทยาและได้สรุปหลักเกณฑ์ของกิจกรรมสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

2.4.1 ให้เด็กเข้าใจและเห็นสิ่งต่าง ๆ โดยทางสัมผัสก่อนแล้วจึงให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้ความหมายของสิ่งนั้น ๆ โดยการเรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม

2.4.2 ให้คำแนะนำกับเด็กมากกว่าจะทำตนเป็นผู้ออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามหน้าที่สำคัญของครูนั้นคือ การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำเมื่อเด็กพบปัญหา

2.4.3 สร้างความสนใจให้แก่เด็ก ครูจะต้องกระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็นอยากลงมือกระทำด้วยตนเอง

2.4.4 ให้เด็กมีโอกาสพบเห็นและสัมผัสสิ่งที่เรารู้ นั่น โดยให้เด็กรู้ว่าสิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นอย่างไร เด็กจึงเกิดความรู้และสามารถสรุปกฎเกณฑ์ขึ้นมาได้

การจัดประสบการณ์การเล่นให้กับเด็กมีความสำคัญมาก การเปิดโอกาสให้เด็กคิดได้ลงมือทำโดยอิสระ จะทำให้เด็กเกิดจินตนาการและเกิดการเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้านของเด็กอีกด้วย

2.5 การจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย

2.5.1 การเล่นน้ำ เล่นทราย

การเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง เป็นการเล่นอย่างอิสระ โดยจัดขึ้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้มีประสบการณ์ในรูปแบบของการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียน อีกทั้งการเล่นน้ำ เล่นทรายยังเป็นสื่อธรรมชาติที่สามารถหาได้ง่ายมีคุณค่าต่อการช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

2.5.2 กิจกรรมการเล่นน้ำ

ความหมายและความสำคัญ

น้ำเป็นของเหลว ของไหล มีรูปร่างตามภาชนะที่รองรับ สามารถถ่ายเทได้ง่ายมีความเย็นชุ่มชื้นเมื่อได้สัมผัสสักรูปแบบการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำให้เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งในกิจกรรมตามมุมภายในชั้นเรียน โดยเฉพาะกรณีฝนตกเด็กไม่สามารถออกไปเล่นน้านอกห้องเรียนได้ เด็ก ๆ จะมีความยินดีและสดชื่นยิ่งกว่าเล่นอะไร ๆ เด็ก ๆ ตามบ้าน ส่วนมากมักจะถูกผู้ใหญ่ห้ามปราม ไม่ให้เล่นกับสิ่งธรรมชาติ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ น้ำ เมื่อมีการห้ามยิ่งทำให้เด็กต้องเล่นมากขึ้น (มหาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526 : 240) และเนื่องจากน้ำเป็นวัสดุตามธรรมชาติที่หาง่ายเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยมาก่อน เด็กจึงไม่กลัวที่จะเล่นกับน้ำ การที่เด็กเล่นกับน้ำ เด็กได้ทดลองสิ่งต่าง ๆ ได้เรียนรู้ความจริงจากธรรมชาติซึ่งเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ (รัชนี้ สมประชา, 2533 : 29)

เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน การเล่นน้ำในระยะแรกนี้จะเล่นเพียงรู้คุณสมบัติของน้ำในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มองดูน้ำไหลจากกระป๋องที่เจาะเป็นรู เป็นสาย ๆ หรือตักน้ำเทไปเทมา นำขวดเปล่าจุ่มลงไปน้ำ เพื่อดูฟองอากาศที่ฟุ้งขึ้นมา และเมื่อเด็กโตขึ้น การเล่นจะมีความหมายมากยิ่งขึ้น บางอย่างเป็นกิจกรรมเลียนแบบชีวิตจริง เช่น การเล่นชักล้างภาชนะเครื่องใช้บางอย่างเป็นกิจกรรมเรียนรู้ในการทดลอง เช่น ดูว่าของอย่างใดจมน้ำ หรือลอยน้ำ เป็นต้น

การเล่นน้ำเป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ให้คุณค่าต่อเด็กปฐมวัย หลายประการทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การเล่นน้ำเป็นการระบายอารมณ์ของเด็ก ทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน โดยเฉพาะเด็กที่มีจิตใจไม่สงบ อันมีเรื่องมากระทบหรือสิ่งรบกวนจิตใจ จะสังเกตได้เมื่อฝนตกเด็กจะชอบเล่นน้ำที่สุด ถ้าให้เด็กได้ขุดดินด้วยส้อมจริง ๆ จะช่วยบรรเทาพลังล้นเหลือในตัวเด็กลงได้ การเล่นระบายสีตามฝ่าผ่น โดยใช้สีน้ำแทน การเล่นล้างถ้วยล้างชาม เอาเรือตุ๊กตาลอยลงในน้ำ จะช่วยลดความไม่อยู่สุขของเด็กลง และยังช่วยให้เด็กที่เขินขี้นให้เป็นคนแจ่มใสลดความตึงเครียดจากอิทธิพลต่าง ๆ ที่ครอบงำเด็กอยู่
2. ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์เบื้องต้น เช่น การสัมผัสกันระหว่างน้ำกับแป้ง น้ำกับเกลือ น้ำกับสี ฯลฯ เด็กได้ศึกษาว่าอะไรลอยน้ำได้ ด้วยการสังเกตเปรียบเทียบ
3. ช่วยให้เด็กที่ขี้นขาด ขี้อาย เข้ากับเพื่อนได้ เด็กที่ไม่กล้า เล่นระบายสี ไม่กล้าเล่นแป้ง มักจะกล้าเล่นน้ำเพราะน้ำไม่ใช่สิ่งใหม่สำหรับเด็ก ซึ่งเด็กคุ้นเคยอยู่เสมอ
4. ได้สอนเรื่องการทำสะอาด หรือเรียกว่า sanitation โดยสอนในเรื่องวิธีการระวังการหกเลอะเทอะ สอนให้ใช้ผ้ากันเปื้อนและสอนให้ตากผ้าให้แห้ง จะได้ทั้งความรู้ฝึกผลิตเพิลิน

นอกจากประโยชน์ที่เด็กได้รับจากการเล่นน้ำแล้ว ยังส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กในเรื่องต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2527 : 241)

1. การเล่นน้ำช่วยพัฒนาทางด้านสังคมขณะที่เด็กเล่นเด็กจะรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เช่น รู้จักเล่นกันดี ๆ ไม่สาธุน้ำใส่กัน แบ่งปันของกัน เป็นการฝึกคุณธรรมในด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และฝึกมารยาทในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2. การเล่นน้ำช่วยในการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวกับคุณสมบัติของน้ำ ปริมาณรู้จักเปรียบเทียบ รู้จักใช้ความคิดและการสังเกตเปรียบเทียบ

3. ช่วยให้เกิดพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับปริมาตร กว้าง ยาว ลึก หนักเบา การเปลี่ยนรูปทรง

จะเห็นว่า น้ำเป็นสิ่งที่เกิดตามธรรมชาติ ซึ่งเด็กชอบมาก เพราะเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยมาก่อน การที่เด็กได้เล่นกับน้ำได้ทดลองสิ่งต่าง ๆ ได้เรียนรู้ความจริงจากธรรมชาติ ซึ่งเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ การเล่นน้ำยังเป็นการระบายอารมณ์ของเด็กอีกด้วย ช่วยให้เด็กซี้ซั้ว เด็กซื่อๆ เข้ากับเพื่อนได้ และยังสอนเรื่องความระมัดระวังการหกและหก การเล่นน้ำยังช่วยพัฒนาทางด้านสังคม รู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่นช่วยให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พัฒนาความเข้าใจ รู้จักเปรียบเทียบ รู้จักใช้ความคิดและการสังเกต

กิจกรรมการเล่นทราย

ความหมายและความสำคัญ

สุพร ชัยเดชสุริยะ ให้ความหมายของทรายในรูปของการจัดกระเบทรายว่าเป็นโสตทัศนูปกรณ์ประเภทกิจกรรมชนิดหนึ่งประกอบด้วยกระเบซึ่งภายในบรรจุดินหรือหินและวัสดุอื่น ๆ ที่จัดจำลองให้ผู้เรียนเห็นนั้นมีตามลักษณะคล้ายของจริง (สุพร ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 45)

ทรายเป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ง่ายและเป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพึงพอใจแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ๆ มักจะใช้ทรายเป็นเครื่องเล่นสำหรับก่อสร้างเล่น ทั้งยังสามารถจัดให้อยู่ในลักษณะต่าง ๆ และเปลี่ยนแปลงได้ การให้เด็กเล่นทรายจะช่วยให้เด็กเข้าใจเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และพัฒนาความเข้าใจธรรมชาติ เด็กจะเรียนรู้และทดสอบคุณสมบัติของทรายได้จากการสัมผัสโดยตรงประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเล่นทรายทำให้เด็กมีโอกาสคิดสร้างสรรค์ตามความนึกคิดของตนเองและยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือและสายตา เมื่อเด็กเล่นทรายนาน ๆ ย่อมช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ ความสามารถในการเล่นก่อสร้าง และเล่นเลียนแบบบทบาทสมมุติ การจัดให้เด็กเล่นทรายอาจทำได้ในสนามมุมใดมุมหนึ่งของสนามเด็กเล่น ครูปฐมวัยอาจจัดกิจกรรมการเล่นทรายให้เป็นกิจกรรมในห้องเรียนเมื่อเด็กไม่สามารถออกไปเล่นนอกห้องเรียนหรือกลางแจ้งเมื่อฝนตกในฤดูฝน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2526 : 242)

ลักษณะของทราย

ลักษณะของทรายที่นำมาเล่นมี 2 ชนิด คือ ทรายก่อสร้างและทรายทองทรายก่อสร้างสำหรับบ่อทรายกลางแจ้ง และจะต้องเปียกชื้นอยู่เสมอ เพื่อสะดวกในการเล่นก่อสร้างและไม่เป็นอันตรายจากการโปรยเล่น ถ้าเป็นทรายในกระเบในห้อง ควรเป็นทรายทองซึ่งได้จากชายทะเล ถ้าไม่สามารถหาได้ก็ใช้ทรายก่อสร้าง แต่ร่อนเอาส่วนละเอียดไว้ สิ่งสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการเล่นทรายคือ ความสะอาดควรมีที่ปิดเมื่อเล่นแล้ว อาจใช้ตาข่ายคลุมไว้ให้มิดชิด เพื่อสะดวกต่อการดูแลรักษาความสะอาด นอกจากนี้ต้องคอยดูแลไม่ให้มีเศษแก้วหรือกระเบื้องแตก ตัวมดหรือแมลงปะปน ซึ่งเป็นอันตรายต่อเด็กและตามปกติควรมีการเปลี่ยนทรายปีละครั้ง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2526 : 242)

วัสดุที่ใช้ประกอบการเล่น

1. ที่ใส่ทราย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ บ่อทรายและกระเบทราย บ่อทรายอยู่ในห้องเรียน โดยจัดมุมใดของสนาม อาจเป็นใต้ต้นไม้ที่มีร่มเงามีขนาดกว้างพอที่เด็กสามารถลงไปเล่นได้สบายขอบบ่อควร

ให้สูงจากพื้นประมาณ 25 – 30 เซนติเมตรเด็กสามารถนั่งเล่นได้ และไม่ควรสร้างขอบบ่อให้เป็นเหลี่ยมแหลมคม แต่ควรเป็นลักษณะที่มน (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2523 : 199) กระบะทราย อยู่ภายในห้องเรียนอาจทำด้วยไม้สังกะสี ไม้บุสังกะสี หรือไม้บุผ้าพลาสติก ถ้าเป็นไปได้ควรจัดให้มีทั้ง 2 ชนิด สำหรับจัดไว้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เล่นกับทรายต้องไม่แหลมคม ได้แก่ ถ้วย จาน ชาม ช้อน พลาสติกที่ไม่ใช่แล้ว กระชอนร่อนทราย กระป๋อง ผากระป๋อง ไม้ไอศกรีม หุ่นจำลองของคน สัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ สุพร ชัยเดชสุริยะ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การเล่นว่า สามารถนำสิ่งต่าง ๆ มาทดแทนทรายได้ เช่น เม็ดโฟม ฟันสี ดิน หิน ถุงพลาสติกและวัสดุที่จะนำมาตกแต่ง เช่น กิ่งไม้ เปลือกหอย ใบไม้แห้ง ฟีชีสด และอาจมีหุ่นจำลองขนาดเล็ก เช่น บ้านไม้ ดึกที่ทำมาจากโฟม ซึ่งมีขนาดต่างกันไปตามความเหมาะสมกับสภาพการจัดนอกจากวัสดุจำลองที่ใช้ตกแต่งแล้ว ยังสามารถตกแต่งด้วยวิธีนี้ คือ (สุพร ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 47 – 48)

2.1 สมมติให้เป็นทะเล หนองบึง โดยการใช้วิธีขุดทรายเป็นหลุม แล้วปูด้วยแผ่นพลาสติกที่กันหลุม และกลบหลุมด้วยทรายโดยโปรยทรายทับบริเวณของขอบพลาสติกนั้น

2.2 การสร้างเนินหรือภูเขา จำเป็นต้องทำทรายให้เป็นกอง และทำเป็นขั้นควรใช้ดินเหนียวก่อขึ้นสลับกับทรายเป็นชั้น ๆ

2.3 การเปลี่ยนสี ให้ใช้สีฝุ่นผสมดินเหนียวปั้น

2.4 ถ้าต้องการใช้พืชสดตกแต่งการเลือก ควรเลือกให้มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพของการจัดและภาชนะ หมั่นเปลี่ยนให้สดอยู่เสมอ หรือใช้วิธีพรมน้ำหรือใช้สาลี กระดาษชุบน้ำพันรากไว้ บางครั้งอาจนำพืชไปชุบเทียนอุ่น ๆ เพื่อให้คงรูปในสภาพเช่นเดิม

ประโยชน์ของบ่อทรายหรือกระบะทราย

ประโยชน์ของบ่อทรายหรือกระบะทรายไว้ดังนี้ ใช้สำหรับนำเข้าสูบทเรียนใช้ประกอบการบรรยายเพื่อชี้ให้ผู้เรียนเห็นจริงจิงมากขึ้น กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนมากขึ้นใช้เป็นกิจกรรมเสริมเพื่อทดสอบผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สุพร ชัยเดชสุริยะ. 2531 : 46) การเล่นทรายยังเป็นการช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ได้สัมผัสกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติ ทำให้เกิดการรับรู้ประสาทสัมผัส ช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีความรู้สึกอิสระ เพิ่มพูนทักษะในการใช้มือตา และกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ช่วยให้รู้จักคิดสังเกต เปรียบเทียบและยังเป็นการนำไปสู่กระบวนการทางวิทยาศาสตร์การพัฒนารูปทรง และยังเป็นทักษะพื้นฐานให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคม

นอกจากประโยชน์ที่ได้รับจากการเล่นทรายแล้วการเล่นทรายยังมีความสำคัญ และประโยชน์ในอีกหลายด้านกล่าวคือ บ่อทรายหรือกระบะทรายที่จัดไว้ให้เด็กเล่นนั้นจะช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญา ในด้านการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและสิ่งสำคัญ คือ ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคมอีกด้วย (ราตี ทองสวัสดิ์และคนอื่น ๆ . 2529 : 31)

ข้อคำนึงในการเล่นทราย

การเล่นทราย ครูควรได้อธิบายให้เด็กเข้าใจว่า ทรายอาจทำให้เกิดอันตรายหากเล่นไม่ถูกวิธี ในการเล่นทรายนี้ครูควรได้วางกฎเกณฑ์ดังนี้ (รัชณี สบประชา. 2533 : 27 – 28)

1. ไม่สาตทรายใส่กัน เพราะทรายอาจเข้าตา จมูก ปาก ซึ่งเป็นอันตรายต่อร่างกายและยังทำให้เสื้อผ้าเปื้อนกระเป๋นสกปรกไม่โปรยทรายเล่น เพราะจะทำให้ทรายเข้าตา

2. ไม่โปรยทรายเล่น เพราะจะทำให้ทรายเข้าตา
3. ไม่ใช้มือขยี้ตาใส่ปากทำให้เชื้อโรคเข้าปาก
4. ภาชนะที่เล่นทราย เมื่อใช้แล้วต้องเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยทุกครั้ง
5. เมื่อเลิกเล่นแล้วจะต้องล้างมือในอ่างที่ครูเตรียมไว้ให้ ไม่ล้างในอ่างล้างหน้า เพราะจะทำให้ท่อน้ำอุดตันได้

ดังนั้น การเล่นทรายอาจเล่นได้ทั้งในที่ร่มและกลางแจ้ง ซึ่งต้องระมัดระวังคอยดูแลไม่ให้มีเศษแก้ว เศษกระเบื้อง หรือตัวแมลงที่จะทำอันตรายต่อเด็กได้ ควรเปลี่ยนทรายปีละ 1 ครั้ง และควรระมัดระวังในการเล่นของเด็กให้ถูกวิธี เพราะอาจเกิดอันตรายได้ เช่น การสาดทรายใส่กัน การโปรยทรายในที่สูงอาจทำให้เข้าตา เข้าจมูก และทำให้เสื้อผ้าสกปรกอีกด้วย ครูควรวางกฎเกณฑ์ในการเล่น เพื่อไม่ให้เด็กได้รับอันตราย และเมื่อเล่นแล้วจะต้องล้างมือให้สะอาดในอ่างที่ครูเตรียมไว้ ไม่ให้ล้างมือในอ่างล้างหน้าเพราะจะทำให้ท่อน้ำอุดตันได้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นน้ำ เล่นทราย

งานวิจัยในประเทศ

รัชณี สมประชา (2533 : 55 – 58) ได้ศึกษาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย มีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ด้านการสังเกต การจำแนก เปรียบเทียบสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ไม่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำเล่นทราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทัศนยา แก้วพลอย (2535 : 71 – 73) ทำการศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยการศึกษาเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 – 4 ปี จำนวน 32 คน พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งแบบมีการเล่นน้ำ เล่นทราย มีการคลายการยึดเหนี่ยวตนเอง เป็นศูนย์กลางจำแนกด้านอารมณ์และความรู้สึกและด้านการรับรู้ทางสายตาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมกลางแจ้งแบบไม่มีการเล่นน้ำเล่นทราย

ขวัญตา แต่พงษ์สวัสดิ์ (2538 : 62 – 65) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายแบบครูปฏิสัมพันธ์และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กอายุ 4 – 5 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำเล่นทรายแบบครูปฏิสัมพันธ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นทรายแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮิคกี้ (เลขา ปียัจฉริยะ. 2523 : 16 ; อ้างอิงจาก Hicky. 1972 : 49 – 92) ได้ศึกษาผลของประสบการณ์การเล่นต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา ผลการศึกษาพบว่าการเล่นแบบอิสระช่วยให้เด็กแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยกำหนดให้ได้เร็วกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การเล่นในกลุ่มที่ได้รับการชี้แนะแนวทางตลอด

บรูเนอร์ และเจโนวา (Bruner and Genova. 1976 : 193) ได้ศึกษาผลของการเล่นอิสระ และที่เล่นโดยรับการสอนให้รู้จักสังเกตหลักการแก้ปัญหา ผลปรากฏว่ากลุ่มที่เล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนเด็กในกลุ่มที่เล่นโดยได้รับการสอนให้รู้จักสังเกตหลักการแก้ปัญหาได้ด้นั้น ยังแสดงออกถึงความเข้าใจกระบวนการแก้ปัญหาโดยหลายวิธีมีความพยายามต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นในการแก้ปัญหาและเริ่มต้นแก้ปัญหาจากวิธีการที่ง่ายไปสู่วิธีการที่ยากขึ้นตามลำดับ

จากเอกสารและงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์ และกิจกรรมการเล่นให้แก่เด็กปฐมวัยนั้นมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้ร่างกายแข็งแรงแล้วยังพัฒนาสติปัญญาและความสามารถในการเกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะประสบการณ์ในการเล่นน้ำเล่นทราย เป็นกิจกรรมซึ่งมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก (สุพร ชัยเดชะสุริยะ. 2531 : 42) การเปิดโอกาสและเวลาให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง (ศรียา นิยมธรรมและประภัสสร นิยมธรรม. 2518 : 45) การประสานกิจกรรม และการเล่นน้ำเล่นทรายผนวกเข้ากับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ด้วยการเล่าเรื่องนำของครูน่าจะเป็นสิ่งที่จะเสริมสร้างหรือมีผลต่อความสามารถในด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแนวทางของการวิจัยที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาแต่เพื่อลดปัญหา และอันตรายจากการวาดภาพบนทรายแห้ง และเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาผู้วิจัยจึงพิจารณาการใช้ทรายเปียกเป็นสื่อของการวาดภาพในการวิจัยครั้งนี้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ

3.1 ความหมายและความสำคัญของการวาดภาพ

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2520 : 12 – 13) กล่าวว่า การวาดภาพของเด็กนั้นจะเป็นไปตามความรู้สึกนึกคิดเท่านั้น ซึ่งเด็กจะวาดภาพอะไรก็ได้เท่าที่อยากจะวาด และเท่าที่รู้สึกว่าจะควรจะเป็น

ผดุง พรหมมูล (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 11 ; อ้างอิงจาก ผดุง พรหมมูล. 2524) กล่าวว่า การวาดภาพเป็นการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่งเพราะการที่เด็กวาดภาพสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างน้อยต้องมีการสังเกต และทำความเข้าใจจึงจะสะท้อนออกมาเป็นภาพวาดได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 39) กล่าวว่า การแสดงออกทางการวาดภาพเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของเด็กในอันที่จะช่วยสร้างเสริมประสิทธิภาพหรือพลังในตัวเด็กซึ่งเป็นผลไปสู่การรับรู้สภาพแวดล้อม เกิดความคิดคำนึง และแสดงออกมาด้วยความสามารถทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิด และความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยมือ

สรุปได้ว่า การวาดภาพเป็นธรรมชาติของเด็ก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่งที่เด็กสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวโดยการสังเกตและทำความเข้าใจจึงจะสะท้อนออกมาเป็นภาพวาดได้

3.2 ความสำคัญของการวาดภาพกับเด็กปฐมวัย

การวาดภาพเป็นกิจกรรมศิลปะแบบหนึ่งที่มีคุณค่าสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะนอกจากจะช่วยให้เด็กเพลิดเพลินแล้ว ในขณะที่เด็กกำลังวาดภาพ เด็กจะได้ฝึกการสังเกต จำแนก และเปรียบเทียบ ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่ง ปิยะชาติ แสงอรุณ ได้กล่าวไว้ว่ากิจกรรมวาดภาพเป็นกิจกรรมศิลปะที่จัดให้แก่เด็ก ในลักษณะเชิงของเล่นเด็กจะมีความสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดความรู้สึกเหมือนได้เล่นของเล่น ขณะเดียวกันเด็กก็จะเกิดการพัฒนาในด้านการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะและความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อมือกับความคิด เด็กจะสามารถแสดงออกถึงการรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักค้นคว้าและทดลอง รู้จักใช้เหตุผล รู้จักสร้างสิ่งที่ตนเข้าใจจากการคิดจินตนาการของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นกระบวนการสร้างความสุนทรีย์ให้เกิดขึ้นในจิตใจ-ความรู้สึกของเด็ก อันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญาและความเจริญเติบโตของเด็กต่อไป (ปิยะชาติ แสงอรุณ. 2526 : 49 – 52)

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละอ ชุตินกร ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมการวาดภาพที่มีต่อเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ของเด็กเด็กมีความสุขเพราะได้แสดงออกตามความพอใจอย่างเต็มที่
2. ช่วยให้เด็กได้แสดงความคิด ความสนใจความถนัดตามธรรมชาติของเด็กออกมาอย่างเต็มที่
3. ฝึกทักษะการใช้มือของเด็กให้ชำนาญ
4. เป็นการปลูกฝังให้เด็กมีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (สนใจ ทิพย์ชัยเมธา และ

ละอ อ ชุตินทร. 2525 : 220)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 11) กล่าวถึงการวาดภาพของเด็กปฐมวัยว่าเป็นการแสดงออกเพื่อแสดงพฤติกรรมที่สำคัญ คือ เพื่อให้สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเพื่อเรียนรู้การสร้างสรรค์และเรียนรู้สิ่งแวดล้อม

สรุปว่า การวาดภาพของเด็กปฐมวัยนอกจากจะช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แล้วยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา

3.3 การวาดภาพกับความเจริญเติบโตของเด็ก

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 49 – 52) กล่าวถึงการวาดภาพว่า มีส่วนสะท้อนให้เห็นพัฒนาการหรือความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความเจริญเติบโตทางสติปัญญา การที่เด็กแสดงออกทางศิลปะในแต่ละวัย หรือแต่ละคนแตกต่างกัน ย่อมแสดงความแตกต่างทางด้านสติปัญญาด้วยข้อแตกต่างนั้นอาจจะปรากฏในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรง การออกแบบ การระบายสีหรือการจินตนาการข้อแตกต่างนี้สามารถพิจารณาได้จากความแตกต่างของวัย บุคคลหรือในแต่ละช่วงเวลา กระบวนการทำงานทางศิลปะนั้นจะเริ่มจากวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นประสบการณ์บูรณาการ ความคิด และจินตนาการเข้าด้วยกันแล้วจึงวิเคราะห์เส้น รูปทรง สี ในขั้นสุดท้ายและย่อมเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้านหนึ่งที่เหมาะสมกับวัยเด็กเป็นอย่างมาก

2. ความเจริญเติบโตทางอารมณ์ เมื่อเด็กรับรู้ประสบการณ์ และเรียนรู้มัน นอกจากจะต้องปรับพฤติกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังต้องปรับอารมณ์ของเขากับด้วย สำหรับพฤติกรรมวาดภาพเด็กได้แสดงและได้เห็นผลสำเร็จจากการแสดงออกของตน สิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กได้อย่างดีเยี่ยมทั้งความสนใจความกระตือรือร้น และความตั้งใจอย่างแน่อนในการทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเท่ากับเป็นการพัฒนาความเชื่อมั่นและความมั่นคงทางอารมณ์ในการทำงาน เพราะเด็กมีความพร้อมในการเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่และเกิดรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการที่จะพาตัวเองเข้าไปสู่สิ่งต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ

3. ความเจริญเติบโตทางร่างกาย การวาดภาพกับการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายเป็นการแสดงออกที่ชี้ให้เห็นความสามารถของการใช้สายตาที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวในส่วนที่ต้องใช้ทักษะในการควบคุมทิศทางลากเส้น การเจริญเติบโตของร่างกายจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปการวาดที่เริ่มจากขั้นขีดเขียนเป็นเส้นยุ่ง ๆ ไปสู่ความสามารถควบคุมเส้นให้เป็นระเบียบขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการเคลื่อนไหวของเส้นจะเป็นอย่างช้า ๆ อยู่ในระยะหนึ่ง แล้วจึงสามารถลากเส้นเป็นรูปทรงให้ปรากฏขึ้นและเมื่อเด็กเจริญเติบโตพัฒนาการทางทักษะการเคลื่อนไหวจะทำให้รูปแบบการวาดภาพพัฒนาจากเส้นที่วาดเป็นรูปง่าย ๆ ไปสู่รูปร่างที่เลียนแบบของจริงมากขึ้น

4. ความเจริญเติบโตทางสังคม การวาดภาพของเด็กเปรียบเสมือนเป็นการถ่ายทอดสาร หรือสาระ ซึ่งส่วนใหญ่เน้นสาระที่เกี่ยวข้องกับความคิดคำนึงส่วนตัวสิ่งแวดล้อม และสังคม โดยเฉพาะสาระที่เกี่ยวข้องกับสังคมนั้น นอกจากจะเป็นการสื่อสารให้รับรู้ถึงการที่เด็กมีความคิด มีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างไรแล้วยังเน้นให้เห็นเด็กคำนึงถึงสังคมรอบตัวความสัมพันธ์ที่เขาพึงมีต่อสังคม และการทำงานร่วมกันอีกด้วย

5. ความเจริญเติบโตทางการรับรู้ สมรรถภาพทางการรับรู้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในตัวเด็กใน อันที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสะสมประสบการณ์ที่ดี เพราะการรับรู้ที่มีสมรรถภาพย่อมเกี่ยวข้องกับ ประสาทสัมผัสโดยตรง การรับรู้ของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการรับรู้ทางสายตาโดยการรับรู้เกี่ยวกับสี รูปร่าง และบริเวณว่าง พัฒนาการการรับรู้ทางสายตาจะเริ่มพัฒนาแยกแยะสิ่งต่าง ๆ จากการแยกแยะสีและรูปร่างในระยะแรก ต่อมาเมื่อเด็กพัฒนาการรับรู้มากขึ้นที่จะแสดงการรับรู้พื้นที่ว่างสำหรับวาดภาพ ซึ่งมีความสำคัญสำหรับเด็กมาก เด็กสามารถนำพัฒนาการการรับรู้พื้นที่ว่างมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถถ่ายทอด ความรู้สึกจากสิ่งที่ตนรับรู้ออกมาในพื้นที่ว่างมาใช้ได้อย่างเหมาะสม สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากสิ่งที่ตนรับรู้ จากสิ่งที่ตนรับรู้รองออกมาในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของภาพ ให้มีความหมายและสัมพันธ์กันได้ ภาพที่วาดจึง ประกอบด้วยการใช้พื้นที่ว่าง รูปร่าง สี สัน และความรู้สึก

6. ความเจริญเติบโตทางสุนทรีภาพ แสดงให้เห็นถึงประสาทสัมผัสที่ได้บูรณาการประสบการณ์ ทั้งมวล ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกการรับรู้ผลจากการบูรณาการนี้สามารถที่จะพบได้จากเอกภาพ ของการจัดภาพที่ประสานกลมกลืนกันและแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับพื้นที่สำหรับวาดภาพ เส้น ลักษณะผิวและสี

7. ความเจริญเติบโตทางการสร้างสรรค์ จะเริ่มพัฒนาดังแต่เด็กทำเครื่องหมายได้ในครั้งแรก และ เรียกสิ่งนั้นว่า “ผู้ชาย” “บ้าน” หรือ “ภูเขา” ภาพที่เขาสร้างขึ้นมานี้ ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์จากการคิด สร้างง่าย ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างขึ้นมา ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์จากการคิดสร้างสรรค์ง่าย ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การสร้างสิ่งยาก ๆ ซึ่งจะผ่านขั้นตอนที่ซับซ้อนขึ้น อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์งานของเด็ก ที่ต้องอาศัยเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออกเป็นสิ่งที่ประทับใจเด็กเสมอ และย่อมสร้างความมั่นใจใน การแสดงออกได้เป็นอย่างมากและเมื่อต่างมีความมั่นใจเด็กก็พร้อมที่จะสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ได้ต่อไป

3.4 พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กปฐมวัย

การวาดภาพของเด็กจะมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการรับรู้สิ่งแวดล้อมการคิดและการแสดงออก ทำให้ภาพวาดของเด็กแต่ละวัยต่างกัน การแสดงออกทางการวาดภาพจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ภาพแต่ละ ภาพมีความหมายต่อเด็กทั้งสิ้น ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการวาดภาพของเด็กไว้ดังต่อไปนี้

โลเวน เฟลด์ (บุญไท เจริญผล. 2533 : 18 ; อ้างอิงจาก Lowenfeld. 1957 : 33 – 39) ได้ทำ การศึกษาขั้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กโดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (The Scribbling Stage) อายุ 2 – 4 ปี
2. ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์หรือเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre – Schematic Stage) อายุ 4 – 7 ปี
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือเขียนภาพได้คล้ายของจริง (schematic stage) อายุ 7 – 9 ปี
4. ขั้นเขียนภาพของจริง (Drawing Realistic) อายุ 9 – 11 ปี
5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง (Pseudo Realistic) อายุ 11 – 12 ปี
6. ขั้นเขียนความคิดสร้างสรรค์ (Period of Decision) อายุ 12 – 16 ปี

ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะขั้นพัฒนาการในระยะ 2 – 6 ปี ซึ่งมีพัฒนาการดังต่อไปนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage) อายุประมาณ 2 – 4 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสนุกกับการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อและเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาการขีดเขียนของเด็กจะเป็นไปตามลำดับขั้นที่สามารถ ทำนายได้ ซึ่งในขั้นนี้ยังแบ่งออกเป็นย่อย ๆ 4 ขั้น ดังนี้

1.1 Disordered Scribbling หมายถึง การขีดเขียนที่ไม่เป็นระเบียบ การลากเส้นของเด็กจะยุ่งเหยิงสับสนไม่คำนึงว่าเป็นรูปอะไรแสดงให้เห็นว่าการควบคุมทางกล้ามเนื้อของเด็กยังไม่เจริญพอดังนี้ไม่สามารถบังคับมือให้เป็นไปตามต้องการได้

1.2 Longitudinal Scribbling หมายถึง ชั้นที่เด็กขีดเขียนเส้นนอนยาว ๆ ได้เป็นชั้นที่พัฒนาว่าชั้นขีดเขียน เป็นระเบียบ

1.3 Circular Scribbling หมายถึง ชั้นที่สามารถขีดเขียนได้เป็นวงกลม เด็กเคลื่อนไหวได้ทั้งแขน แสดงว่ากล้ามเนื้อเริ่มแข็งแรงขึ้น

1.4 Naming Scribbling หมายถึง ชั้นที่เด็กเขียนอะไรลงไปก็จะให้ชื่อสิ่งที่เขียนนั้นว่าชื่ออะไร คืออะไร เด็กเริ่มใช้ความคิดคำนึงในขณะที่เขียนภาพคน สัตว์หรือวัตถุ สิ่งที่เด็กเขียนจะไม่เป็นภาพที่ถูกต้องหรือมีรูปร่างในสายตาของผู้ใหญ่ แต่จะมีความหมายสำหรับเด็ก เด็กจะพอใจสนุกสนานกับสิ่งที่เขาเขียนนั้น ชั้นนี้จะเป็นขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อในการวาดภาพของเด็กต่อไป

2. ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย (Pre – schematic Stage) อายุประมาณ 4 – 7 ปี เป็นขั้นเริ่มต้นของการแสดงออกที่มีความหมาย ภาพสิ่งของสิ่งเดียวกัน เด็กอาจจะเขียนได้หลาย ๆ แบบ ในระยะนี้โลกที่เด็กเห็นหรือรู้อย่างแตกต่างจากโลกที่เด็กเขียนภาพการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับคนและสิ่งของยังไม่เด่นชัด ทำให้ภาพที่เด็กวาดบรรยายถึงสิ่งเหล่านั้นอยู่ในรูปแบบทางเรขาคณิต เช่น ในการวาดรูปคนเด็กจะเขียนวงกลมแทนศีรษะ เส้นตามขวางแทนแขนและเส้นตามแนวตั้งแทนขา แต่ยังไม่มียรายละเอียดต่าง ๆ ของร่างกาย

การใช้สีในขั้นนี้การใช้สีของเด็กยังไม่เป็นตามธรรมชาติที่เด็กใช้เขียนภาพกับสีที่เด็กเห็นจริง ๆ จะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะเด็กใช้สีตามอารมณ์แล้วแต่ว่าสีไหนจะสะดุดตาเด็ก หรือสีเด็กชอบสีไหนเป็นพิเศษก็จะใช้สีนั้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง

บริเวณที่หัว หรือช่องไฟ เด็กยังไม่เข้าใจว่าควรเขียนรูปตรงไหน ขนาดเท่าใดจึงจะเหมาะสม แต่จะวาดลงไปโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ตรงไหนมีบริเวณว่างเด็กก็จะเขียนสิ่งต่าง ๆ ลงไป

วิรุณ ตั้งเจริญ (2531 : 284 – 287) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการการแสดงออกทางศิลปะของเด็กไว้ 3 ระดับคือ

1. วัยที่แสดงออกด้วยการขีดเขียน (Scribbling Stage) เด็กอายุ 2 – 4 ปี จะเริ่มขีดเขียนภาพลักษณะที่ขีดเขียนยุ่งเหยิง มีการควบคุมการขีดเขียนช้า ๆ กัน และจากระยะเริ่มแรกก็ค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การผสมกันระหว่างการเคลื่อนไหว ที่เป็นไปเองอย่างอัตโนมัติกับภาพที่ปรากฏให้มองเห็นได้ เริ่มคิดและเข้าใจเส้นที่ตนเองขีดเขียนลงไป ในระยะ 3 – 4 ปี เด็กจะพยายามสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการขีดเขียนกับโลกภายนอกเข้าด้วยกัน และสามารถสร้างเป็นภาพให้เกิดขึ้นได้ แทนที่จะเป็นเพียงแต่การแสดงการเคลื่อนไหวของเส้นเหมือนในระยะแรกเท่านั้น โดยสภาพส่วนรวมแล้วเด็กในวัยนี้ภาพวาดจะมีความสำคัญในแง่ของการบันทึกความคิดและความรู้สึกของเด็กโดยตรง

2. วัยที่แสดงออกด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Stage) เด็กวัยนี้อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 4 – 9 ปี ในระยะแรก ๆ จะเป็นระยะเริ่มต้นของการพัฒนาสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ที่ปรากฏจะขึ้นอยู่กับการรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมโดยตรง เด็กจะขีดเขียนตามที่ตนรู้ ไม่ใช่ตามที่มองเห็นวัตถุสิ่งแวดล้อม เส้นแสดงการควบคุมมือให้เป็นไปตามที่เด็กต้องการมากขึ้น ภาพแสดงรูปทรงโปร่งใส หรือเรียกกันว่า ภาพเอ็กซ์เรย์ และแสดงให้เห็นถึงความสนใจของเด็กต่อสภาพแวดล้อมรอบตัว แสดงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เช่น การจัดภาพ การแสดงพื้นที่หรือบริเวณว่าง เด็กเริ่มสร้างเส้นและรูปทรงต่าง ๆ เป็นแบบเรขาคณิต ในช่วงหลังเด็กจะพัฒนา

จากทำที่สัญลักษณ์เริ่มต้นมาสู่การแสดงออกเป็นแบบแผนเฉพาะตัวผสมผสานกับสิ่งแวดล้อมเส้นฐานหรือเส้นที่เด็กเริ่มขีดให้เป็นฐานรองรับวัตถุสิ่งของ ในระยะแรกจะแสดงออกชัดเจนยิ่งขึ้น เส้นพื้น ดวงอาทิตย์ ท้องฟ้า แสดงถึงความตั้งใจที่จะจัดบริเวณกว้างขึ้นใหม่ ซึ่งนับว่าเป็นสัญลักษณ์ในอีกลักษณะหนึ่ง

3. วัยที่แสดงออกด้วยการเลียนแบบ (Realistic Stage) เด็กอายุ 9 – 11 ปี เป็นระยะที่เด็กชอบอยู่เป็นกลุ่มเป็นพวก ต้องการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดของตนมีความผันผวนมากขึ้น การแสดงออกทางศิลปะพยายามใช้เส้นเลียนแบบวัตถุสิ่งแวดล้อมที่ตนมองเห็นได้ การเขียนภาพคนจะเน้นความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง พยายามเน้นความรู้สึกด้วยการใช้สี เริ่มเห็นว่าสีเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงออกมากขึ้น การเขียนภาพเริ่มแสดงลักษณะการประดิษฐ์ตกแต่งภาพเพิ่มขึ้น เด็กมองภาพจริงจากสิ่งแวดล้อม รูปทรงจะวางซ้อนกันตามที่ตามองเห็น

จากที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า พัฒนาการการวาดภาพของเด็กปฐมวัยจะพัฒนาเป็นลำดับวัยเริ่มจากการที่กลัมนิ้วมือและตาทำงานประสานกันตลอดจนการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวโดยการขีดเขียนที่ไม่มี ความหมายไปสู่การวาดภาพที่มีความหมายและสามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งที่ตนเข้าใจได้ตามลำดับพัฒนาการ

3.5 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพของเด็กปฐมวัย

การวาดภาพของเด็กปฐมวัย จะต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านต่าง ๆ ดังนี้ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 19)

1. ทางด้านการใช้กลัมนิ้วมือและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาการวาดภาพของเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการใช้ความสามารถของกลัมนิ้วมือและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา ซึ่งพบว่า พัฒนาการของการใช้กลัมนิ้วมือและประสาทสัมผัสจะค่อย ๆ พัฒนาจากการใช้มือและตาในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย การเล่นเกม และการเล่นของเล่นต่าง ๆ พัฒนาการทางการใช้กลัมนิ้วมือและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาจะอยู่ในระดับใดขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็นและประสบการณ์เดิมที่เด็กมีโอกาสนในการปฏิบัติกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

2. ทางด้านการรับรู้ เมื่อเด็กวาดภาพในช่วงแรกรูปทรงต่าง ๆ จะเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่สื่อสารเฉพาะตัว ซึ่งกระตุ้นการรับรู้ให้เป็นรูปธรรมหรือการรับรู้ที่ยังไม่กระจ่างชัด ซึ่งเมื่อเด็กมองดูสิ่งแวดล้อมเขาย่อมมองเห็นรูปร่าง รูปทรง มวล ปริมาตรและพื้นผิวของสิ่งนั้นสัมพันธ์กับการสร้างศิลปะของเขา การรับรู้สิ่งแวดล้อมจึงช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกต การพินิจพิเคราะห์ หรือการวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ และเขียนออกมาเป็นภาพได้

3. ทางด้านการคิด ขณะที่เด็กวาดภาพ เขาจะจัดระบบความคิดอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่างที่ต้องการ เด็กส่วนใหญ่เมื่อวาดภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแปลความรูปทรงต่าง ๆ ออกมามากมายหลายชนิดและเกือบจะไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้ง ภาพวาดของเด็กจึงเปลี่ยนไปตามแง่มุมความคิดต่าง ๆ นั้น ซึ่งความคิดทั้งหมดย่อมมีความหมายสำหรับเขา การวาดภาพของเด็กจึงเปรียบเสมือนการแสดงออกทางความคิดของเด็กนั่นเอง

3.6 พฤติกรรมการวาดภาพกับภาพที่เด็กปฐมวัยชอบวาด

ในระยะเริ่มแรก ภาพวาดของเด็กมีความสำคัญ และเป็นการจัดเรียงของภาพวาดเท่านั้นซึ่งความเจริญของเด็กจะเริ่มด้วยแบบง่าย ๆ ไปสู่แบบที่ซับซ้อนขึ้นโดยลักษณะของสิ่งที่ป็นรูปเป็นร่างมีมากขึ้น อาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์การรับรู้ในสิ่งนั้น ๆ ได้ดีกว่าก็ได้ นอกจากนี้พบว่าเด็กจะไม่วาดภาพวัตถุนั้นลงในภาพของเขา แนวโน้มเหล่านี้เกิดขึ้นเสมอ แม้วัตถุนั้นลงในภาพของเขา แนวโน้มเหล่านี้เกิดขึ้นเสมอ แม้วัตถุจะ

ถูกลอกเลียนแบบมาจากตัวอย่าง หรือวาดขึ้นโดยอาศัยความจำเป็นก็ตาม (บุญไท เจริญผล. 2533 : 25 ; อ้างอิงจาก Harris. 1963 : 173)

โฮโรวิทซ์ เลวิส และลูกา (วราภรณ์ รักวิจัย. ม.ป.ป. : 65 ; อ้างอิงจาก Horovity, Lewis and Luca. 1967 : 28) ได้ทำการศึกษาและสังเกตการวาดภาพของเด็กพบว่าในการวาดภาพของเด็กนั้น เด็กได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และได้แบ่งลักษณะภาพที่เด็กวาดออกเป็น 4 แบบคือ

1. ภาพวาดตามความสนใจ เด็กจะวาดภาพตามความคิดของตนเอง
2. ภาพวาดอิสระ เป็นการวาดภาพจากหัวข้อที่กำหนดให้แต่เด็กจะคิดสิ่งที่จะวาดเอง
3. ภาพของจริง เด็กจะวาดภาพจากของจริงที่กำหนดให้
4. ภาพวาดตามแบบที่กำหนดให้ ภาพนี้เด็กจะวาดเลียนแบบที่กำหนดให้ทุกประการ

ซึ่งจากการศึกษาและสังเกตการวาดภาพตามความสนใจ และแบบอิสระของเด็กปรากฏว่าภาพที่เด็กชอบวาดมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ ภาพคน ภาพสัตว์ และภาพต้นไม้

3.7 การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก

ทรายเป็นวัสดุตามธรรมชาติที่หาได้ง่ายและเป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพึงพอใจแก่เด็กการให้เด็กเล่นทรายจะช่วยให้เด็กเรียนรู้คุณสมบัติของทรายได้จากการสัมผัสโดยตรงเข้าใจธรรมชาติประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากการเล่นทรายทำให้เด็กได้มีโอกาสคิดสร้างสรรค์ตามความนึกคิดของตนเอง การเล่นทรายยังเป็นการช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ ได้สัมผัสกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติทำให้เกิดการรับรู้ประสาทสัมผัสช่วยให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินมีความรู้สึกอิสระเพิ่มพูนทักษะในการใช้มือตาและกล้ามเนื้อส่วนต่างๆของร่างกาย เพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์จินตนาการช่วยให้รู้จักคิดสังเกต นอกจากประโยชน์ที่ได้รับจากการเล่นทรายแล้วการเล่นทรายยังมีความสำคัญและประโยชน์ในอีกหลายด้านกล่าวคือบ่อทรายหรือกระบะที่จัดไว้ให้เด็กได้เล่นนั้นจะช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาในด้านการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาและสิ่งสำคัญคือช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้โครงสร้างทางสังคมรู้จักการแบ่งปันการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมได้หลายวิธีและวิธีการหนึ่งที่สามารถจัดให้กับเด็กได้ก็คือการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงประกอบการเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ฯลฯ ซึ่งอารี รังสินนท์ (2527 : 161 – 162) ได้เสนอแนะกิจกรรมและวิธีการไว้ดังนี้

1. การวาดภาพตามใจชอบ หมายถึง การให้โอกาสเด็กได้มีอิสระในการวาดสิ่งที่เด็กพอใจและสามารถวาดได้ ซึ่งส่วนมากเด็กปฐมวัยมักจะวาดรูปคน บ้าน สัตว์ ดอกไม้ หรือภาพที่เด็กประทับใจเป็นต้น
2. การวาดภาพจากประสบการณ์ หมายถึง การที่เด็กเลือกวาดภาพจากประสบการณ์ที่เด็กได้ประสบจากการไปเที่ยวตามที่ต่างๆเช่น ทะเล สวนสัตว์ ของขวัญวันเกิด สัตว์เลี้ยง ของเล่นเป็นต้น
3. การวาดภาพจากการฟังนิทานหมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากนิทานที่ครูเล่าให้ฟังหรือจากเทปนิทานซึ่งเด็กจะแสดงทั้งความรู้สึกนึกคิดทางด้านสติปัญญาและความรู้สึกทางด้านจิตใจถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้
4. การวาดภาพจากเสียงเพลง หมายถึง การให้เด็กได้ฟังเพลงแล้ววาดภาพตามความนึกคิดของเด็ก เป็นภาพที่เด็กประทับใจจากการฟังเพลง
5. การวาดภาพจากการแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากการที่เด็กได้แสดงบทบาทสมมุติไปแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

6. การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด หมายถึง การที่เด็กต่อเติมเสริมให้เป็นรูปภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดมาให้ ซึ่งสิ่งเร้าอาจแบ่งเป็น

6.1 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เป็นเส้นในลักษณะต่างๆ เช่น เส้นโค้ง
เส้นตรง เส้นคู่ขนาน แลอื่นๆ (, //) เป็นต้น

6.2 ต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่สมบูรณ์ เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เป็นต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกเฉพาะวิธีการให้เด็กทำกิจกรรมวาดภาพจากความคิดและจินตนาการที่เกิดจากการฟังนิทาน เพลง คำคล้องจอง โดยการวาดภาพบนทรายเปียกว่าจะส่งผลต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหรือไม่อย่างไร

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

กูดอินฟ์ (พิตร ทองชั้น. 2511 : 14 ; Goodenough. 1929) ได้ศึกษาการวาดภาพคนของเด็ก โดยสร้างแบบสอบวาดภาพ The Goodenough Draw-a-Man Test ขึ้น ความมุ่งหมายเพื่อหาร่องรอยทางสติปัญญามากกว่าคุณค่าทางด้านศิลปะ โดยเอาภาพประมาณ 4,000 ภาพ ที่เด็กชายวัยต่าง ๆ กัน ช่วยกันวาดภาพออกมาแล้วแบ่งให้เห็นถึงพัฒนาการการวาดภาพของเด็กออกได้เป็น 8 ขั้น และจากการใช้แบบสอบวาดภาพฉบับนี้กับแบบทดสอบของ สแตนฟอร์ด – บีเนต ในกลุ่มตัวอย่างเด็ก 334 คน อายุตั้งแต่ 3 – 11 ปี พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์กันสูงถึง .74

งานวิจัยในประเทศ

สดใส ชะนะกุล (2538 : 70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์ และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิมลัม โกวิทางกูร (2530 : 79) ได้ทำการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ ทักษะคิด และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์และแบบฝึกการเขียนอย่างเอกลัษณ์ พบว่า การฝึกคิดอย่างเอกลัษณ์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ และในชั้น กิจกรรมผู้วิจัยให้เด็กทำกิจกรรมวาดรูปซึ่งเป็นกิจกรรมศิลปะแบบหนึ่ง เด็กจะได้ถ่ายทอดความคิดและจินตนาการออกมาเป็นรูปภาพอย่างเสรีทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ภัทรา สุคนธรทรัพย์ (2505 : 67 – 69) ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทย ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ที่มีอายุ 5 – 11 ปี จำนวน 160 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบเด็กในด้านการวาดภาพและการปั้น เพื่อศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กตามเกณฑ์ของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กจะมีพัฒนาการทางศิลปะอยู่ในชั้นต่าง ๆ ตามอายุดังนี้
- 5 – 6 ขวบ จนถึง 7 ขวบ อยู่ในขั้นพัฒนาการขั้นที่ 2 หรือขั้นต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย
- 7 – 8 ขวบ จนถึง 10 ขวบ อยู่ในขั้นที่ 3 หรือขั้นเขียนรูปได้คล้ายของจริง
- 9 – 11 ขวบ อยู่ในขั้นที่ 4 หรือเริ่มต้นของการเขียนภาพอย่างของจริง

11 ขวบ เป็นวัยที่มีแนวโน้มอยู่ในระยะต้นของขั้นพัฒนาการขั้นที่ 5 หรือขั้นการใช้เหตุผลสำหรับขั้นพัฒนาการขั้นที่ 1 เด็กทุกคนในกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการพื้้นนี้หมดทุกคน

1. เด็กที่อยู่ในขั้นพัฒนาการทางศิลปะขั้นเดียวกัน เขียนแสดงลักษณะรูปคนการใช้ช่องไฟ การใช้สี และการออกแบบแตกต่างกันไปตามลำดับ เด็กอายุมากจะเขียนภาพมีลักษณะของภาพในขั้นพัฒนาการขั้นต่อไปมากขึ้น

2. เด็กส่วนมากมีพัฒนาการทางการเขียนภาพอยู่ในขั้นเดียวกับการปั้น

3. เด็กหญิงทุกวัยชอบวาดภาพบ้านและคน แต้วัย 9 – 10 ขวบ วาดภาพทิวทัศน์เพิ่มขึ้น 10 – 11 ขวบ วาดฉากนวนิยายหรือเรื่องราว และภาพสัตว์เพิ่มขึ้น ส่วนเด็กผู้ชายชอบวาดฉากรบแต่บางวัยมีการวาดจากสิ่งอื่น ๆ รองลงไปจากฉากรบคือ 5 ขวบ วาดฉากนิยายหรือเรื่องราว 9 ขวบ วาดฉากการต่อสู้ 10 ขวบ วาดทิวทัศน์และบ้าน 11 ขวบ วาดฉากท้องทะเล

4. เด็กหญิงส่วนมากของกลุ่มตัวอย่างวาดภาพบ้านและคนมากที่สุดและปั้นภาชนะที่ใช้ในบ้านมากที่สุด แต่เด็กชายส่วนมากฉากรบมากที่สุด

จากผลงานวิจัยดังกล่าว เห็นได้ว่า การวาดภาพของเด็กจะเป็นไปตามขั้นของพัฒนาการอีกทั้งเป็นการแสดงถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การคิด การทำความเข้าใจและการรวบรวมประสบการณ์ที่ตนเรียนรู้แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นการวาดภาพตามความคิดของแต่ละคน ผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์แล้วถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้

๔. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรงและปฏิสัมพันธ์

4.1 ความหมายของการเสริมแรง

การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง การที่ครูใช้ท่าทางและวาจา เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเต็มใจแสดงพฤติกรรมที่ครูต้องการ รวมทั้งความสามารถที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเสริมแรงโดยอาศัยแรงจูงใจภายในของผู้เรียน เช่น การที่ผู้เรียนรู้สึกมีกำลังใจ อยากอ่าน เพราะการอ่านทำให้เด็กสนุกสนานไปกับเนื้อเรื่อง นั่นคือ ผู้เรียนรู้สึกมีกำลังใจอยากกระทำพฤติกรรมนั้น เพราะความสนใจ ความพอใจในผลการกระทำของตัวเอง

2. การเสริมแรงโดยอาศัยแรงจูงใจภายนอก เช่น การที่ผู้เรียนรู้สึกมีกำลังใจอยากอ่าน เพราะการอ่านทำให้เขาได้รับคำชมเชยจากครู หรือ พ่อ – แม่ ในกรณีที่มีการชมเชย เป็นการเสริมกำลังใจภายนอก บางครั้งพฤติกรรมของผู้เรียน ก็เกิดจากสาเหตุทั้งสองดังกล่าวมาประกอบกัน

สกินเนอร์ (Skinner) ได้ให้ความหมายของการเสริมแรงไว้ดังนี้ คือ การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง จะมีแนวโน้มให้เกิดการกระทำนั้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรงย่อมมีแนวโน้มให้ความถี่ของการกระทำนั้นค่อย ๆ หายไปในที่สุด

จากความหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการจัดการเรียนการสอนสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการเสริมแรง เพราะการเสริมแรงเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กพอใจ เต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ครูจึงควรฝึกฝนทักษะการเสริมแรงเพื่อนำมาใช้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และช่วยให้การจัดกิจกรรมบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการสูงขึ้น

4.2 พฤติกรรมการเสริมแรง

พฤติกรรมการเสริมแรง ได้แก่ วิธีการแสดงออกของครูที่สามารถนำมาใช้กับเด็กโดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การเสริมแรงด้วยท่าทาง เช่น การพยักหน้าแสดงการยอมรับ การยิ้ม การตั้งใจฟัง เป็นต้น
2. การเสริมแรงด้วยวาจา เช่น ดี ดีมาก ใช้ได้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ความคิดดี การพูดชัดเจนดี เป็นต้น
3. การเสริมแรงด้วยการให้รางวัล อาจเป็นสัญลักษณ์หรือสิ่งของ เช่น การให้เครื่องหมายดีเด่น การติดประกาศผลงาน
4. การเสริมแรงด้วยการให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง เช่น การทำเครื่องหมายลงในตารางความก้าวหน้า

นอกจากพฤติกรรมการเสริมแรงที่กล่าวมา ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้แบ่งการเสริมแรงออกเป็น ดังนี้

1. การเสริมแรงในทางบวก ได้แก่ การให้กำลังใจ การยอมรับความรู้สึกการยกย่องชมเชย กริยาท่าทางที่แสดงถึงความพอใจ สนใจ เช่น การพยักหน้า การมองด้วยแววตาชื่นชม การรับฟังความคิดอย่างตั้งใจ การตอบคำถามด้วยความเต็มใจ การเสริมต่อความคิดเห็นให้สมบูรณ์ การช่วยเหลือให้กระทำสำเร็จ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียนให้กล้าคิด กล้าพูด กล้ากระทำ เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและควรปลูกฝังให้มีขึ้นในตัวนักเรียนทุกระดับ

2. ตรงกันข้ามถ้าเป็นการเสริมแรงในทางลบ เช่น การที่ครูไม่ยอมรับความรู้สึกของนักเรียน แสดงอาการเฉยเมย ไม่ฟัง ไม่พูดด้วย ไม่สนใจ ต่ำหนิ ดูว่า ประณาม ขัดจังหวะการพูดเสียกลางคัน เป็นต้น จะทำให้นักเรียนเกิดความเข็ดขยาดเชื่อมั่นในตนเองไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้ากระทำ ไม่กล้าซักถาม และอาจมีเจตคติที่ไม่ค่อยดีต่อครูและวิชาที่เรียนด้วย ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนอึดอัดไม่เป็นกันเอง และนำความเบื่อหน่ายมาสู่ผู้เรียนอีกด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมการเสริมแรงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อขบวนการเรียนรู้ของเด็ก ถ้าครูสามารถเลือกวิธีการเสริมแรงที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน จะช่วยสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นกันเอง และช่วยกระตุ้นให้เด็กเต็มใจแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมที่ครูต้องการ ทำให้เด็ก กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ และกล้าแสดงออก สามารถปรับตัวได้ และส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเป็นอย่างยิ่ง

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง

ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) อาศัยหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่า พฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner)

สกินเนอร์ เชื่อว่าการเรียนรู้จะเป็นตัวการสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองเปลี่ยนแปลง เราเรียกว่า การเสริมแรง (Reinforcement) โดยสกินเนอร์ได้แบ่งประเภทของการเสริมแรงเป็น 2 ลักษณะ คือ

ตัวเสริมแรงบวก (Positive Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดหนึ่งซึ่งเมื่อได้รับแล้วจะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะเข้มข้นขึ้น เช่น อาหารคำชมเชย

ตัวเสริมแรงลบ (Negative Reinforcer) หมายถึง สิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งซึ่งเมื่อตัดออกไปจากสถานการณ์นั้นแล้วจะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สูงขึ้น เช่น เสียงดัง คำตำหนิ แสงสว่าง

การทำโทษกับตัวเสริมแรงลบไม่ใช่สิ่งเดียวกัน การทำโทษเป็นการนำตัวเสริมแรงลบเข้ามาเพราะการทำโทษบางอย่างหากนำมาใช้ จะมีผลให้อัตราการตอบสนองเปลี่ยนไปในลักษณะที่สูงขึ้น

สกินเนอร์ ได้เสนอการสอนแบบโปรแกรม (Programmed Learning) ขึ้นเป็นการสอนประเภทที่แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นส่วนย่อย ๆ เป็นขั้น จัดลำดับให้เป็นเหตุเป็นผลเพื่อให้เรียนได้ง่าย เมื่อสำเร็จแต่ละขั้นจะได้รับการเสริมแรงทันที ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ มีประโยชน์ในการนำไปใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนในเรื่องการเสริมแรง ทุกขั้นตอนของการให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น การเสริมแรงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญมาก การให้รางวัล คำชมเชย เป็นสิ่งที่เด็กในวัยนี้ต้องการมากที่สุด เพราะต้องการให้ผู้อื่นให้ความสนใจในตนเอง เห็นความสำคัญในตนเองมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการให้ผู้อื่นให้ความสนใจในตนเอง เห็นความสำคัญตนเองมากกว่าคนอื่น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการเอาตัวเป็นศูนย์กลางของเด็กในวัยนี้ ครูอาจจะใช้โปรแกรมการสอนของ สกินเนอร์ ซึ่งจัดทำให้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก เป็นแบบฝึกหัดง่าย ๆ และเมื่อจบในแต่ละขั้นจะได้รับการเสริมแรงทันที

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไดค์ (Thorndike)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เรียกว่า ทฤษฎี S – R หรือ Connectionism ตามทฤษฎีนี้ถือว่าการวางเงื่อนไข (Conditionism) ต่อผู้เรียน เมื่อมีการตอบสนองเกิดขึ้นการตอบสนองจะมาเชื่อมต่อกับสิ่งเร้า ตัวเชื่อม (Bond หรือ Connection) นั้นเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงภายในระบบประสาท ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เมื่อเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองโดยใช้การลองผิดลองถูกในขั้นต้น สิ่งที่สำคัญในทฤษฎีนี้ คือ กฎการเรียนรู้ 3 กฎ ได้แก่ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) และกฎแห่งผล (Law of Effect) ตามกฎทั้ง 3 ข้อนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ต้องอาศัยความพร้อมทางด้านระบบประสาท การกระทำซ้ำ จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และการตอบสนองจะมีกำลังขึ้นหากเกิดผลทำให้ผู้เรียนพึงพอใจ และจะอ่อนลงหากเกิดผลทำให้ไม่พึงพอใจ

การนำแนวความคิดของ ธอร์นไดค์ ไปใช้ในการเรียนการสอน เหมาะกับเด็กในวัยเด็กเล็ก ในการจัดสิ่งเร้าต่าง ๆ กระตุ้นความสนใจของเด็กเพื่อให้เกิดการตอบสนองการสร้างแรงจูงใจ การให้รางวัลเพื่อให้เด็กพอใจในการเรียน ครูผู้สอนควรจัดหาอุปกรณ์ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับการเรียนการสอนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็ก เช่น การท่องจำอะไรบางอย่าง จินตล่อง บางทีก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้หรือเขียนคำผิดเป็นร้อย ๆ คำก็ยังไม่สามารถเปลี่ยนให้เขียนถูกต้อง การฝึกหัดที่สมบูรณ์นั้นต้องมีรากฐานอยู่ที่ผู้ฝึกหัดมีความตั้งใจสนใจมีแรงจูงใจเข้าถึงเป้าหมายและคุณค่าของสิ่งที่ตนทำซ้ำ ๆ เด็กก่อนวัยเรียน การฝึกหัดเป็นสิ่งจำเป็นเพราะการเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสการเคลื่อนไหว จำเป็นต้องให้เด็กเกิดทักษะ โดยการฝึกหัดบ่อย ๆ แต่ครูผู้ดูแลเด็กพึงระวังว่า การฝึกหัดไม่ควรกระทำซ้ำ ๆ จนเด็กรู้สึกจำเจ เกิดความเบื่อหน่าย เพราะเด็กวัยนี้มีความสนใจในสิ่งที่ทำอยู่อย่างจำกัด เมื่อรู้สึกว่าได้กลดความสนใจในสิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงกิจกรรมบ้าง

จากทฤษฎีดังกล่าว การเสริมแรงที่ควรนำมาใช้กับเด็กปฐมวัย คือการเสริมแรงทางบวก การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชยเด็กย่อมจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจ

4.4 แนวคิดและข้อเสนอแนะในการเสริมแรง

1. ไม่ใช้คำพูดชมเชยซ้ำ ๆ พยายามคิดหาคำชมเชยสำหรับใช้อย่างน้อย 10 คำ เช่น ดี ดีมาก เก่งจริง ๆ เยี่ยมมาก ฯลฯ
2. เสริมแรงในจังหวะที่เหมาะสม คือถ้าตั้งใจเสริมแรงอย่างจริงจังมากเกินไป เด็กจะรู้สึกว่าการเสริมแรงของครูไม่มีความหมายในขณะเดียวกันอย่างทั้งช่วงนานจนเด็กท้อถอยหมดกำลังใจเสียก่อน

2. เสริมแรงในจังหวะที่เหมาะสม คือถ้าตั้งใจเสริมแรงอย่างจริงจังมากเกินไป เด็กจะรู้สึกว่าการเสริมแรงของครูไม่มีความหมายในขณะเดียวกันอย่างทั้งช่วงนานจนเด็กท้อถอยหมดกำลังใจเสียก่อน

3. ในการเสริมแรงให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เช่น การปรบมือ มีความหมายมากสำหรับเด็กปฐมวัยและประถมต้น แต่ถ้าใช้กับเด็กนักเรียนมัธยมจะเป็นสิ่งที่น่าขบขันจึงต้องดูโอกาสที่เหมาะสมจริง ๆ

4. เสริมแรงด้วยความจริง เด็กปฐมวัยจะรับรู้ความรู้สึกได้ไวมาก ถ้าครูพูดเกินความจริง หรือครูไม่แสดงว่าจอย่างที่พูด เช่น ครูชมเชยว่าดีมาก ทำได้ดี

5. หาวิธีเสริมแรงให้เหมาะกับลักษณะของเด็ก ข้อนี้นับว่าค่อนข้างยาก ครูต้องพยายามสนใจสังเกตอย่างทั่วถึง เด็กที่พร้อมต้องใช้คำถามง่าย ๆ ให้เด็กตอบได้ก่อนเพื่อให้มีกำลังใจ ส่วนเด็กเจียบพยายามจัดโอกาสให้เด็กเจียบ พยายามจัดโอกาสให้ได้แสดงออก แล้วให้กำลังใจ

6. การเสริมแรงในทางบวก ให้ผลมากกว่าการเสริมแรงในทางลบ เด็กบางคนอาจไม่เข้าใจทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อครู

7. ใช้ป้ายนิเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการเสริมแรง เช่น ติดผลงานที่เด็กนำมาแสดงติดคำขวัญที่จูงใจให้เด็กอยากร่วมกิจกรรม

จากแนวคิดและข้อเสนอแนะดังกล่าวช่วยให้ครูได้มองเห็นว่า การเสริมแรงนั้นครูสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับเด็กได้โดยใช้ขั้นตอน และวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี และยังเป็นสิ่งกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กเกิดพฤติกรรมตอบสนองในทางที่ดี ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กให้พัฒนาสูงขึ้น

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง

งานวิจัยในต่างประเทศ

อีเกล (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530 : 103 – 104 ; อ้างอิงจาก Egel.1981 : 345 - 350) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการให้การเสริมแรงเพื่อเสริมแรงพฤติกรรมตอบสนองอย่างถูกต้องต่อบทเรียนที่กำหนดให้ โดยเปรียบเทียบผลของวิธีการให้การเสริมแรงแบบสม่ำเสมอ (constant) กับวิธีการให้การเสริมแรงอย่างไม่คงที่ (varg) ซึ่งวิธีการให้การเสริมแรงอย่างไม่คงที่ในการวิจัยนี้ใช้วิธีการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวตามกำหนดช่วยเวลาแน่นอนคือทุกๆ 5 นาที ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนจำนวน 3 คน อายุ 6 ปี 8 เดือน 7 ปี 6 เดือน และ 7 ปี 8 เดือน นักเรียนทั้ง 3 คน มีลักษณะไม่สนใจ ไม่ค่อยแสดงอาการตอบโต้ต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ค่อยรับรู้ต่อสิ่งใด แต่มีบางครั้งที่นักเรียนแสดงการรับรู้ว่ามีอะไรหรือสิ่งใดได้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวของเรา สำหรับตัวเสริมแรงที่นำมาใช้คือสิ่งที่รับประทานได้ ได้แก่ คุกกี้ มันฝรั่งทอด และไอศกรีมจากการศึกษาพบว่า การให้เสริมอย่างสม่ำเสมอต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอแต่หากระงับหรือยุติการให้การเสริมแรงจะมีผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ลดลงและยุติในที่สุดนอกจากนั้นยังพบว่าการให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอเป็นระยะเวลานานติดต่อกันถึง 10 วันจะทำให้ผู้ที่ได้รับการเสริมแรงชนิดนั้นๆ เกิดการเลี่ยนเอียน (satiate) ต่อเสริมที่ได้อย่างสม่ำเสมอ นั้น อีกทั้งยังพบว่าพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะลดลงอย่างรวดเร็วและบางครั้งก็พบว่าพฤติกรรมการตอบสนองที่พึงประสงค์นั้นหยุดลง ส่วนผลวิธีการให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราวตามเวลาที่กำหนดแน่นอนจะทำอัตราการเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย หรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ มีความถี่สูงขึ้นและมีความถี่สูงมากขึ้นเมื่อใกล้ระยะที่จะได้รับการเสริมแรง แต่เมื่อระงับการเสริมแรง พฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะค่อยๆ ลดลงอย่างช้าๆ

บราวและเอลเลียท (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2541 : 196 ; อ้างอิงจาก Brown & Elliott. 1965. Journal of Experimental Children Psychology.) ได้ใช้เสริมทางสังคม (ความสนใจและคำพูดยกย่อง)

ประสงค์ ผลปรากฏว่า พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยเฉลี่ย 64 ครั้งต่อวันได้ลดลงเป็น 43.4 ครั้งต่อวันในช่วงแรกและลดลงเป็น 25.6 ครั้งต่อวันในช่วงที่สองนอกจากนี้ยังได้มีการปรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนาและไม่สนใจต่อพฤติกรรมไม่เชื่อฟังและดื้อดึงแต่ถ้าเมื่อใดก็ตามที่เด็กแสดงอาการดื้อดึงจนเกินไปก็จะมีการใช้เวลานอกและต่อมาใช้เวลาออกทุกครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรมดื้อดึงจนเกินไป ผลปรากฏว่าพฤติกรรมไม่เชื่อฟังและอาการดื้อดึงของเด็กลดลง และพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้น

บาร์เนเวล (Barnwell. 1966 :7444 – B) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของลักษณะตัวแบบและการเสริมแรงแก่ตัวแบบที่มีผลต่อความสามารถในการเลียนแบบของเด็กนักเรียนในระดับเกรดหนึ่ง และสาม จำนวน 353 คน โดยในการเสริมแรงนั้นใช้วิธีให้เด็กดูตัวแบบซึ่งแสดงการเลือกชนิดของเครื่องดื่มต่าง ๆ โดยตัวแบบที่เลือกเครื่องดื่มชนิดที่แปลกใหม่จะได้รับรางวัล และตัวแบบที่เลือกเครื่องดื่มที่ธรรมดาจะถูกลงโทษ วิธีการเสริมแรงนั้นผู้ทำการทดลองหรือเพื่อนในกลุ่มเป็นผู้กระทำ โดยแสดงความพอใจหรือไม่พอใจในเครื่องดื่มที่ตัวแบบเลือกส่วนกลุ่มซึ่งเห็นตัวแบบที่ไม่ได้รับการเสริมแรงหรือไม่เห็นตัวแบบ ผลการศึกษาพบว่า เด็กในกลุ่มซึ่งเห็นตัวแบบเลือกเครื่องดื่มที่แปลกใหม่มากกว่ากลุ่มซึ่งไม่เห็นตัวแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เด็กในกลุ่มที่เห็นตัวแบบซึ่งได้รับการเสริมแรง เลือกเครื่องดื่มที่แปลกใหม่มากกว่ากลุ่มที่เห็นตัวแบบซึ่งไม่ได้รับการเสริมแรงอย่างมีนัยทางสถิติและพบว่าการเสริมแรงจากผู้ใหญ่มีผลต่อเด็กในระดับเกรดหนึ่งมากกว่าเกรดสาม

จากเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมแรงดังกล่าว จะเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะใช้รูปแบบใด ถ้านำการเสริมแรงเข้าไปกระตุ้นจะส่งผลต่อผู้เรียนหลายระดับครูสามารถเลือกใช้การเสริมแรงได้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งช่วยพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กได้ทุกระดับอายุโดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศ

บุญทับ ไกรเพชร (2531 : 81) ทำการทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของนักเรียนในชั้นอนุบาล โดยใช้การเสริมแรงทางสังคม พบว่านักเรียนได้รับการเสริมแรงทางสังคมกับพฤติกรรมที่เหมาะสม จะแสดงพฤติกรรมเหมาะสมเพิ่มขึ้น เมื่อได้รับการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวลดลง

ทศพร จันทนราช (2534 : 60 - 61) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรกับการใช้แรงเสริมทางสังคมที่มีต่อการเขียนสะกดคำได้ถูกต้องเพิ่มขึ้น หลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงทางสังคมเขียนสะกดคำได้ถูกต้องเพิ่มขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

กรณีการ สิทธิศักดิ์ (2522 : 75) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแบบ และการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กระดับอนุบาล ผลการวิจัยพบว่า การเสริมแรงในลักษณะต่างกัน มีผลต่อการเลียนแบบของเด็กระดับอนุบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การเสริมแรงทั้งตัวแบบและเด็กอย่างเดียวก็ก่อให้เกิดการเลียนแบบใกล้เคียงกัน ส่วนการไม่เสริมแรงทำให้เกิดการเลียนแบบน้อยที่สุด

จากการวิจัยดังกล่าวทำให้เห็นความสำคัญของการเสริมแรงที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการเรียนรู้ของเด็กที่จะพัฒนาสูงขึ้น

ดังนั้น สรุปได้ว่าการเสริมแรงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ครูควรนำมาใช้กับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อกระตุ้นให้พัฒนาการในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น

4.6 ความหมายของปฏิสัมพันธ์

เพจ (Page, 1977 : 179) กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์คืออิทธิพลระหว่างแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มที่มีต่อกันโดยทั่วไป จะเน้นพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์นอกจากนั้นได้ให้ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นอิทธิพลระหว่างครูกับเด็กที่มีต่อกัน โดยเน้นพฤติกรรมทางสังคมและอารมณ์ของครูกับเด็ก

จินตนา บัณฑวงศ์ (2531 : 22) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่มหรือระบบตั้งแต่สองระบบขึ้นไป ความสัมพันธ์นั้นพฤติกรรมของแต่ละฝ่ายต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน อันได้แก่ ต่างฝ่ายต่างก็รับอิทธิพลต่อกันและกันในขณะที่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปจากความหมายดังกล่าวพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลกลุ่มหรือระบบตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่แสดงต่อกันด้านการกระทำและ การแสดงความรู้สึกต่อกัน นั้นต่างมีอิทธิพลและรับอิทธิพลซึ่งกันและกัน

4.7 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กเพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาขณะที่ทำการเรียนการสอน พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นสภาพของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กโดยทั่ว ๆ ไปว่า ครูและเด็กมีทัศนคติต่อกันอย่างไร ครูแสดงออกทางวาจาและท่าทางต่อเด็กอย่างไร ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูแสดงต่อเด็กจะเป็นตัวชี้ให้เห็นลักษณะอิทธิพลของครูในชั้นเรียน ซึ่งเบลแลคต์ (Bellack, 1963 :) ได้แบ่งอิทธิพลของเด็กในชั้นเรียนออกเป็นลักษณะดังนี้

1. อิทธิพลทางอ้อม หมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงแล้วทำให้เด็กตอบสนองในลักษณะใดก็ได้ อิทธิพลทางอ้อมจะเกิดขึ้น ถ้าครูแสดงพฤติกรรมออกในทางยอมรับขยายความหรือสนับสนุนความคิดความรู้สึกของเด็ก ชมเชย หรือให้กำลังใจ ถามคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. อิทธิพลทางตรง หมายถึง กิริยาที่ครูแสดงออกมาแล้วทำให้เด็กตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการอย่างเลี่ยงไม่ได้ อิทธิพลประเภทนี้จะเกิดขึ้นเมื่อครูบรรยายหรือแสดงความคิดเห็นเดียว เมื่อครูให้คำแนะนำ ออกคำสั่ง ดิเตือน หรือว่ากล่าวเพื่อให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรม

ครูมีบทบาทที่สำคัญเนื่องจากเป็นผู้ที่ทำให้เด็กได้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการการสอนของครูเป็นการสร้างเสริมความรู้ให้สมบูรณ์เป็นแบบฉบับแก่เด็กและเป็นการวางเงื่อนไขว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรปฏิบัติ ซึ่ง เบลแลคต์ ยังได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมทางวาจา (Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและเด็กแสดงออก เพื่อสื่อความหมายระหว่างกันโดยการพูดหรือการอ่านออกเสียง

2. พฤติกรรมที่ไม่ใช่ทางวาจา (Non - Verbal Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและเด็กไม่ได้แสดงออกทางวาจา แต่เป็นการแสดงออกท่าทาง เช่น การเขียน การอ่านในใจ หรือการพยักหน้า สันตริษะ เป็นต้น การแสดงออกทางวาจาและท่าทางของครูย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งในทางตรงและทางอ้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ครูแสดงออกย่อมเป็นสิ่งกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ตอบสนองได้เช่นกัน

นอกจากนั้น ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และคนอื่น ๆ (2505 : 178 – 181) ได้ให้ความเห็นว่า โรงเรียนเป็นสถานที่สำคัญที่จะปลูกฝังบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กย่อมจะถ่ายทอดพฤติกรรมและทัศนคติให้แก่เด็กครูที่มีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กตามวัยรับสภาพสติปัญญาและ

ความสามารถ ของแต่ละบุคคลจะช่วยให้เด็กแต่ละคนเจริญงอกงามทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้ประสบความสำเร็จเป็นขั้น ๆ และให้ค่ายกย่องชมเชยตามสมควร ส่วน ได้แบ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็น 2 แบบดังนี้

แบบอัตตาธิปไตย ครูจะเป็นผู้สั่ง เด็กต้องเชื่อฟังโดยไม่มีข้อโต้แย้งครูใช้กฎเกณฑ์ตามที่ตนพอใจ ไม่ได้คิดถึงความต้องการและธรรมชาติของเด็ก เด็กจะเรียนเพื่อคะแนนของเขาเองไม่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือทำอะไรเพื่อชั้นเรียนเลยการเรียนการสอนแบบนี้ ทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบตัวใครตัวมันไม่มีความสนใจในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

แบบประชาธิปไตย ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ในการสอนให้เด็กร่วมในการวางแผนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ครูยอมรับในเรื่องความแตกต่างของนักเรียนในด้านความสนใจ ความสามารถ ทัศนคติ ความสัมพันธ์แบบนี้เด็กในกลุ่มจะมีความเป็นกันเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนของเด็กเพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนมีผลการศึกษาวิจัยมากมายที่ค้นพบว่าพฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่ครูแสดงออกมีแนวโน้มกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทั้งในทางบวกและทางลบครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนรู้จักกระตุ้นใช้คำชมเชยจะได้รับพฤติกรรมตอบสนองจากนักเรียนในเชิงบวก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 12 ; อ้างอิงจาก Flanders. 1970) ซึ่ง แฟลนเดอร์ส ได้จัดแบ่งพฤติกรรมทางวาจาออกเป็น 10 ประเภทดังที่ สุรพล เกียนวัฒนา (พิไลลักษณ์ จำเมือง. 2525 : 29 – 32 ; สุรพล เกียนวัฒนา. ม.ป.ป. : 3 – 4) ได้อธิบายไว้ว่า แฟลนเดอร์ส ได้จัดแบ่งพฤติกรรมทางวาจาออกเป็น 10 ประเภท และได้แยกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. พฤติกรรมของครูแยกย่อยออกไปเป็น

1.1 พฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อนักเรียน (Indirect Influence) หมายถึง การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการเรียน โดยการให้นักเรียนมีการโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นของเขาได้อย่างเต็มที่ มี 4 ประเภท คือ พฤติกรรม 1 – 4

1.2 พฤติกรรมของครูที่มีอิทธิพลทางตรงต่อนักเรียน (Direct Influence) หมายถึง การที่ครูจำกัดความเป็นอิสระในการเรียนของนักเรียน โดยครูจะเป็นผู้บังคับ และควบคุมการเรียนทั้งหมดพฤติกรรมนี้มี 3 ประเภท คือ พฤติกรรมที่ 5 – 7

2. พฤติกรรมของนักเรียน คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกต่อครู ได้แก่พฤติกรรมที่ 8 – 9 แต่ในห้องเรียนนั้นบางขณะก็มีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ใช่พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของการเรียนการสอนเกิดขึ้น คือ ความเงียบหรือสับสน ซึ่งจัดอยู่ในพฤติกรรมที่ 10

สรุปการจำแนกพฤติกรรมการเรียนการสอน ของแฟลนเดอร์ส ให้ชัดเจนได้ดังนี้

ครูพูด	อิทธิพลทางอ้อม	1. ยอมรับความรู้สึกของนักเรียน 2. ยกย่องหรือสนับสนุน 3. ยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนไปใช้ 4. ถามคำถาม
	อิทธิพลทางตรง	5. บรรยาย 6. ออกคำสั่ง 7. ตำหนิติเตียนหรืออ้างอำนาจบัญชา
นักเรียน		8. นักเรียนพูด – ได้ตอบ 9. นักเรียนพูด – ริเริ่ม
		10. ความเจ็บหรือความสับสน

อิทธิพลทางอ้อมของครู (ข้อ 1 – 4)

1. ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน : เป็นพฤติกรรมที่ครูพูดเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจนักเรียน โดยไม่มีการข่มขู่ แต่จะคล้อยตาม หรือเล่าถึงเรื่องราวที่สนุกสนานหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นได้ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเป็นไปในลักษณะที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียน ไม่ว่าพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกนั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

2. ครูยกย่องหรือสนับสนุน : เป็นการกล่าวชมเชยหรือให้กำลังใจ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ดี เช่น อาจกล่าวว่า ดี ดีมาก ใช่แล้ว ถูกต้อง และอาจจะรวมไปถึงการเล่าเรื่องตลกขบขัน เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียนให้นักเรียนด้วย

3. ครูยอมรับและนำความคิดเห็นไปใช้ในการดำเนินการสอน วิธีการแสดงว่าครูยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนนั้น ครูอาจจะยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนคนหนึ่งไว้ เพื่อให้ นักเรียนคนอื่นตอบ เพื่อเป็นการขยายความคิดคนอื่น เพื่อเป็นการขยายความคิดให้กว้างยิ่งขึ้น (ต่อไปจะค่อย ๆ จัดประเภทที่ 5 เมื่อครูนำเอาความคิดเห็นของตนมาใช้มากขึ้น)

4. การถามคำถาม : หมายถึง การถามที่เกี่ยวกับเนื้อหาหรือวิธีการที่คาดว่าจะได้รับคำตอบจากนักเรียน เป็นคำถามที่ครูใช้นำเข้าสู่บทเรียนตามที่ครูต้องการ คำถามนี้มีทั้งข้อเท็จจริง และคำถามแบบกว้าง ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนได้คิดหาเหตุผลมาตอบได้หลายอย่าง พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมีทั้งพฤติกรรมตอบสนองและพฤติกรรมริเริ่ม คำถามที่ไม่จัดอยู่ในพฤติกรรมประเภทนี้คือ คำถามที่ครูไม่ต้องการคำตอบหรือถามเพื่อตำหนิตีเตียนนักเรียน

อิทธิพลทางตรงของครู (ข้อ 5 – 7)

5. ครูบรรยาย : เป็นการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับนิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎีเป็นคำพูดของครูเอง ไม่เหมือนข้อ 3 บางครั้งอาจมีคำถามที่กล่าวขึ้นโดยไม่มุ่งหมายจะให้ตอบแต่เป็นลักษณะที่ครูถามขึ้น เพื่อที่ตัวครูจะได้อธิบายคำตอบให้นักเรียนทราบ

6. ครูออกคำสั่ง : เป็นคำพูดซึ่งครูใช้เป็นคำสั่งหรือนำเพื่อเป็นการชี้แนวทางให้นักเรียนปฏิบัติตาม

7. ครูตำหนิตัวและอ้างอำนาจตนเอง : มักจะพูดเมื่อครูต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่ดีของนักเรียนให้ดีขึ้น อาจเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการให้เหตุผลถึงอำนาจของครู

พฤติกรรมของนักเรียน (ข้อ 8 – 9)

8. นักเรียนพูดโต้ตอบ : เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนพูดตอบสนองต่อครู หลังจากฟังคำบรรยายหรือคำถามของครูแล้ว อาจจะเป็นการตอบคำถาม หรือซักถามเรื่องที่ครูบอกให้ซักถามได้ เป็นคำพูดง่าย ๆ ที่อาศัยความจำจากตำรามาพูดกับครู

9. นักเรียนริเริ่มพูด : นักเรียนพูดเมื่อต้องการแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีอิสระที่จะคิดหรือกระทำเองโดยที่ครูไม่ได้บอกให้ทำ เช่นการยกมือขึ้นถามข้อสงสัย หรือเพื่อขออนุญาตแสดงความคิดเห็น

10. ความเจ็บหรือความสับสน : เป็นความเจ็บหรือความยุ่งยากสับสนไม่สามารถที่จะจัดกลุ่มใดได้ เช่น เกิดความเจ็บขึ้น หลังจากที่ถูกถามแล้วให้นักเรียนคิด ส่วนความสับสนนั้น หมายถึงการที่นักเรียนแย้งกันพูดหลาย ๆ คนพร้อมกัน หรือเกิดขณะทำกิจกรรมกลุ่ม

แฟลนเดอร์ส (ซีวล์มน์ นิเจนตร. 2526 : 84 ; อ้างอิงจาก FLANDERS. N.D.) ได้ประมวลผลการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก พบว่าการกระทำในลักษณะของอิทธิพลทางอ้อม จะช่วยให้เด็กมีอิสระในการแสดงออก เช่น การยอมรับความคิดเห็นของเด็กการยกย่องชมเชย มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดี และจะช่วยให้เด็กมีนิสัยในการทำงานที่ดีขึ้น และ สรุปว่าลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการยกย่อง ให้กำลังใจเด็ก และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์และสังคมในห้องเรียน

สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการที่จะให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในทางบวกหรือลบ ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางบวก เด็กก็ตอบสนองในทางบวก แต่ถ้าครูมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กในทางลบเด็กก็ตอบสนองในทางลบด้วย พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเด็กให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในสังคมต่อไป

3. การยึดครูเป็นศูนย์กลาง และการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง

นักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งหลักการนี้ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อแนวการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการเพิ่มบทบาทในการจัดการการเรียนการสอน โดยให้เด็กเป็นผู้ร่วมหรือดำเนินกิจกรรมให้มากที่สุด โดยครูเป็นเพียงผู้คอยให้การสนับสนุนให้คำแนะนำ การที่ครูเปิดโอกาสให้เด็กร่วมกิจกรรมนั้นจะเป็นการนำเด็กไปสู่การเรียนรู้โดยการกระทำ เด็กจะมีอิสระในการคิด การเล่น การแสดงทั้งทางวาจา ทำทางอันจะส่งต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กในที่สุด ลักษณะของการยึดครูเป็นศูนย์กลาง และการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง จะสรุปเป็นตารางให้เห็นดังนี้

สรุป การยึดครูเป็นศูนย์กลาง และการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางให้เห็นชัดเจนได้ดังนี้

การยึดครูเป็นศูนย์กลาง	การยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง
1. เน้นบทบาทสำคัญที่ตัวครู (ครูเป็นพระเอก เด็กเป็นตัวประกอบ)	1. เน้นบทบาทสำคัญที่ตัวเด็ก (เด็กเป็นพระเอก ครูเป็นตัวประกอบ)
2. ครูเป็นผู้ควบคุมการแสดงออกทางความคิดของเด็ก	2. เด็กได้โอกาสแสดงออกตามความคิดเห็นของตน
3. ครูเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม	3. เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรม
4. ครูให้ความเชื่อมั่นในตัวเอง	4. เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเองและวินัยในตนเองสูง
5. ครูพัฒนา	5. เด็กพัฒนา เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
6. ครูเป็นผู้คิดในบางครั้ง ครูคิดเอง	6. เด็กเป็นนักคิด รู้จักแก้ปัญหา
7. บรรยากาศเป็นแบบเผด็จการ	7. บรรยากาศแบบประชาธิปไตย

ภรณ์ คุรุทัศนะ (2524 : 27) กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการของ อีริกสัน (Erikson) ว่าเด็กวัยอายุ 3 – 6 ขวบ เด็กเริ่มมีการริเริ่ม โดยการสมมุติจากการเล่นเลียนแบบ ซึ่งถ้าสภาพจิตใจไม่ดีพอ หรือเกิดความคับข้องใจแล้ว มักจะรู้สึกตนว่ามีความผิดติดตัว (Initiative VS. Guilt) ถ้าหากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ทำให้เด็กมีความสุขเด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น แต่ถ้าหากเด็กประสบสิ่งที่ไม่พึงพอใจ เด็กจะมีทัศนะมองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นการที่เด็กจะเรียนรู้โลกที่ตนอยู่มีความสุขหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการที่ตนได้รับสิ่งที่ตนพอใจมากเพียงใด

จากแนวความคิดของนักการศึกษาเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และก่อให้เกิดพัฒนาต่อตัวผู้เรียน ควรเป็นการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้โอกาสเด็ก ได้แสดงออกตามความสามารถ และความคิดเห็นของตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้ ก็ต่อเมื่อเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน ไม่เกิดความรู้สึกว่าตนกำลังถูกควบคุม โดยเฉพาะการแสดงออกทางความคิด การที่พัฒนาความสำคัญต่อเด็ก การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กที่มีต่อกันขณะที่จัดกิจกรรม จะเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กเกิดการตอบสนองได้ทั้งทางบวกและลบ ครูที่รู้จักแสดงพฤติกรรมในการกระตุ้นใช้คำถาม ยอมรับความรู้สึก แสดงความคิดเห็นให้คำชมเชย โดยเปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกทางความสามารถและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นการปลูกฝังบุคลิกภาพที่ดีตลอดจนให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์

งานวิจัยในประเทศ

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : 105) ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชาย และหญิง อายุ 4 – 5 ปี จำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นและมีความสามารถทางภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ

อุทัยวรรณ พิทักษ์สิน (2538 : 47 - 48) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้าน แบบครูมีปฏิสัมพันธ์และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบครูมีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถด้านการฟังสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบ้านแบบครูมีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถด้านการฟังสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2538 : 62) ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายแบบครูมีปฏิสัมพันธ์และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครูมีปฏิสัมพันธ์และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

แฟลนเดอร์ส (ซีรวัดน์ นิจนตร. 2526 : 84 ; อ้างอิงจาก Flanders. n.d.) ได้ประมวลผลการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กพบว่า การกระทำในลักษณะของอิทธิพลทางอ้อมจะช่วยให้เด็กมีอิสระในการแสดงออก เช่นการยอมรับความคิดเห็นของเด็ก การยกย่องชมเชย มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่ดี และช่วยให้เด็กมีนิสัยในการทำงานที่ดีขึ้น และสรุปว่าลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่มีการยกย่องให้กำลังใจเด็ก และรับฟังความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีทางด้านอารมณ์ และสังคมในห้องเรียน

อมิดอน (Amidon. 1976 : 161-166) ได้ใช้แบบวิเคราะห์กิจาร่วมทางวาจาของแฟลนเดอร์ ศึกษาอิทธิพลของครูที่มีต่อเด็กพบว่า การใช้อิทธิพลทางอ้อมในการเรียนการสอน ได้แก่ การยอมรับความรู้สึกของเด็กการยกย่อง ชมเชย การนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ การถามคำถาม จะช่วยให้เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออกมีความเชื่อมั่นในตนเองและประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนที่เป็นการใช้อิทธิพลทางตรง ได้แก่ การบรรยาย คำสั่งและการวิจารณ์

เลวิน และลิปพิท (สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. 2526 : 9 ; อ้างอิงจาก Lewin and Lippit. n.d.) ได้ทำการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กโดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 3 แบบคือ แบบอัตตาธิปไตย แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย พบว่า

กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบอัตตาธิปไตย แบบนี้ให้ผลในการเรียนเด็กทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดีแต่ในด้านบุคลิกภาพจะทำให้เป็นคนก้าวร้าวเนื่องจากรู้สึกตนเองว่าถูกบังคับในขณะที่ลับหลังครู เด็กจะขาดความรับผิดชอบขาดการริเริ่มและความเป็นผู้นำ

กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบปล่อยปละละเลย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบและไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้

กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบประชาธิปไตย ปฏิสัมพันธ์แบบนี้จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ

จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กตามที่ได้ค้นคว้ารวบรวมมาสรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กนั้นมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกด้านความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กเป็นอย่างมาก พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ครูแสดงกับเด็กและเด็กแสดงต่อครู ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กต่อเด็กในทางที่เหมาะสมจะส่งผลต่อการเรียนการคิด การตัดสินใจ ตลอดจนการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่างและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. แบบแผนการทดลอง
6. วิธีการดำเนินการทดลอง
7. วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนวัดพลมานี้อยู่ สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 4 – 5 ปี จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 3 ห้องเรียนจากนั้นผู้วิจัยนำนักเรียนห้องที่จับฉลากได้ดังกล่าวมาจับฉลากนักเรียนอีกครั้งหนึ่งได้นักเรียนจำนวน 12 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง
2. แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรม การวาดภาพนทราบายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

1.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี) และตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ (2541)

1.2 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายรวมทั้งจิตวิทยาพัฒนาการจิตวิทยาการเรียนรู้การสอนของเด็กปฐมวัยเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

1.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1.1 – 1.2 มาสร้างแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงโดยกำหนดรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความสอดคล้องของจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลจำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์นพมาศ นิลจินดา โรงเรียนพญาประดิษฐ์สุทธาศัย
2. อาจารย์สลิลดา ทศานนท์ โรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์
3. อาจารย์สดี ไชยกุล โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ

1.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความคิดเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่านซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยการปรับแผนที่ผู้เชี่ยวชาญให้แก่ไข่มังต่อไปนี้

- ปรับเนื้อหาของนิทานและภาษาที่ใช้ให้เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก
- ปรับคำคล้องจองและเพลงให้สั้น และ กระชับ
- ปรับเปลี่ยนสื่ออุปกรณ์การสอนโดยใช้หุ่นมือ หรือรูปภาพประกอบเพื่อให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. แบบสังเกตความสามารถทางภาษา

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดดังนี้

2.2 ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ และพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

2.3 ศึกษาแบบฝึกหัดความพร้อมทางภาษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

2.4 หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

2.5 ศึกษาแบบสังเกตทักษะพื้นฐานภาษาไทยของ สิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2535) ความสามารถทางภาษาของ เนื่อน้อง สันบุญ (2541) ความสามารถทางภาษาของ นางเยาว์ คลีกคล้าย (2543) ความสามารถด้านการฟังของ อุทัยวรรณ พิทักษ์สิน (2538) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกต

2.6 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 – 2.5 มาสร้างแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยสร้างแบบสังเกตความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย เป็นแบบมาตราประเมินค่าตัวเลข (Numerical Rating Scales)

2.7 นำแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกการสังเกตความสามารถทางภาษา เพื่อศึกษาความชัดเจนของแบบสังเกตความสามารถทางภาษาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.8 นำแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเหมาะสมของแบบสังเกตจำนวน 3 ท่านดังนี้

1. อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. อาจารย์จรี อุดมทรัพย์ อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดพลมานี้อย
3. อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม โรงเรียนอนุบาลสาธิตรามคำแหง

2.9 นำแบบสังเกตความสามารถทางภาษาและคู่มือประกอบคำแนะนำในการใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษามาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตความสามารถทางภาษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยคำนึงถึงเกณฑ์ 2 ใน 3 ดังต่อไปนี้

2.9.1 ให้นิยามความหมายความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดให้มีความแตกต่างกันและชัดเจนดังนี้

- ฟังและสามารถบอกเสียงที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง เป็น
- สามารถทำตามทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง
- ฟังและสามารถบอกเสียงที่ได้ฟังโดยได้รับการชี้แนะ หรือการบอกใบ้จากเพื่อน และ

ครูเป็น

- สามารถทำตามทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้

จากเพื่อนและครู

- ฟังแต่ไม่สามารถบอกเสียงที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง เป็น
- ไม่สามารถทำตามทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง

2.9.2 ให้นิยามความหมายความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ให้มีความแตกต่างกันและชัดเจนดังนี้

- พูดหรือบอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้ถูกต้องด้วยตนเอง เป็น
- บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ถูกต้องด้วยตนเอง
- พูดหรือบอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้ โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อน

และครู เป็น

- บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อน

และครู

- พูดแต่ไม่สามารถบอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้ด้วยตนเอง
- ไม่สามารถบอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ด้วยตนเอง

2.9.3 ให้นิยามความหมายความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ให้มีความแตกต่างกันและชัดเจนดังนี้

- พูดสื่อความหมายด้วยประโยคสั้นๆได้ด้วยตนเอง เป็น
- พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆได้ด้วยตนเอง
- พูดสื่อความหมายด้วยประโยคสั้นๆโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อน

และครู เป็น

- พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อน

และครู

- พูดแต่ไม่สามารถสื่อความหมายด้วยประโยคสั้นๆได้ด้วยตนเอง เป็น
- ไม่สามารถพูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆได้ด้วยตนเอง

2.9.4 ให้นิยามความหมายความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่มีความแตกต่างกันและชัดเจนดังนี้

- พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเองเป็น
- พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง
- พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกไปจากเพื่อนและครู เป็น
- พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกไปจากเพื่อนและครู
- พูดแต่ไม่สามารถเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง เป็น
- พูดแต่ไม่สามารถเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง

10. การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านลงคะแนน เพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเนื้อหาแล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 89) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ดัชนี ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC = 0.91 ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสังเกตนั้นด้วยการนำแบบสังเกตความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้ผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ทำการศึกษาวิธีใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาร่วมกันจากนั้นนำไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดพลมานีย์ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คนแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256) ในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.9

5. แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว จากที่ บอร์ก และเกล (Barnett and Johnson. 1996 : 31 ; Citing Borg and Gall. 1989 : 692) ได้กล่าวว่า รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายใน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทำการทดลองเพื่อความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองครั้งนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

ก่อนทดลอง	ขณะทดลอง
To	x, T1, x, T2, x, T3,x,T8

เมื่อ To คือ การสังเกตก่อนการทดลอง
 X คือ การจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง
 T1,T2,...,T8 คือ การสังเกตขณะทำการทดลองหลาย ๆ ครั้ง

6. วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การทดลองในครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2544 เป็นเวลา 8 สัปดาห์โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) โดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียก ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบประเมินความสามารถทางด้านภาษาด้านการฟัง และการพูดบันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ อังคาร พุธ พฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบประเมินความสามารถทางด้านภาษาด้านการฟังและการพูดบันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน

ตาราง 2 วันและกิจกรรมที่ทำการทดลองและสังเกต

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาที่ทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
การจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกแบบปกติ	1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	10.00 – 10.30 น.
การจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกที่	8 สัปดาห์ทำการทดลอง	วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี	10.00 – 10.30 น.

4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราบายเปียกโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นนำ (5 นาที)

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมตามความเหมาะสมด้วยกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอาทิเช่น การเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ
2. บอกข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติกิจกรรม
3. การดำเนินกิจกรรมในขั้นนำครูประเมิน โดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังการจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง จากเรื่องที่ได้ฟังได้ฟังควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟัง

ขั้นดำเนินกิจกรรม (20 นาที)

1. เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพบนทรายเปียกอย่างอิสระตามจินตนาการ
2. เมื่อหมดเวลาให้เด็กเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาดเรียบร้อย
3. ในขั้นดำเนินกิจกรรมครูประเมินโดยการสังเกตความสามารถทางด้านภาษาด้านการฟัง และการพูดควบคู่ไปในขณะจัดกิจกรรมโดยการ การร่วมกิจกรรม การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่เด็กวาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

ขั้นสรุป (5 นาที)

เด็กเล่าถึงผลงานของตนเองพร้อมกับครูสนทนาซักถามและจดบันทึกลงในแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

บทบาทครู

ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมอันเหมาะสมได้แก่ การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับความคิดเห็น และการแสดงออกของเด็ก การชมเชย เช่น ดีมาก เก่งจริง ๆ ใช้ได้ และการใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้ตอบ แสดงความคิดเห็น กล่าวคิด กล่าวพูด กล่าวแสดงออก และการให้รางวัลเป็นสัญลักษณ์ เช่น รูปดาว รูปภาพต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยควบคู่ไปในขณะปฏิบัติกิจกรรมในขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป โดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม โดยใช้การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกเป็นเวลา 1 สัปดาห์เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานและจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกที่เน้นทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูดเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ในช่วงเวลา 10.00 – 10.30 น.

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

7. วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ซึ่งมีหลักการดำเนินการดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้ผู้สังเกตจำนวน 2 คน คือ ผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน มีหลักในการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัยดังนี้ คือ เป็นครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีสาขาการศึกษาปฐมวัยและมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เก็บข้อมูลพื้นฐานจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน จากการจัดกิจกรรมกลางแจ้งตามปกติเป็นเวลา 1 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดีวันละ 30 นาที ผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน ทำการสังเกต โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อสิ้นสุดในแต่ละสัปดาห์นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐาน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์

3. ทำการบันทึกแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงเป็นเวลา 8 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยจำนวน 2 กลุ่มๆ ละ 6 คน สังเกตและบันทึกความสามารถทางภาษาทีละกลุ่มกลุ่มละ 6 นาที พักระหว่างกลุ่ม 1 นาที และเวียนลำดับกลุ่มก่อนหลังจนสิ้นสุดการทดลอง ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การหมุนเวียนลำดับการสังเกตความสามารถทางภาษา

วัน เวลา สัปดาห์	อังคาร		พุธ		พฤหัสบดี	
	10.05- 10.15	10.15- 10.24	10.05- 10.15	10.15- 10.24	10.05- 10.15	10.15- 10.24
Baseline	1	2	1	2	1	2
1	1	2	2	1	1	2
2	2	1	1	2	2	1
3	1	2	2	1	1	2
4	2	1	1	2	2	1
5	1	2	2	1	1	2
6	2	1	1	2	2	1
7	1	2	2	1	1	2
8	2	1	1	2	2	1

หมายเหตุ 1, 2 คือ ลำดับก่อนหลังของกลุ่มที่ทำการสังเกตกลุ่มที่ 1, 2

การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย

ผู้วิจัยฝึกผู้ช่วยผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการสังเกตดังนี้

4.1 ให้ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต

4.2 ให้ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย ให้ตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกแบบสังเกตความสามารถทางภาษา ด้านการฟังและการพูดได้ตรงกัน

4.3 ฝึกการสังเกต และบันทึกแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูด กับนักเรียนชั้นอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน

4.4 ฝึกการสังเกตจริงในช่วงที่ผู้วิจัยทดลองใช้ (Try Out) โดยผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน สังเกตและบันทึกแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock, 1996 : 256) ซึ่งครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต RAI = 0.9

6. การบันทึกแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยถ้าในช่วงเวลาที่ทำการทดลองและทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดและช่องระดับพฤติกรรมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดตรงกับข้อใด ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

ช่องระดับคะแนน 3 บันทึกเมื่อเด็กแสดงความสามารถทางภาษาได้ด้วยตนเอง

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อเด็กแสดงความสามารถทางภาษาได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกไปจากเพื่อนและครู

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อเด็กไม่สามารถแสดงความสามารถทางภาษาได้ด้วยตนเอง

7. การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงความสามารถทางภาษาตรงกับข้อใด และช่องระดับคะแนนใดให้ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องนั้น

8. เมื่อสิ้นสุดแต่ละสัปดาห์ นำคะแนนของผู้สังเกตทั้ง 2 คนมาหาผลรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. พื้นฐานความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูด โดยใช้วิธีวิเคราะห์ค่าแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated – measures ANOVA) ใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงเวลาโดยใช้ t – test แบบ Dependent ในการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เครื่องมือ

1.1 การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมเนื้อหา กับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2526 : 89) โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ Try Out กับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดพลมานีย์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน วิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R_{1KN} - R_{2KN}|}{KN(I - 1)}$$

เมื่อ	R_{1KN}, R_{2KN}	คือ	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	คือ	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	คือ	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	คือ	จำนวนช่วงคะแนน (1, 2, 3,)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้ การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) ใช้ การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
M	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
***	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย มีตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดรวมทั้งฉบับของเด็กปฐมวัย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กปฐมวัย

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยรวม

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความสามารถทางภาษาทั้ง 2 ด้าน ของเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมทั้ง 8 สัปดาห์มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 4

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก

ความสามารถทางภาษา	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
M	0.45	0.96	3.00	5.51	7.24	9.62	13.03	13.59	14.68
S	0.51	1.07	2.56	1.04	1.27	1.07	0.74	0.58	0.28

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีค่า 0.45 คะแนนและระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 0.96 , 3.00 , 5.51 , 7.24 , 9.62 , 13.03 , 13.59 และ 14.68 คะแนนตามลำดับแสดงว่าตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดจากการจัดกิจกรรมของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ทั้ง 2 ด้าน ก่อนและหลังจัดกิจกรรม ทั้ง 8 ครั้ง มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ระหว่างเงื่อนไข	2884.00	8	360.50	255.80	.001
ความคลาดเคลื่อน	124.02	88	1.41		

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 ปรากฏว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมเฉลี่ยแต่ละครั้งมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยมีค่าความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์ ผู้วิจัยต้องการทราบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยในช่วงสัปดาห์ใดมีความแตกต่างกันจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์

1.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย การวิเคราะห์ในตอนนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์มาเปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยใช้ t-test แบบ Dependent ดังแสดงผลในตาราง 6 และนำมาแสดงเป็นเส้นภาพดังแสดงผลในภาพประกอบ 1

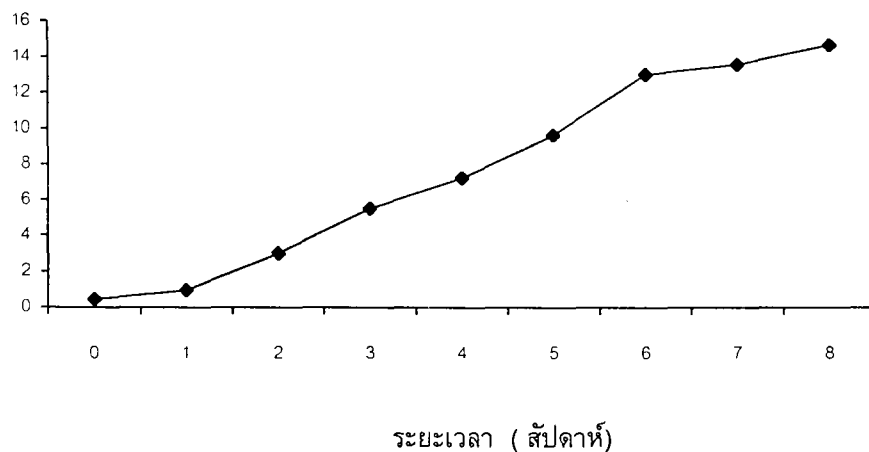
ตาราง 6 การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	Sig of F
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+0.51	1.58	0.14
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+2.04	2.56*	.05
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+2.51	2.77*	.05
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+1.73	2.96*	.05
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+2.39	5.55***	.001
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+3.40	8.82***	.001
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+0.56	2.78*	.05
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+1.10	6.62***	.001

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 1 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 6 ปรากฏว่า

สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม 0.51 คะแนน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.58$)

สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 2.04 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.56$)

สัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 2.51 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.77$)

สัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 3 1.73 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.96$)

สัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 4 2.39 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 5.55$)

สัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 5 3.40 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 8.82$)

สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 6 0.56 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.78$)

สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 7 1.10 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 6.62$)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยแยกรายด้านการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้นำคะแนนความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1. ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง 2. ความสามารถทางภาษาด้านการพูด แต่ละสัปดาห์รวม 8 ครั้ง มาหาคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 7

ตาราง 7 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้านก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมวาดภาพบนทรายเปียก

ความสามารถทางภาษา	ระยะเวลาจัดกิจกรรม (สัปดาห์ที่)								
	ก่อนจัดกิจกรรม	1	2	3	4	5	6	7	8
ด้าน1M	0.45	0.86	1.72	3.11	3.76	4.69	5.45	5.71	6.00
S	0.51	0.91	1.65	0.60	0.60	0.47	.033	0.25	0
ด้าน2M	0	0.10	1.28	2.40	3.48	4.93	7.57	7.87	8.68
S	0	0.24	1.08	0.92	0.86	0.95	0.60	0.52	0.28

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 7 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการฟังก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0.45 คะแนน และระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 0.86 , 1.72 , 3.11 , 3.76 , 4.69 , 5.45 , 5.71 และ 6.00 คะแนน ตามลำดับแสดงว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟังในช่วง 8 สัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ส่วนคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูดก่อนจัดกิจกรรมมีค่า 0 คะแนน และระหว่างการจัดกิจกรรมตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึงสัปดาห์ที่ 8 มีค่า 0.10 , 1.28 , 2.40 , 3.48 , 4.93 , 7.57 , 7.87 และ 8.68 คะแนนตามลำดับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูดในช่วง 8 สัปดาห์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

การวิเคราะห์ตอนนี้ได้นำคะแนนเฉลี่ยความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในแต่ละด้านของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมตลอดช่วง 8 สัปดาห์ มาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ดังแสดงผลในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแยกรายด้านของเด็กปฐมวัย

ความสามารถทางภาษา	แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig of F
ด้านที่ 1	ระหว่างเงื่อนไข	432.22	8	54.02	105.31	.001
	ความคลาดเคลื่อน	45.15	88	.051		
ด้านที่ 2	ระหว่างเงื่อนไข	1103.77	8	137.97	277.85	.001
	ความคลาดเคลื่อน	43.699	88	0.50		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 8 ปรากฏว่า

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการฟังก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมเฉลี่ยแต่ละครั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการฟังโดยเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูดก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมเฉลี่ยแต่ละครั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านการพูดโดยเฉลี่ยมีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ช่วงสัปดาห์

2.3 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

ในตอนนี้นำผู้วิจัยจะนำเสนอเฉลี่ยความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์แยกรายด้านมาเปรียบเทียบเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้ t - test แบบ Dependent ดังแสดงในตาราง 9 และนำมาแสดงเป็นเส้นภาพดังแสดงในภาพประกอบ 2

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

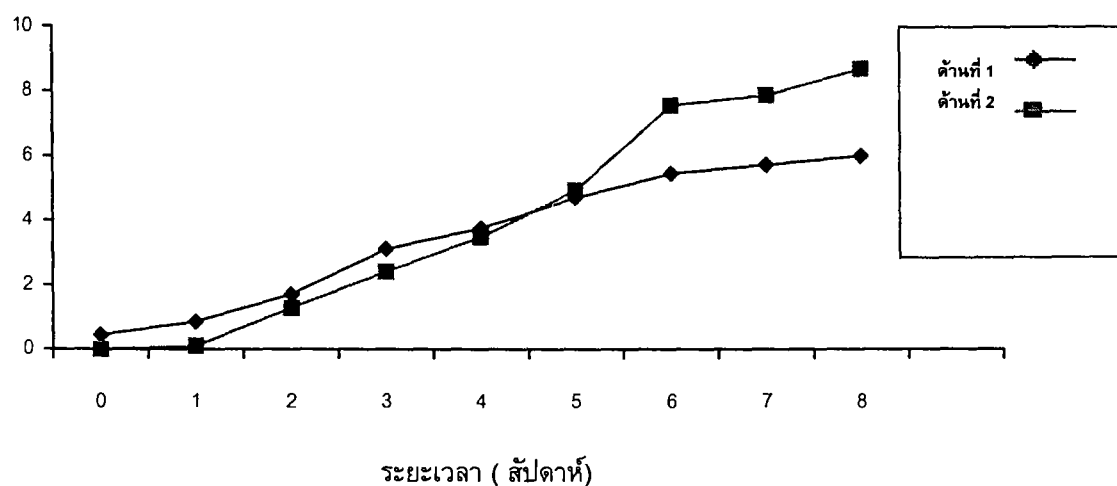
การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัปดาห์	ด้านที่ 1			ด้านที่ 2		
	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	p	ค่าเปลี่ยนแปลง	t	p
Baseline , สัปดาห์ที่ 1	+0.045	1.51	.16	+0.1	1.46	.17
สัปดาห์ที่ 1, สัปดาห์ที่ 2	+0.86	1.68	.12	+1.18	3.71**	.01
สัปดาห์ที่ 2, สัปดาห์ที่ 3	+1.39	2.53*	.05	+1.12	2.51*	.05
สัปดาห์ที่ 3, สัปดาห์ที่ 4	+0.65	2.39*	.05	+1.08	2.77*	.05
สัปดาห์ที่ 4, สัปดาห์ที่ 5	+0.93	4.32**	.01	+1.46	4.33**	.01
สัปดาห์ที่ 5, สัปดาห์ที่ 6	+0.76	3.82**	.01	+2.64	8.24***	.001
สัปดาห์ที่ 6, สัปดาห์ที่ 7	+0.26	2.84*	.05	+0.30	1.30	.22
สัปดาห์ที่ 7, สัปดาห์ที่ 8	+0.29	3.98**	.01	+0.81	5.53***	.001

*** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ย

ภาพประกอบ 2 เส้นภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยของเด็กปฐมวัยแยกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 ปรากฏว่า

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านที่ 1 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังเป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม 0.45 คะแนน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.51$)

สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 0.86 คะแนน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.68$)

สัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 1.39 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.53$)

สัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 3 0.65 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.39$)

สัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 4 0.93 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.32$)

สัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 5 0.76 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.82$)

สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 6 0.26 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.84$)

สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 7 0.29 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.98$)

สรุป ความสามารถทางภาษาด้านการฟังในช่วง 2 สัปดาห์ แรกยังไม่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง แต่เริ่มเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไป โดยเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นทุกช่วงสัปดาห์

ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยด้านที่ 2 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดเป็นดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรม 0.1 คะแนน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.46$)

สัปดาห์ที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 1 1.18 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.71$)

สัปดาห์ที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 2 1.12 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.51$)

สัปดาห์ที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 3 1.08 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.77$)

สัปดาห์ที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 4 1.46 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.33$)

สัปดาห์ที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 5 2.64 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 8.24$)

สัปดาห์ที่ 7 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 6 0.3 คะแนน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 1.30$)

สัปดาห์ที่ 8 มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 7 0.81 คะแนน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($t = 5.53$)

สรุป ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ในช่วงสัปดาห์แรกยังไม่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง แต่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 8 และช่วงสัปดาห์ที่ 7 คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูด มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในขณะที่ทำกิจกรรมไม่เอื้ออำนวยเพราะมีฝนตกลงมาตลอดช่วงสัปดาห์ โดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นทุกช่วงสัปดาห์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ซึ่งมีลำดับขั้นของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ โดยกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเฉพาะดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง ของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความสามารถทางภาษาก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน และกำหนดสมมติฐานเฉพาะดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่าง ของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแยกเป็นรายด้าน ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชาย – หญิง ที่มีอายุ 4 – 5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนวัดพลมานี้อยู่ สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 4 – 5 ปี จำนวน 12 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) โดยจับฉลากห้องเรียนมา 1 ห้องเรียนจากจำนวน 3 ห้องเรียนจากนั้น ผู้วิจัยนำนักเรียนห้องที่ได้รับการจับฉลากได้ดังกล่าวมาจับฉลากนักเรียนอีกครั้งหนึ่งได้นักเรียนจำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง
2. แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. เก็บข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด (Baseline Data) โดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นบันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
3. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บันทึกการสังเกตโดยผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและขณะทำการทดลองโดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยใช้การคำนวณโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (One – Way Repeated – Measures ANOVA) โดยใช้การคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ในแต่ละช่วงสัปดาห์โดยใช้ t – test แบบ Dependent โดยการคำนวณในโปรแกรม SPSS FOR WINDOWS

สรุปผลการวิจัย

เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์กล่าวคือ ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากการจัดกิจกรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทำนองเดียวกันในช่วงสัปดาห์ที่ 2 , สัปดาห์ที่ 3 , สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในช่วงสัปดาห์ที่ 5 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระหว่างสัปดาห์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เมื่อวิเคราะห์คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ความสามารถทางภาษาด้านการพูด พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกที่ใช้ในการพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง ในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้าน ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมและแยกเป็นรายด้านระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงสามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยให้พัฒนาสูงขึ้นซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวม ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรม ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถทางภาษา

ด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยสามารถที่จะส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้จากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกโดยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีความแตกต่างทางภาษาด้านการฟังและการพูดอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ) ที่เป็นเช่นนี้เพราะสัปดาห์แรกเป็นสัปดาห์ที่เก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) และช่วงเปิดเทอมใหม่เด็กยังไม่คุ้นเคยกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เขาจะต้องฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้ฟัง พูด และเขียน ลงบนทรายเปียกเพื่อสะท้อนและสื่อออกมาด้วยภาษาพูดซึ่งเด็กปฐมวัยอาจจะต้องใช้เวลาในการปรับตัว แต่เมื่อจัดกิจกรรมการวาดภาพลงบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยการเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ประกอบการจัดกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระตามจินตนาการประกอบกับผู้วิจัยคอยสนับสนุน อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนให้แรงเสริมด้วยการกล่าว คำชมเชย ผลงานเด็กอย่างสม่ำเสมอ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง มีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด โดยเฉลี่ยรวมสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย ให้กับเด็กปฐมวัยโดยมีครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วย สามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมนั้นครูเข้าไปมีส่วนร่วมใช้คำถามกระตุ้นความสนใจให้เด็กมีโอกาสดูฟัง และถ่ายทอดออกมาโดยการพูดสื่อความหมายนำความคิดเห็นของเด็กมาเป็นแนวในการใช้สื่อและดำเนินกิจกรรมตามที่เด็กเสนอ และให้การเสริมแรงด้วยการชมเชยให้กำลังใจ ซึ่งผลทางด้านจิตใจช่วยให้เด็กเกิดความสนใจอยากฟังครูมากขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์จากบุคคลที่ใกล้ชิด คือ พ่อแม่ ครู และเพื่อน ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดดีขึ้น ดังที่ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535 : 17 – 18) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการใช้ภาษาของเด็กนั้น ย่อมเป็นผลเนื่องมาจากโอกาสที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น โลวินเจอร์ (Lovinger, 1974) ได้ทำการทดลองโดยเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับการเล่นของเด็กมีผลทำให้การแสดงออกทางภาษาของเด็กดีขึ้น การแสดงออกทางภาษาของเด็กมีทั้งด้านการฟัง และการพูด ซึ่งสอดคล้องกับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2536 : 367 ; อ้างอิงจาก Tough, 1976) ได้กล่าวว่าความสนใจในการใช้ภาษาของเด็กจะเจริญงอกงามเป็นอย่างดีเมื่อครูเข้าไปมีส่วนร่วมเล่นด้วย พูดกับเด็ก และป้อนคำถามให้เด็กตอบ ครูที่มีความสามารถจะพบว่า เมื่อไรครูจะให้คำแนะนำ ชี้แนะจัดหาเครื่องเล่นเครื่องใช้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยกย่องชมเชยให้กำลังใจ และนำความคิดเห็นของเด็กมาใช้ในการเล่นจะช่วยส่งเสริมการฟังและการพูดได้อย่างดีขึ้น ดังที่เพียเจต์ ได้กล่าวว่า การเล่นมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางสติปัญญาเด็กสามารถรับรู้สิ่งต่าง เข้ามาในสมองได้จากการเล่น (เยาเวพา เดชะคุปต์, 2528 : 12 ; อ้างอิงจาก Piaget และ Dewey) ที่ว่าการเล่นช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาเป็นการเปิดโอกาสและเวลาให้เด็กมีอิสระในการคิดการแสดงออกและการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจกันได้เร็วกว่าครูเป็นผู้อธิบายหรือเล่าให้ฟัง การเล่นน้ำ เล่นทราย เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมที่เด็กปรารถนาที่จะได้เล่นแต่เด็กจะไม่ค่อยมีโอกาสได้เล่นทรายขณะที่อยู่ที่บ้านเพราะผู้ปกครองไม่นิยมให้เด็กเล่นน้ำเล่นทรายเพราะจะทำให้สกปรกเลอะเทอะและอาจมีอันตรายได้ (รัชนี้ สมประชา, 2533 : 27 – 28) เมื่อมีโอกาสได้เล่นที่โรงเรียน เด็กมีความยินดีอย่างยิ่งพวกเขามีความกระตือรือร้นที่จะได้สัมผัส และต้องทรายผสมน้ำซึ่งมีความชุ่มชื้น เด็กจะรู้สึกสบาย เย็นมือ และมีความสุข การจัดกิจกรรมการเล่นโดยให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีโดยครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กด้วยการให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี การเล่นนอกจากจะสนองความต้องการทางจิตใจ แล้วยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็กอีกด้วย

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกโดยครูเข้าไปมีส่วนร่วมมีปฏิสัมพันธ์ในขณะเด็กทำกิจกรรมทำให้เด็กเกิดความคุ้นเคย และไว้วางใจในตัวครูมากขึ้นจึงทำให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดมีระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างเห็นได้ชัด

2. เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวมของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงสัปดาห์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยเฉลี่ยรวม ก่อนการจัดกิจกรรมและระหว่างการจัดกิจกรรม ในแต่ละช่วงสัปดาห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 โดยเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ของคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดระหว่างช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 0.51 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 1.58 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.04 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.56 คะแนนเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในสัปดาห์ที่ 3 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.51 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.77 คะแนนเด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 1.73 คะแนนหลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.96 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในสัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.39 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 5.55 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 3.40 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 8.82 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 0.56 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 2.78 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 1.10 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ย 6.62 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งการที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงประกอบการเล่น การร้องเพลง การท่องคำคล้องจองมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในแต่ละช่วงสัปดาห์เพิ่มขึ้นจากก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงวิธีการจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่คำนึงถึงความแตกต่างและพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์องค์ความรู้ด้วยตนเองจากการวาดภาพอย่างอิสระหลังจากที่ฟังนิทาน เพลง คำคล้องจองจบแล้ว ซึ่งลักษณะการวาดภาพจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมหรือการรับรู้ของเด็กอันเป็นพื้นฐานที่จะเชื่อมโยงระหว่างความคิดจินตนาการ กับการแสดงที่เป็นรูปธรรมด้วยวิธีการวาดภาพลงบนทรายเปียก ปราศจากการบังคับหรือการให้วาดลงบนกระดาษที่มีพื้นที่และขอบเขตจำกัดซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดด้วยการวาดภาพอย่างอิสระ และสื่อออกมาด้วยภาษาพูด จนพัฒนา

ความสามารถทางภาษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับสิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2538 : 64 – 65) ที่ว่าการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับ วัสดุ อุปกรณ์ ตัวครูคอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ และสนับสนุนสร้างบรรยากาศที่ดีในการจัดกิจกรรม สัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับเด็กจะมีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็กอย่างยิ่ง (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2535 : 105 – 325) จากเหตุผลที่กล่าวมาทำให้ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยแยกเป็นรายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ความสามารถทางภาษาด้านการฟังเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนน ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ในช่วงสัปดาห์ที่ 1 - 2 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทราย เบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.45 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 1.51 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในช่วงสัปดาห์ที่ 3 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 1.39 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 2.53 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.65 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 2.39 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.39 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 4.32 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.76 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 3.82 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในช่วงสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.26 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 2.84 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังเฉลี่ย 0.29 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังมีคะแนนเฉลี่ย 3.98 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงให้เห็นว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟังของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังให้การเสริมแรงพัฒนาขึ้นที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเบี่ยงเบนการฟังตามรูปแบบของผู้วิจัยเป็นการจัดประสบการณ์ตรงเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดและได้เล่นอย่างอิสระในสถานการณ์จริงเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสารที่เกิดจากการฟัง ซึ่งการฟังเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นทักษะที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวันมากที่สุด เด็กเรียนรู้การฟังมาตั้งแต่เกิด การฟังของเด็กเป็นการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทางหู เด็กฟังแล้วสามารถรับรู้ สังเกต จำแนก เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กแล้วสะสม

เป็นประสบการณ์และสามารถดึงประสบการณ์ออกมาใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดได้ ทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ การพัฒนาทักษะทางด้านการฟังจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านอื่นๆ ต่อไป การฟัง หมายถึง การได้ยินโดยมีความตั้งใจรับและเกิดความเข้าใจตามเจตนาที่อีกฝ่ายหนึ่งส่งออกมา (บัณฑิต พฤษวัฒน์. 2522 : 39) ส่วนการได้ยินนั้นไม่ได้มีความต้องตั้งหรือสนใจการฟังจึงลึกซึ้งกว่าความสามารถด้านการฟังพื้นฐานของเด็กวัย 4 – 5 ขวบ ใกล้เคียงกันคือ ฟังเรื่องได้นานขึ้น ชอบฟังนิทาน เพลง เล่นหัว และคำคล้องจอง ชอบฟังเรื่องซ้ำๆ สามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้ ฟังและปฏิบัติตามคำสั่งได้ และตอบคำถามได้ อะไร ทำไม (นิตยา ประพศิตกิจ. 2539 : 178 – 179) เมื่อรับการกระตุ้นเด็กจะมีความสามารถทางด้านการฟังสูงขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ความสามารถทางภาษาด้านการฟังในช่วงสัปดาห์แรกยังไม่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าช่วงปิดเทอมใหม่เด็กยังไม่คุ้นกับรูปแบบการจัดกิจกรรมซึ่งจะต้องฟังและปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้ฟัง แต่เริ่มเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไปโดยเปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้นทุกช่วงสัปดาห์

ด้านที่ 2 ความสามารถทางภาษาด้านการพูดเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนน ความสามารถทางภาษาด้านการพูดในช่วงสัปดาห์ที่ 1 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 0.1 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 1.46 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 1.18 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 3.71 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ในช่วงสัปดาห์ที่ 3 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 1.12 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 2.51 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 4 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 1.08 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 2.77 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในช่วงสัปดาห์ที่ 5 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 1.46 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 4.33 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ในช่วงสัปดาห์ที่ 6 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 2.64 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 8.24 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 ในช่วงสัปดาห์ที่ 7 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 0.3 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 1.30 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ในช่วงสัปดาห์ที่ 8 เด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงมีคะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดเฉลี่ย 0.81 คะแนน หลังจากการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกมีคะแนนเฉลี่ย 5.53 คะแนน เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังแตกต่างจากก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง ประกอบนิทาน เพลง คำคล้องจอง พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกช่วงสัปดาห์ เช่นเดียวกับความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ที่เป็นเช่นนั้น เพราะการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงโดยการใช้นิทาน เพลง คำคล้องจองประกอบกับการจัดกิจกรรมตามรูปแบบของผู้วิจัย เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง มีความเป็นอิสระ เด็กได้แสดงออกและกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางภาษา รวมทั้งการจัดกิจกรรม การเรียน การสอนที่เหมาะสมกับความสนใจและธรรมชาติของเด็ก ทำให้เกิดการเรียนรู้ทางภาษาได้ดีและเป็นการเรียนรู้ทางภาษาได้อย่างมีความสุข (บงอร พานทอง, 2540 : 29 –38) เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมบรรยากาศ และสถานการณ์ที่มุ่งกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ตามความสนใจ และพอใจ เป็นการเรียนอย่างมีความสุข (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์, 2540 : 54) นอกจากนี้การนำนิทาน เพลง คำคล้องจอง เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับพิทักษ์ คชวงษ์ (2541 : 20 – 34) ที่กล่าวว่า นิทาน เพลง และคำคล้องจองเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง และเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำให้การเรียนการสอนเด็กปฐมวัยได้ผลดี เป็นการนำสิ่งที่เด็กชอบที่เด็กพอใจมาเป็นสิ่งเร้า ทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน รวมทั้งพัฒนาการทางภาษา ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ ที่กล่าวว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ (Learning by doing) และเรียนได้ดีจากประสบการณ์ตรง (พัฒนา ชัชพงศ์, 2540 : 15) ในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงโดยใช้ นิทาน เพลง คำคล้องจอง ให้เด็กฟัง ให้เด็กพูดคำกลอนตามเนื้อเพลง นิทาน คำคล้องจอง พร้อมให้ทำท่าทางตามเนื้อเพลง นิทาน คำคล้องจองแสดงบทบาทสมมุติ ปฏิบัติตามคำสั่ง วาดภาพและเล่าเรื่องจากภาพที่ตนเองวาด ส่งผลให้เด็กได้พัฒนาความสามารถด้านการพูด การสื่อความหมาย การบอกชื่อสิ่งของ และการเล่าเรื่องเองได้เป็นอย่างดี ประกอบกับเด็กทุกคนมีความสามารถซ่อนอยู่ภายใน เมื่อได้รับการเร้า การเสริมแรงจากครู และบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด ด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสมก็แสดงความสามารถนั้นออกมา ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ในช่วงสัปดาห์แรกยังไม่มีพัฒนาเปลี่ยนแปลง แต่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตั้งแต่ช่วงสัปดาห์ที่ 2 ถึงสัปดาห์ที่ 8 และช่วงสัปดาห์ที่ 7 คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการพูดมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในขณะทำกิจกรรมไม่เอื้ออำนวยเพราะมีฝนตกลงมาตลอดช่วงสัปดาห์ จึงทำให้ความสามารถทางภาษาด้านการพูดของเด็กปฐมวัยไม่ชัดเจนเหมือนกับสัปดาห์อื่นๆ

จากผลการวิจัยเมื่อพิจารณาถึงความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยรายด้านได้แก่ ความสามารถทางภาษาด้านการฟัง ความสามารถทางภาษาด้านการพูด ตลอดช่วงเวลาในการจัดกิจกรรม การวาดภาพบนทรายเปียกเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นตลอดช่วงเวลาที่ทำการทดลองแต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยระหว่างความสามารถทางภาษาทั้งสองด้านระหว่างการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง พบว่าความสามารถทางภาษาด้านการพูดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ความสามารถทางภาษาด้านการฟังทั้งนี้ เพราะอาจเนื่องมาจาก เด็กจะมีทักษะทางสังคม ได้เด็กต้องมีการพูดการพบปะกับเพื่อนซึ่งเกี่ยวข้องกับทฤษฎีของ บรูเนอร์ (Bruner) และ เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่า การที่เด็กได้เรียนรู้โดยการกระทำ เน้นสิ่งแวดล้อมโดยการเน้นภาษาเพื่อการสื่อสารเพราะพัฒนาการทางสังคมใช้ภาษาในการสื่อสารจึงทำให้

โดยการลงมือกระทำเมื่อเกิดการกระทำจะทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ ซึ่งเป็นผลทำให้คะแนนความสามารถทางภาษา ด้านการพูดสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างเห็นได้ชัด

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า เด็กมีความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด สูงขึ้นมาจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กในแต่ละสัปดาห์เพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพบรรยากาศและความมีอิสระในขณะแสดงออกทางภาษาด้วยการวาดลงบนทรายเปียกไม่มีขอบเขตจำกัดในการวาดเด็กได้เกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง พบข้อสังเกตดังนี้

1.1 ในขั้นนำของการเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง พร้อมกับให้เด็กทำท่าทางประกอบเพลง นิทาน คำคล้องจอง เด็กมีความรู้สึกรอบรู้ มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง เด็กมีความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมด้วยการ กล่าวพูด กล่าวแสดงออก พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำในการร่วมกิจกรรม

1.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ระหว่างครูเล่านิทาน ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองก็สนทนาพูดคุยกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดและเชื่อมโยงจากเรื่องในนิทานสู่การวาดภาพ ในสัปดาห์แรกนั้น การวาดภาพ เด็กยังวาดไม่ได้ เนื่องจากเด็กยังไม่เคยฝึกการวาดภาพมาก่อน และยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมนี้

1.3 ขั้นสรุป เมื่อเด็กบอกเล่าเรื่องราวจากผลงานที่ตัวเองวาดกับเพื่อนและครูทำให้เกิดการพัฒนาทางภาษาได้ในระดับหนึ่ง

1.4 บทบาทครู ขณะเด็กทำกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออก อย่างอิสระในการคิดจินตนาการ ครูคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในขณะที่เด็กทำกิจกรรม ครูให้ความเป็นกันเองกับเด็ก ด้วยการสนทนาซักถาม คอยให้คำแนะนำ และให้กำลังใจในการทำงาน ไม่ใช่คำพูดที่แสดงการเปรียบเทียบผลงานของเด็กแต่ละคน ครูให้การเสริมแรงด้วยการกล่าวคำยกย่อง ชมเชย เช่น ใช้ได้ เก่งมาก ดีมาก ยอดเยี่ยม กับเด็กทุกคนอย่างเสมอภาคกันเพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจในตัวครู ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถทางด้านภาษา

2 การใช้อุปกรณ์ในการทดลองเป็นทรายเปียก เพราะว่าทรายเปียกขณะที่เด็กวาดภาพลงบนทรายเปียก ทรายเปียกจะมีการจับตัว และมีความคงทนกว่าทรายแห้ง ในขณะที่เด็กวาดภาพเพื่อความปลอดภัย และจัดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียน ซึ่งทรายแห้งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็กถ้าไม่ระมัดระวังและไม่มีความคงทนในขณะที่เด็กวาดภาพลงบนทราย

3 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก มีความต่อเนื่องกันในทุกสัปดาห์ทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกช่วงสัปดาห์ อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะไม่มีบ่อทรายให้เด็กได้เล่น กิจกรรมการวาดภาพลงบนทรายเปียกเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่ซึ่งเด็กอาจจะไม่เคยเล่นทรายมาก่อน เมื่อเด็กได้เล่นและได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถทางภาษา

4 หลังจากสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้นำนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับเพื่อนในห้องไปเล่นทรายเปียก นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เคยทำการทดลองสามารถที่จะแนะนำให้เพื่อนๆ รู้จักวิธีการวาดภาพควบคู่ไปกับการเล่นทรายเปียกซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษาต่อไป

4 หลังจากสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้นำนักเรียนกลุ่มตัวอย่างพร้อมกับเพื่อนในห้องไปเล่นทรายเปียก นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เคยทำการทดลองสามารถที่จะแนะนำให้เพื่อนๆ รู้จักวิธีการวาดภาพควบคู่ไปกับการเล่นทรายเปียกซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการทางภาษาต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียก ครูควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนการจัดกิจกรรมให้มากที่สุด ประมาณ 1 – 3 สัปดาห์ เพราะถ้าเด็กมีความไว้วางใจในตัวครูและจะมีส่วนเสริมให้เด็ก กล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1.1 ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กเกิด ความสนใจ ตั้งใจ และพร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวที่จะดำเนินต่อไป

1.2 ช้่นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ขณะครูเล่านิทาน ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองครูควร สนทนาซักถามเด็กโดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กได้คิดหาคำตอบที่หลากหลายและเชื่อมโยงเรื่องราวจาก นิทาน เพลง คำคล้องจอง สู่การวาดภาพเพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาพูด

1.3 ช้่นสรุป เมื่อเด็กบอกเล่าเรื่องราวจากผลงานที่ตนเองวาดกับเพื่อนและครูควรกล่าว ค่ายกย่อง ชมเชยกับเด็กทุกคนอย่างเสมอภาคกัน เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจในตัวครู

2. ควรมีการส่งเสริมให้เด็กได้เล่นทรายเปียกอย่างสม่ำเสมอเพื่อนำไปสู่พื้นฐานของการวาดภาพเพื่อ เชื่อมโยงสู่การเขียนต่อไป

3. โดยทั่วไปลักษณะของบ่อทรายจะก่อสร้างเป็นหลุมลึกและส่วนใหญ่จะเล่นทรายแห้ง แต่ผู้วิจัยได้ สร้างบ่อทรายและได้ปรับขนาดของบ่อทรายให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียนเพื่อสะดวกในการ ทำกิจกรรมการทดลองการเล่นทรายเปียกตามรูปแบบของผู้วิจัยคือขนาดของบ่อทรายกว้าง = $1.5 \times 3 \times 0.5$ เมตร

4. ครูปฐมวัยควรตระหนักถึงการสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็ก เพื่อให้ทราบว่าการ จัดกิจกรรมในแต่ละวัน ควรใช้ปัจจัยหรือแนวการสอนแบบใดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ไม่มีบ่อทรายและผู้วิจัยสร้างบ่อทรายไว้ก่อนเพื่อ สร้างความคุ้นเคยให้กับเด็กในระยะแรกจากนั้นผู้วิจัยทำการทดลองว่าจะมีผลต่อความสามารถทางภาษาของ เด็กหรือไม่อย่างไร

2. ควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องถึงความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในช่วงสัปดาห์ที่ 9 – 10 ว่าเด็กจะมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้นแตกต่างกันหรือไม่อย่างไรกับช่วง 8 สัปดาห์ที่ทำการทดลอง

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกันระหว่างโรงเรียนที่มีพื้นที่จำกัด กับโรงเรียนที่มีพื้นที่และบริเวณ กว้างว่าจะมีผลต่อความสามารถทางด้านภาษาหรือไม่

4. ควรมีการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกกับเด็กพิเศษว่าจะมีผลความสามารถด้านภาษา หรือไม่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2539). *แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3 – 6 ปี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กิตติวดี บุญเชื้อ. (2520). *กลุ่มทักษะภาษาไทย, หลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : สารมวลชน.
- กรรณิการ์ สิทธิศักดิ์. (2522). *อิทธิพลของตัวแบบและการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการเลียนแบบของเด็กระดับอนุบาล*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2534). *การสอนเรื่องโดยใช้จินตนาการสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- _____. (2543, กรกฎาคม). “แผนการสอนระดับปฐมวัย,” *วารสารการศึกษาปฐมวัย*. 4(3) : 37.
- ก่อ สวัสดิพานิชย์ และคนอื่นๆ. (2505). *จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). *ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- เกษลดา มานุจิ. (2529). *สื่อการเรียนและเครื่องเล่นเด็กก่อนวัยเรียน*. เชียงใหม่ : วิทยาลัยครูเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ขจิตพรรณ ทองคำ. (2536). *การเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ. (2538). *การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายแบบครูมีปฏิสัมพันธ์และแบบครูไม่มีปฏิสัมพันธ์*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2528). *แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2528). *แนวทางการจัดและประเมินผลความร่วมมือในการเรียน*. กรุงเทพฯ: ชูติมาการพิมพ์.
- _____. (2529). *เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษาหน่วยที่ 7และหน่วยที่ 10*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา. ลาดพร้าว.
- _____. (2536). *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 1 เล่ม 1 ฉบับพ.ศ.2536*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. ลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2536). *เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรการอบรมผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว
- จักรสิน พิเศษสาธ. (2521). *ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาชาวตะวันตก*. กรุงเทพฯ : ดวงกลม.

- จินตนา ปันทวงศ์.(2531). การศึกษาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกในโครงการสอนลูกให้ฉลาดของ
กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- จัมลิ้ม โกวิททางกูร. (2530). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่ค้นคิดและพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์และแบบฝึกการเขียนย่อ
เอहनัย. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัตและคนอื่นๆ. (2529). อิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่าง
ชาติสำหรับการค้นคว้า.
- จิระภา กัณธิยาภรณ์. (2532). วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ส่งผลต่อความพร้อมทางการเรียน
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2525). การเล่นสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์.เอกสารการสอนวิชาปว.531.
กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2538). สอนให้เด็กคิด : การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.,
- _____. (2539). สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดา : ทรงสร้าง
สรรค์พากเพียรและใฝ่เรียนใฝ่รู้. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2528). การใช้สื่ออุปกรณ์ของเล่นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของเด็กก่อนประถมศึกษา.
กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- ชีรวัฒน์ นิจนตร. (2526). สภาพเชิงจิต – สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2529). เปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทศพร จันทนราช. (2534). การเปรียบเทียบผลการเสริมแรงด้วยเบี้ยอรรถกรกับการใช้แรงเสริมทางสังคมที่
มีต่อการเรียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2โรงเรียนบ้านหัวทำนบ อำเภอห้วยแถลง
จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนาก้าวพลอย. (2535). การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ
เล่นน้ำ เล่นทรายในกิจกรรมการเล่นกลางแจ้ง. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ประพฤตกิจ. (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

- นงเยาว์ คลินิกคลาย. (2543). ความสามารถทางด้านการฟังและการพูดที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลง. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแขและคนอื่นๆ. (2522). วิธีสอนกลุ่มทักษะความพร้อมในการเรียนอ่าน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
- เนื่อน้อง สันติบุญ. (2541). ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นทาน. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บังอร พานทอง. (2540, เมษายน). "การสอนภาษาโดยเน้นพื้นฐานประสบการณ์," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(2) : 29 – 38.
- บุญทัน ไกรเพชร. (2531). การทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นอนุบาลโดยใช้การเสริมแรงทางสังคม. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. (2526). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- บันลือ พงกษะวัน. (2522). อุปเทศการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาแนวบูรณาการทางการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2535). ศาสตร์และศิลป์แห่งภาษา. กทม. : ประสานการพิมพ์
- บุญไท เจริญผล. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางสติปัญญากับทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจา แสงมลิ. (2524). "การเล่นในร่มและการเล่นกลางแจ้ง การละเล่นเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก." กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะชาติ แสงอรุณ. (2526). " ศิลปะสำหรับเด็ก : ของเล่นเพื่อเสริมคุณค่าในชีวิต," เอกสารวิชาการเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการพัฒนาการเล่นของเด็ก.
- ประคอง ประสิทธิ์พร. (2519). ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียน. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประมวล คิดคินสัน. (2536). เมื่อลูกได้ครูดิ. กรุงเทพฯ : พบลิตบิสเนส פריןท์.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2526). " พัฒนาการเด็ก," ในพฤติกรรมวัยเด็กเอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530) การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พิกุล ประเสริฐศรี. (2527). " ห้องสมุดของเล่น," ในศูนย์บริภัณฑ์เพื่อการศึกษา. หน้า41. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ.

- พิตร ทองชั้น. (2511). สมรรถภาพทางสมองบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร. อัดสำเนา
- พัชริภรณ์ จ้อยจุมพจน์. (2533). ผลการใช้คำถามขยายความคิดแบบครุมีส่วนร่วมและครูไม่มีส่วนร่วมในการหาคำตอบต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2539). "สร้างลูกเป็นนักอ่าน"ในโฟรเบล1(ฉบับปฐมฤกษ์). : 26-28 ; มกราคม.
- พัฒนา ชัยพงษ์. (2530). การจัดประสบการณ์และกิจกรรมระดับปฐมวัย. เอกสารการบรรยายชุดที่ 8 แผนการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิทักษ์ คชวงษ์. (2541,มกราคม)."ดนตรี : อัญมณีล้ำค่าพัฒนาเด็กปฐมวัย." วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2(1) : 20 - 34
- พรณี ชูชัย. (2522). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรพวรรณ เหลืองสุวรรณ. (2537). ปฐมวัยศึกษา ; กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรา สุนทรทรัพย์. (2505). พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมศึกษาสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการศึกษา ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). เด็กก่อนวัยเรียนเรียนรู้ได้อย่างไร. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์ปากเกร็ด.
- _____. (2524). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร
- _____. (2535). การเล่นของเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ภาวาส บุญนาค. " ภาษาไทยของเรา " วารสารสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย. 26 (1 – 2) เม.ย. 2537 – มี.ค. 2538.
- มณีวรรณ รพหมน้อย. (2526). " การเล่นเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก" เครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตรีธาร.
- โมรี ชื่นสำราญ. (2530). เอกสารประกอบการสอนไทย 101. ทักษะและความรู้ทางภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- มาณวิภา ผลพิรุฬห์. (2533). ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะและโครงสร้างสร้งสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2528). กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัชนิ สมประชา. (2533). พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นเกมเล่นทราย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- รองรัตน์ อิศรภักดี. (2505). *วิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : อรุณ. อัดสำเนา.
- ราตี ทองสวัสดิ์และคนอื่นๆ. (2529). *เอกสารชุดอบรมหน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กและการศึกษาดูงาน*. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. สุวีริยาสาส์น.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. (2523). *ผลของประสบการณ์การเล่นที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2524). "การเล่นเป็นเรียนของเด็ก," ในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. หน้า 19-22. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2520). *สอนลูกเขียนรูป*. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาจำกัด.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526ข). *ศิลปศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิธเนอาร์ต.
- _____. (2526ก). "การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้วยศิลปะ," เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา *การลักษณะนิสัยเด็กระดับปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1 - 7*. นนทบุรี.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วราภรณ์ รักวิจัย. (2527). *การศึกษาก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- _____. *เอกสารประกอบการเรียนเรื่องกิจกรรมสร้างสรรค์เด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ม.ป.ป.
- ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. (2518). *พัฒนาการทางภาษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญพัฒน์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2519). *จิตวิทยาฝ่ายภาษา*. กรุงเทพฯ : แพรววิทยา.
- สดใส ชะนะกุล. (2538). *ผลการจัดกิจกรรมการวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพร ชัยเดชสุริยะ. (2531). "มาสร้างกระเบทรายเพื่อใช้เป็นสื่อการสอนกันเถิด." *สื่อเพื่อพัฒนาเด็กอนุบาล*. หน้า 45-47. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ.
- สมใจ ทิพย์ชัยเมธา และละออ ชูติกร. (2525). "การเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย," *เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสื่อการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยศึกษาเล่ม 1 หน่วยที่ 4*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว. (2526). *ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเอง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมิทธิ์ สระอุบล. (2532). *พื้นฐานทางมานุษยวิทยาและพจนานุกรมศัพท์ที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2535). *แบบทดสอบสติปัญญา(IQ TEST)ทักษะพื้นฐานภาษาไทยฟอร์ม ข. ระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 อายุ 4-5ปี*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์.(2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. (2540,มกราคม). "การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเรกจิโอเอมีเลีย,"
วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(1) : 54
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย สาขาศึกษาศาสตร์. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่ม
วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหน่วยที่1-7. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2527). เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษาหน่วยที่11. กรุงเทพฯ :
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- हररररर नलरररर. (2535). ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทัยวรรณ พัทธกัสนิน. (2538). ความสามารถด้านการฟังของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น
มุมบ้านแบบครุมีปฏิสัมพันธ์และครูไม่มีปฏิสัมพันธ์. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อุบล เวียงสมุทร. (2537). ความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเรื่อง
ประกอบหุ่นมือโดยใช้ภาษากลาง. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญญา กังสนารักษ์. (2530). การศึกษาพัฒนาการทางภาษาด้านจำนวนถ้อยคำและการใช้ประโยคในการ
สื่อความหมายของเด็กก่อนวัยเรียนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์และใน
ครอบครัวปกติ. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อุษา สังข์น้อย. (2531). การเปรียบเทียบพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ครุมีปัญหาในการจัด
ประสบการณ์แตกต่างกัน. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สัตถะนวิ. (2537). นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ.ใบประมวลสาระวิชาชุดวิชาสัมมนาปฐมวัย
ศึกษาหน่วยที่ 4-7. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- อารี เพชรสุด. (2528). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Amidon, Edmund J. (1967). *Interaction Analysis* Massachusetts : Addison Wesley Publishing
Company,
- Bandura, Aigert. (1965). " Behavior Modificstions through Modeling Procedur," in *Reseasch in
Behavioral Moditceation*. P. 310 - 340. Ed.by leonard Krasner and Iconardp, Ullmann,
New York: holt, Rinchart and Winston,
- Barnwell, A.k. (1966,June). " Potency of Modeling Cues in Imitation and Vicarious Reinforcement
Activities,"*Dissentation Abstract*. 26 : 7444 - B;
- Blood, Janet R.W.(1993). *What,s in a name? The role of name Writing in Children,s literacy
acquisition*. University of virginig.

- Brown. W.H. (1981,october) . " Elementary School peer Tutoring in Mathematical Verbal Problem Solving," *Dissertation Abstracts*, (42) : 1475 – A
- Bruner, Jerome semour. (1966). *Studies in Cognitive Growth : a Collabora, tion at the Center for Cognitive studies*. New York : Wwiley.
- Downing, J. and d. thackray. (1971). *Reading Readiness* London university of London Press,
- Egel, Andrew L. (1981). Reinforcer variation : Implicationsfor Motivation Developmentally Disabled Children , " *Journal of Applied Behavior Analysis*," 14 : 345 - 350
- Goodman, Yetta M. "Roots of the Whole Language Movement," *The Elementary School Journal*. The University of Chicago. 90 : 113 – 127 ; n.d.
- Kanfer, f.H. and albert R.Marston. (1963,March). "Human Reintoreement : Vicarious and Direct,"*Journal of Expermental. Psychology*. 65 : 292 –296 ;
- Kennedy, Larry D. (1975). *Teaching Elementary Language Arts*. New York : Harper and Row, Publishers,
- Laney,and jolynn. (1992). Reading Development in four Representative Transitional First Grade Students participating in Whole Language Approach to Reading, *Dissertation Abstracts in ternational*. Winter,
- Page Terryh G., J.B. Thomas and A. R. Marshall. (1977). *In teractional pict lonary of Education*. Nichlos publishing Compan,
- Raines, shirley C. and Robert J. Canady. (1990). *The Whole Language of The Child*. New York : Teachers College press,
- Woodward, V. A., C. Burke and J. Hastc. (1977). "Children,s in itial Encouters with written Language." in *Early Childhood Education*. In diana University,
- Sylya, K., J. s. Bruner and P.Genova. (1976). "The Relation Ship Between Play and Problem Solvingin Children Three to Five Years, "In J. S. Bruner, A Jolly, \$ K. Sylva (Eds.) *Play Its Role in Development and evalvation*. Harmondsworth, Middlesex : Penguin,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด
- แบบบันทึกการให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

คู่มือการใช้เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

คำชี้แจง

1. ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ที่นำมาประเมินให้ คะแนน 1 – 3 แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1.1 การจำแนกความแตกต่างของเสียง
- 1.2 การปฏิบัติตามคำสั่ง
- 1.3 การบอกชื่อสิ่งของ
- 1.4 การสื่อความหมาย
- 1.5 การเล่าเรื่อง

2. เกณฑ์การให้คะแนนโดยการสังเกต การร่วมกิจกรรม การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่วาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกใน วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี

การให้คะแนน

ผู้ช่วยผู้วิจัยรวม 2 คน เป็นผู้ประเมินความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็ก โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดด้วยตนเองโดยกระทำดังนี้เมื่อสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกและประเมินให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นถ้าพบว่าความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กอยู่ในระดับคะแนนใดก็ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนของแบบประเมินความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

คำอธิบายการให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดดังนี้
เกณฑ์การให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด	ระดับคะแนน
1. การจำแนกความแตกต่างของเสียง 1.1 สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง 1.2 สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 1.3 ไม่สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง	3 2 1
2. การปฏิบัติตามคำสั่ง 2.1 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องด้วยตนเอง 2.2 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 2.3 ฟังแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ด้วยตนเอง	3 2 1
3. การบอกชื่อสิ่งของ 3.1 บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ถูกต้องด้วยตนเอง 3.2 บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 3.3 ไม่สามารถบอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ด้วยตนเอง	3 2 1
4. การสื่อความหมาย 4.1 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆได้ด้วยตนเอง 4.2 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 4.3 ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้ด้วยตนเอง	3 2 1
5. การเล่าเรื่อง 5.1 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ มีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง 5.2 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่า มีใคร ทำอะไร ที่ไหน โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 5.3 พูดแต่ไม่สามารถเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง	3 2 1

แบบบันทึกการให้คะแนนความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

เด็กชาย / เด็กหญิง.....

ชั้นอนุบาล..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด	คะแนน		
	วันที่ 1	วันที่ 2	วันที่ 3
1. การจำแนกความแตกต่างของเสียง 1.1 สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังได้ด้วยตนเอง 1.2 สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ได้ฟังโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 1.3 ไม่สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ฟังได้ด้วยตนเอง			
2. การปฏิบัติตามคำสั่ง 2.1 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องด้วยตนเอง 2.2 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 2.3 ฟังแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ด้วยตนเอง			
3. การบอกชื่อสิ่งของ 3.1 บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ถูกต้องด้วยตนเอง 3.2 บอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดโดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 3.3 ไม่สามารถบอกชื่อสิ่งของหรือภาพที่ตนเองวาดได้ด้วยตนเอง			
4. การสื่อความหมาย 4.1 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆ ได้ด้วยตนเอง 4.2 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆ ได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 4.3 ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้ด้วยตนเอง			
5. การเล่าเรื่อง 5.1 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่า มีใครทำอะไร ที่ไหน ได้ด้วยตนเอง 5.2 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่า มีใครทำอะไร ที่ไหน โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู 5.2 พูดแต่ไม่สามารถเล่าเรื่องสิ่งที่ตนเองวาดเป็นประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ว่ามีใครทำอะไร ที่ไหนได้ด้วยตนเอง			
รวมคะแนน			

ภาคผนวก ข

- คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง
- แผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

คู่มือการใช้แผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพนثرายเปียก

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาและการส่งเสริมความสามารถทางด้านภาษาของเด็กปฐมวัยนับว่าเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาไปสู่ความสามารถด้านต่าง ๆ การส่งเสริมความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยสามารถจัดกิจกรรมได้หลายวิธีและวิธีการหนึ่งที่สามารถจัดให้กับเด็กได้ก็คือ การจัดกิจกรรมการวาดภาพนثرายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงประกอบการเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง ตามรูปแบบของผู้วิจัยเนื่องจากนิทาน เพลง คำคล้องจอง เป็นสิ่งที่เด็กชื่นชอบมี อิทธิพลต่อจินตนาการและมีคุณค่าต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กเป็นอย่างดีทั้งการฟังและการพูดการเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิด การแสดงออก และการสนทนาระหว่างเด็กด้วยกันในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อให้เด็กได้พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนเพื่อเป็นพื้นฐานของความสามารถทางภาษา ด้าน การจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย และการเล่าเรื่องทั้งนี้ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ โดยใช้คำถามกระตุ้น การเสริมแรง การยอมรับตลอดจนการช่วยเหลือตามความเหมาะสมซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งที่เป็นกันเองอันจะส่งผลต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในด้านการจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

กิจกรรมการวาดภาพนثرายเปียกแบบครูให้การเสริมแรง

หลักการจัดกิจกรรม

1. การจัดกิจกรรมการวาดภาพนثرายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงจัดในช่วงกิจกรรมการเล่นกลางแจ้งสัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที
2. ครูเล่านิทาน ร้องเพลง หรือท่องคำคล้องจองโดยเลือกสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งในแต่ละวันให้เด็กฟังประมาณ 5 นาที
3. หลังจากที่เด็กฟังนิทาน เพลง คำคล้องจอง แล้วเด็กและครูร่วมกันสนทนาซักถามถึงเรื่องราวและเหตุการณ์จากนิทาน เพลง คำคล้องจอง
4. ให้เด็กถ่ายทอดความคิดจินตนาการสู่การวาดภาพนثرายเปียก
5. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองเพื่อให้เด็กได้คิดจินตนาการในการที่จะเชื่อมโยงกับเรื่องราวในนิทาน เพลง คำคล้องจอง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนครูให้ความเป็นกันเองกับเด็กขณะที่เด็กทำกิจกรรมด้วยการสนทนาซักถาม กระตุ้นให้แรงเสริมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีกำลังใจในการทำงาน
6. ระยะเวลาในการดำเนินการ

สัปดาห์ที่ 1 สร้างความคุ้นเคยและเก็บข้อมูลพื้นฐานจากการทำกิจกรรมการวาดภาพบนทราย เปียกแบบครูให้การเสริมแรง สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สัปดาห์ที่ 2 – 9 ดำเนินการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงโดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดโดยในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธี การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่วาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกโดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทบาทของเด็ก

1. ครูควรชี้แจงให้เด็กทราบบทบาทของตนดังนี้
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ตกลงกันไว้
3. พยายามให้นักเรียนคิดจินตนาการและพูดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองได้ฟังและถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ได้โดยการวาดภาพจากเรื่องที่ได้ฟัง
4. เมื่อได้ยินสัญญาณเตือนพยายามทำให้เสร็จทันเวลาที่กำหนด
5. สามารถบอกหรืออธิบายเกี่ยวกับภาพที่ตนวาดได้

บทบาทครู

ในการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงให้เข้าใจก่อนลงมือจัดกิจกรรม
2. สร้างข้อตกลงและอธิบายขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรมกับเด็กให้เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับนิทาน เพลง คำคล้องจอง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและขั้นตอนในการปฏิบัติกิจกรรม
3. ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในการคิดจินตนาการการวาดภาพบนทรายเปียกหลังจากได้ฟังนิทาน เพลง คำคล้องจอง ต่างๆ จบให้เด็กได้พูดสื่อสารระหว่างเด็กด้วยกันมากที่สุด ไม่ควรควบคุมเด็กตลอดเวลา ควรให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการเท่านั้น
4. ต้องระลึกเสมอว่าผลงานที่ได้จากการวาดภาพประกอบนิทาน เพลง คำคล้องจอง ของเด็กแต่ละคนนั้นจุดประสงค์เพียงเพื่อสื่อความหมายออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจชัดเจนตรงกับ การจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งของ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่องของเด็กเท่านั้น ไม่ได้คาดหวังว่าผลงานจะต้องสวยงามหรือเหมือนจริง
5. ไม่ใช่คำพูดที่แสดงการเปรียบเทียบผลงานของเด็กแต่ละคนเพียงกระตุ้นและเสริมแรงชี้ชวนให้เด็กได้สังเกตถึงความเหมือนความแตกต่างของภาพเพื่อนๆ เพื่อนำไปสู่การสังเกตตัวอักษรและสัญลักษณ์เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้ภาษาต่อไป
6. พยายามจัดกิจกรรมให้อยู่ในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นช่วงที่อยู่ในความสนใจของเด็กในวัยนี้
7. จัดเตรียมสถานที่ที่ประกอบกิจกรรมให้พร้อม
8. สังเกตและเชิญชวนเด็กให้ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงให้ความสำคัญและความสนใจกับเด็กทุกคนถ้าพบว่าเด็กส่วนหนึ่งไม่สนใจในกิจกรรมครูควรใช้วิธีการที่เหมาะสมในการชี้ชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่อไป

รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมการวาดภาพนทราายเปียก

จุดมุ่งหมาย

เพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในด้านการจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย และการเล่าเรื่อง

เนื้อหา

กิจกรรมการวาดภาพนทราายเปียกแบบครูให้การเสริมแรงเป็นกิจกรรมที่ใช้วิธีการประเมินโดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด การร่วมกิจกรรม การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่วาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพนทราายเปียกเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด

หลักการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรมตามความเหมาะสมจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งดังต่อไปนี้ อาทิเช่น การเล่านิทาน การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการจากสิ่งที่ได้ฟังก่อนที่จะปฏิบัติจริงในการวาดภาพนทราายเปียก

ขั้นสอน

1. เด็กวาดภาพอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเอง
2. ครูให้การเสริมแรงขณะเด็กทำกิจกรรมในลักษณะดังนี้
 - การใช้ท่าทางและวาจา การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับ ความคิดเห็น การชมเชยด้วยคำพูด ดีมาก เก่งมาก ยอดเยี่ยม
 - การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้โต้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดด้วยวิธีใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่เป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กโดยถามทบทวนถึงเนื้อเรื่องที่เด็กวาดและสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถทางภาษา
 - คำถามที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เด็กวาด
3. เมื่อหมดเวลาให้เด็กเก็บอุปกรณ์และล้างมือให้สะอาดเรียบร้อย
4. ในขั้นดำเนินกิจกรรมครูประเมินผลเด็กโดยการสังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด การร่วมกิจกรรม การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่วาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพนทราายเปียก เพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาด้านการฟัง และการพูด

ขั้นสรุป

1. เมื่อวาดเสร็จแล้วให้เด็กแต่ละคนเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดให้ครูและเพื่อนฟังโดยครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองวาดว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน ใช้เวลาคนละประมาณ 2 นาที
2. การดำเนินกิจกรรมในขั้นสรุปครูประเมินผลเด็กโดยการสังเกตความสามารถทางภาษา ด้านการฟังและการพูด การร่วมกิจกรรม การจดบันทึก การตอบคำถาม การเล่าเรื่องจับใจความจากเรื่องที่ วาดควบคู่ไปในขณะที่เด็กปฏิบัติกิจกรรมการวาดภาพบนทรายเปียกเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษา ด้าน การฟังและการพูด

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูดในกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

รายชื่อกิจกรรมการวาดภาพนทรายเป็ยกแบบครูให้การเสริมแรงที่ใช้ในการทดลอง

ลำดับที่ ของการทดลอง	ครั้งที่ ของการทดลอง	กิจกรรม
1	1	นิทาน “ อีเล้งคั่งคั่ง ”
	2	เพลง “ ไก่โต้ง ”
	3	คำคล้องจอง “ หลับตาเสีย ”
2	1	เพลง “ ลูกสัตว์ ”
	2	คำคล้อง “ ฟักทองแกบวด ”
	3	นิทาน “ ตั๊กตา ”
3	1	คำคล้องจอง “ จำปา จำปี ”
	2	นิทาน “ ดอกไม้หาเพื่อน ”
	3	เพลง “ ลอยเรือ ”
4	1	นิทาน “ สัตว์เลี้ยงของลุงมา ”
	2	เพลง “ มด ”
	3	คำคล้อง “ จันท์เจ้าขา ”
5	1	เพลง “ เรือใบ ”
	2	คำคล้อง “ โยกเยก ”
	3	นิทาน “ เจ้าหญิงน้อยผจญพายุฝน ”
6	1	คำคล้อง จอง “ จ้าจี้ ”
	2	นิทาน “ บ้านของเก่ง ”
	3	เพลง “ เสียงฝน ”
7	1	นิทาน “ ลิงกับคนทอดแห ”
	2	เพลง “ เจ้านกน้อย ”
	3	คำคล้องจอง “ รถไฟด่วน ”
8	1	เพลง “ แม่จู้ ”
	2	คำคล้องจอง “ น่องนอนแปล ”
	3	นิทาน “ หุ่นไล่กา ”

แผนการจัดกิจกรรม วันที่ 1

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟัง การจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูด การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย การเล่าเรื่อง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการเล่านิทานเรื่อง "หุ้่นไล่กา" เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการจากเรื่องที่ครูเล่าให้ฟังก่อนที่จะปฏิบัติจริงในการวาดภาพบนทรายเปียก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กวาดภาพบนทรายเปียกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเองครูให้การเสริมแรงขณะเด็กทำกิจกรรมในลักษณะดังนี้
 - การใช้ท่าทาง และวาจา การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับความคิดเห็น การชมเชยด้วยคำพูด ดีมาก เก่งมาก ยอดเยี่ยม
 - การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้โต้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดโดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่เป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กโดยถามทบทวนถึงเนื้อเรื่องที่เด็กวาดและสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถทางภาษา
 - คำถามที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เด็กวาด

ขั้นสรุป

เมื่อวาดเสร็จแล้วให้เด็กแต่ละคนเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดให้ครูและเพื่อนฟังโดยครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองวาดว่า มีใคร ทำอะไร ที่ไหน และผลที่เกิดขึ้นอย่างไรโดยใช้เวลาคนละประมาณ 2 นาที

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทาน
2. ทรายเปียก
3. ก้อนหิน
4. เปลือกหอย
5. กิ่งไม้

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นิทานเรื่อง หุ่นไล่กา

(วรรณนิภา เพ็ญศรี)

ที่ทุ่งนาใกล้ๆ บ้านของเด็กชายแดงมีหุ่นไล่กาตัวหนึ่ง มันใส่หมวกและเสื้อขาวนาเก๋ๆ ยืนอยู่เมื่อนกกาบินมาที่ทุ่งนา หุ่นไล่กา ก็จะส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! พ่อของแดงชมว่ามันเป็นหุ่นไล่กาที่ทำหน้าที่ไล่กาได้ดีเยี่ยมแดงก็ชมว่ามันเป็นเพื่อนเล่นในทุ่งนาที่ดีที่สุด

หุ่นไล่กายืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! เป็นประจำทุกวัน มันรู้สึกว่ามันเป็นงานที่น่าเบื่อหน่าย มันไม่อยากเป็นหุ่นไล่กาอีกต่อไปแล้ว

“ ไปเป็นหมอรักษาคนไข้ดีกว่า ” หุ่นไล่กา คิดแล้วแต่งตัวเป็นหมอไปที่โรงพยาบาล เด็กชายคนหนึ่งได้รับบาดเจ็บเลือดออกที่ขา แม่อุ้มเขาเข้ามาหาหุ่นไล่กาพร้อมกับรู้ว่า “ คุณหมอคะ ช่วยลูกฉันด้วย ช่วยลูกฉันด้วยค่ะ ”

หุ่นไล่กาอยากจะช่วยรักษาเด็กคนนั้น แต่หุ่นไล่กา ก็ทำได้แต่ยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ !

แม่ของเด็กชายคนนั้นจึงอุ้มลูกวิ่งหนีไปหาหมอคนอื่นให้ช่วยรักษาให้ “ ไปเป็นตำรวจจับผู้ร้ายดีกว่า ” หุ่นไล่กา คิดแล้วแต่งตัวเป็นตำรวจ หญิงคนหนึ่งตะโกนว่า “ ช่วยด้วย ช่วยด้วย คนขโมยของ ช่วยด้วยค่ะ ” หุ่นไล่กา เห็นผู้ชายคนหนึ่งถือของวิ่งหนีไป หุ่นไล่กาอยากจะทำขโมยมาลงโทษ และเอาของมาคืนให้หญิงคนนั้น แต่หุ่นไล่กา ก็ทำได้แต่ยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ !

ตำรวจคนอื่นๆ วิ่งไล่จับผู้ชายคนที่เป็นขโมยคนนั้นมาได้ “ ไปเป็นพ่อค้าขายผลไม้ดีกว่า ” หุ่นไล่กา คิดแล้วแต่งตัวเป็นพ่อค้าไปขายผลไม้ที่ตลาดหญิงคนหนึ่งเดินเข้ามาแล้วบอกว่า “ ขอซื้อส้มเขียวหวานหนึ่งกิโลจ๊ะ ” หุ่นไล่กาอยากหยิบส้มใส่ถุงแล้วชั่งขายให้หญิงคนนั้น แต่หุ่นไล่กา ก็ทำได้แต่ยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ !

หญิงคนนั้นจึงเดินไปซื้อส้มเขียวหวานที่พ่อค้าคนอื่น “ ไปเป็นครูสอนหนังสือเด็กๆ ดีกว่า ” หุ่นไล่กา คิดแล้วแต่งตัวเป็นครูไปที่โรงเรียน เด็กนักเรียนหลายคนวิ่งเล่นที่สนาม หุ่นไล่กาอยากจะทำบอกเด็กนักเรียนเหล่านั้นว่าถึงเวลาเข้าห้องเรียนและเรียนหนังสือแล้วแต่หุ่นไล่กา ก็ทำได้แต่ยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! เด็กนักเรียนก็ยังคงวิ่งเล่นอยู่ที่สนามต่อไป

หุ่นไล่กา รู้สึกว่าตัวเองไม่มีประโยชน์ และไม่สามารถทำงานอื่นได้นอกจากยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! หุ่นไล่กา เริ่มคิดถึงทุ่งนามันอยากจะกลับไปทุ่งนา มันจะได้แต่ยืนส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! อย่างภาคภูมิใจมันรู้ว่าการทำงานเช่นนั้นที่ทุ่งนามีประโยชน์ต่อชาวนาเพราะทุกครั้งที่มีนกบินส่ายหน้า โบกมือ สะบัดเสื้อ สะบัดผม เสียงดัง พิบ พับ ! พิบ พับ ! นกกาที่มากินข้าวในนาก็ตกใจและบินหนีไป

แผนการจัดกิจกรรม วันที่ 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟัง การจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูด การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย การเล่าเรื่อง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการร้องเพลง "ไก่โต้ง" เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการจากเรื่องที่ครูร้องให้ฟังก่อนที่จะปฏิบัติจริงในการวาดภาพบนทรายเปียก

ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. เด็กวาดภาพบนทรายเปียกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเองครูให้การเสริมแรงขณะเด็กทำกิจกรรมในลักษณะดังนี้
 - การใช้ท่าทาง และวาจา การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับความคิดเห็น การชมเชยด้วยคำพูด ดีมาก เก่งมาก ยอดเยี่ยม
 - การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้โต้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดโดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่เป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กโดยถามทบทวนถึงเนื้อเรื่องที่เด็กวาดและสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถทางภาษา
 - คำถามที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เด็กวาด

ขั้นสรุป

เมื่อวาดเสร็จแล้วให้เด็กแต่ละคนเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดให้ครูและเพื่อนฟังโดยครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองวาดว่า มีใคร ทำอะไร ที่ไหน และผลที่เกิดขึ้นอย่างไรโดยใช้เวลาคนละประมาณ 2 นาที

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เพลง
2. ทรายเปียก
3. ก้อนหิน
4. เปลือกหอย
5. กิ่งไม้

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้แบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เพลงโกโต้

(ไม่ทราบนามผู้แต่ง)

โกโต้ขึ้น โอ อี้ โอ (ซ้ำ)

ตัวเมียไซดก กระตัก กระตัก (ซ้ำ)

ออกไซสบายใจมาก (ซ้ำ)

กระตัก กระตัก กระตัก กระตัก (ซ้ำ)

แผนการจัดกิจกรรม วันที่ 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการฟัง การจำแนกความแตกต่างของเสียง การปฏิบัติตามคำสั่ง
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการพูด การบอกชื่อสิ่งของ การสื่อความหมาย การเล่าเรื่อง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการท่องคำคล้องจอง " หลับตาเสีย " เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและจินตนาการจากคำคล้องจองที่ได้ฟังก่อนที่จะปฏิบัติจริงในการวาดภาพบนทรายเปียก

ขั้นดำเนินการกิจกรรม

1. เด็กวาดภาพบนทรายเปียกอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการของตนเองครูให้การเสริมแรงขณะเด็กทำกิจกรรมในลักษณะดังนี้
 - การใช้ท่าทาง และวาจา การยิ้ม การพยักหน้า การยอมรับความคิดเห็น การชมเชยด้วยคำพูด ดีมาก เก่งมาก ยอดเยี่ยม
 - การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กได้โต้ตอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาด โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่เป็นกันเองระหว่างครูกับเด็กโดยถามทบทวนถึงเนื้อเรื่องที่เด็กวาดและสื่อที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถทางภาษา
 - คำถามที่ใช้ต้องเหมาะสมกับเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เด็กวาด

ขั้นสรุป

เมื่อวาดเสร็จแล้วให้เด็กแต่ละคนเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ตนเองวาดให้ครูและเพื่อนฟังโดยครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องที่ตนเองวาดว่า มีใคร ทำอะไร ที่ไหน และผลที่เกิดขึ้นอย่างไรโดยใช้เวลานะประมาณ 2 นาที

สื่อการเรียนการสอน

1. คำคล้องจอง
2. ทรายเปียก
3. ก้อนหิน
4. เปลือกหอย
5. กิ่งไม้

การประเมินผล

สังเกตความสามารถทางภาษาด้านการฟังและการพูด ในกิจกรรมกลางแจ้งโดยใช้แบบสังเกตความสามารถทางภาษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

คำคล้องจอง “หลับตาเสีย”

(ฐะปะนีย์ นาครทรรพ)

หลับตาเสีย	อ่อนเพลียทั้งวัน
นอนหลับแล้วฝัน	เห็นเทวดา
มาร่ำมาร่ำ	คมขำโสภา
พอตื่นขึ้นมา	เทวดาหายไป

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ตารางแสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ IOC

ความสามารถทางภาษาด้าน การฟังและ การพูด	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ΣR	จำนวนผู้ เชี่ยวชาญ
1. การจำแนกความแตกต่างของเสียง					
1.1 ฟังและสามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ ฟังได้ด้วยตนเอง	1	0	1	2	3
1.2 ฟังและสามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ ฟังได้โดยได้รับการชี้แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู	1	0	1	2	3
1.3 ฟังแต่ไม่สามารถทำท่าทางตามเสียงหรือเนื้อเรื่องที่ ได้ฟังได้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
2. การปฏิบัติตามคำสั่ง					
2.1 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
2.2 ฟังและสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้โดยได้รับการชี้ แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู	1	1	1	3	3
2.3 ฟังแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
3. การบอกชื่อสิ่งของ					
3.1 บอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้ถูกต้องด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
3.2 บอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้โดยได้รับการชี้แนะหรือ การบอกใบ้จากเพื่อนและครู	1	1	1	3	3
3.3 ไม่สามารถบอกชื่อสิ่งของที่มองเห็นได้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
4. การสื่อความหมาย					
4.1 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆ ได้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
4.2 พูดสื่อความหมายเป็นประโยคสั้นๆ ได้โดยได้รับการชี้ แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู	1	1	1	3	3
4.3 ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้ด้วยตนเอง	1	1	1	3	3
5. การเล่าเรื่อง					
5.1 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็นประโยคที่มี ใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน	1	0	1	2	3
5.2 พูดเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็นประโยคที่มี ใจความสมบูรณ์ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหนได้โดยได้รับการชี้ แนะหรือการบอกใบ้จากเพื่อนและครู	1	0	1	2	3
5.3 พูดแต่ไม่สามารถพูดเล่าเรื่องสิ่งที่ได้พบเห็นได้ฟังเป็น ประโยคที่มีใจความสมบูรณ์ ว่ามีใคร ทำอะไร ที่ไหน	1	1	1	3	3
คะแนนรวม	15	11	15	41	45

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1 อาจารย์สุภาพร ธาระชานันท์
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2 อาจารย์จรี อุดมทรัพย์
 ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3 อาจารย์บงกช ทองเอี่ยม

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$IOC = \frac{41}{45} = 0.91$$

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC = 0.91

ภาคผนวก ง
บัญชีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ប័ណ្ណតារាងនិមិត្តសញ្ញា

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบบันทึกการประเมินความสามารถทางภาษา
 - 1.1 อาจารย์สุภาพร ธนะชานันท์
อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 - 1.2 อาจารย์จรี อุดมทรัพย์
อาจารย์ภาควิชาภาษาไทยโรงเรียนวัดพลมานีย์ สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 1.3 อาจารย์บังกช ทองเอี่ยม
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลสาธิตรามคำแหง สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การวาดภาพบนทรายเปียก
 - 2.1 อาจารย์นพมาศ นิลจินดา
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนพญากระแสรัฐสุนทราศรัย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
 - 2.2 อาจารย์สลิลดา ทศานนท์
ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลสุดารักษ์ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
 - 2.3 อาจารย์สดใส ชะนะกุล
อาจารย์ผู้สอนชั้นอนุบาลโรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ สังกัดสภาสถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวสมศรี แสงธนู
 สถานที่เกิด อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 20 หมู่ที่ 9 ต.ดอนมนต์ อ. สตึก จ. บุรีรัมย์ 31150 โทร. 09 – 894 - 3506
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 4
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดพลมานิย์ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 ประวัติการศึกษา
 พ.ศ. 2529 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนพืชมงคลวิทยาคาร มหาสารคาม
 พ.ศ. 2540 ค.บ. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จาก สถาบันราชภัฏจันทรเกษม
 พ.ศ. 2545 กศ.ม.(วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ